

การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์จังหวัดอ่างทอง
**TRAINING MANAGEMENT FOR SHORT-TERM ORDAINED
MONKS OF SANGHA IN ANG THONG PROVINCE**

พระอธิการรัตน์ รตโน (บัวทอง)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์จังหวัดอ่างทอง

พระอธิการรัตน์ รตโน (บัวทอง)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Training Management for Short-term Ordained Monks of Sangha in Ang Thong Province

Phra A-thikanratana Ratano (Buathong)

A Research Paper Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Master of Arts
(Buddhist Management)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E.2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับสารนิพนธ์
เรื่อง “การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง” เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบสารนิพนธ์

ประธานกรรมการ

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

กรรมการ

(ผศ.ดร.บุษกร วัฒนบุตร)

กรรมการ

(ดร.ประเสริฐ ชีลาว)

กรรมการ

(พระสุธีวีรบัณฑิต, ดร.)

คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์

ดร.ประเสริฐ ชีลาว

ประธานกรรมการ

พระสุธีวีรบัณฑิต, ดร.

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระอธิการรัตน์ รตโน)

ชื่อสารนิพนธ์ : การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์จังหวัดอ่างทอง
ชื่อผู้วิจัย : พระอธิการรัตน รตโน (บัวทอง)
ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการเชิงพุทธ)
คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์ : ดร.ประเสริฐ อิลาว, พธ.บ. (บริหารรัฐกิจ),
พธ.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์), พธ.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์)
: พระสุธีวีรบัณฑิต, ดร., ป.ธ. ๗, พธ.บ. (ศาสนา), ศศ.ม. (การบริหารองค์การ),
กจด. (การจัดการภาครัฐ) Ph.D. (Philosophy)
DODT. (Organization Development and Transformation)
วันสำเร็จการศึกษา : ๗ มีนาคม ๒๕๖๒

บทคัดย่อ

การวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ ๑. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ๒. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ๓. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง

ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยการวิจัยเชิงปริมาณกำหนดกลุ่มตัวอย่างได้แก่ พระสงฆ์ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง ในระดับตำแหน่ง พระสังฆาธิการ จำนวน ๑๔๑ รูป เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ ๐.๗๗๗ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : ANOVA) F-test ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ กำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informants) ๙ รูป/คน เลือกแบบเจาะจง จากผู้ทรงคุณวุฒิ เครื่องมือในการเก็บข้อมูลได้แก่แบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่มีโครงสร้าง(structured in-depth interview) เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกตัวต่อตัว วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนาความ (descriptive interpretation)

ผลการวิจัยพบว่า

๑. พระสังฆาธิการในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง มีความคิดเห็นต่อระดับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๒๗ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า ๑. ด้านนโยบาย อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๔.๓๔ ๒. ด้านรูปแบบ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๔.๓๐ ๓. ด้านปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๒๖ และ ๔. ด้านประเมินผลการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๑๖

๒. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า พระสังฆาธิการที่มีอายุ, อายุพรรษา, ตำแหน่งทางคณะสงฆ์, วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม แผนกนักธรรม, วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม แผนกบาลี,

วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม แผนกสามัญ, ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการการอบรมผู้บวช
ระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ของพระสังฆาธิการ ไม่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงปฏิเสธข้อสมมติฐาน
การวิจัยที่ได้ตั้งไว้

๓. ปัญหา อุปสรรค คือ ๑) ด้านนโยบาย การบวชในปัจจุบันบางพื้นที่ไม่มีพระอุปัชฌาย์
จำเป็นต้องบวชที่อื่น ๆ ทำให้ยากต่อการดูแล ๒) ด้านรูปแบบ การอบรมสั่งสอนไม่มีรูปแบบที่แน่ชัดจาก
ผู้เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้ปฏิบัติไม่สามารถดำเนินการได้ ๓) ด้านการปฏิบัติงาน บางวัดไม่มีพระที่มีความรู้
สามารถให้การอบรมผู้บวชระยะสั้นได้ ๔) ด้านประเมินผลการปฏิบัติงาน การติดตามประเมินผลทำได้
ยาก การประเมินผลจึงไม่เห็นผลเท่าที่ควร ข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของ
คณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ได้แก่ ๑) ด้านนโยบาย ได้แก่ มีนโยบายในการพัฒนาบริหารจัดการการอบรมผู้
บวชระยะสั้นแก่คณะสงฆ์ที่ชัดเจนและมีหลักการในการอบรมผู้บวชระยะสั้นโดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย
๒) ด้านรูปแบบ มีการอบรมผู้บวชระยะสั้นเป็นไปตามแบบอย่างในการอบรมของคณะสงฆ์และมีรูปแบบ
การออกกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกันของผู้บวชระยะสั้น ๓) ด้านการปฏิบัติงาน มีการดูแลผู้บวชระยะสั้น
ภายในวัดอย่างทั่วถึง เท่าเทียมกันและเป็นธรรม ให้พระภิกษุผู้มีความรู้ความสามารถเป็นผู้อบรมแก่ผู้บวช
ระยะสั้นตามแต่โอกาส ๔) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน มีการประเมินผลการบริหารการอบรมผู้
บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์และเปิดโอกาสให้องค์กรภายนอกเข้ามาตรวจสอบงานการอบรม จัดเก็บ
รวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำรายงานประจำปีภายในการอบรมผู้บวชระยะสั้น

Research Paper Title : Training Management for Short-Term Ordained Monks of Sangha in Ang Thong Province

Researcher : Phra A-thikanratana Ratano (Buathong)

Degree : Master of Arts (Buddhist Management)

Research Paper Supervisory Committee

: Dr. Prasert Thilao, B.A. (Public Administration),
M.A. (Public Administration), Ph.D. (Public Administration),
: Dr. Phrasutivirabandit, Pali VII, B.A. (Religion),
M.A. (Organization Administration), D.M. (Public Management)
D.O.T. (Organization Development and transformation),
Ph.D. (Philosophy)

Date of Graduation : March 7, 2019

Abstract

Objectives of the research were: 1. to study the management of the Buddhist monk's short-term training in Ang Thong Province 2. to compare the administration of the Buddhist monk's short-term training, Ang Thong Province classified by personal factors and 3. to study problems, obstacles and suggestions for the administration of short-term ordained monks' training, Ang Thong Province

Methodology was the mixed methods: The quantitative research collected data from 141 samples who were Buddhist monks and abbots in Ang Thong province by questionnaires with a confidence value of 0.777. Statistics used in data analysis were frequency values, percentage values, mean values, standard deviations. And one-way analysis of variance, ANOVA. The qualitative research collected data from 9 experts, purposefully selected with structured in-depth-interview by face-to-face-interviewing. Data were analyzed by descriptive interpretation.

Findings were as follows:

1. Buddhist monks in Ang Thong province had opinions about the level of management of the Buddhist monks' short term training by overall at high level at an average value of 4.27. Each aspect was also at high level; 1) policy was at high level at an average value of 4.34, 2) organization was high level at an average value of 4.30, 3)

work performance was at high level at an average mean value of 4.26, and 4) evaluation was at high level with an average value of 4.16

2. The results of the comparison of opinions on the administration of the Buddhist monk's short-term training, Ang Thong Province classified by personal status, it found that the Sangha Administrators with different age, ordained age, Buddhist monk positions, educational qualification, Pali educational level, formal educational level, did not have different opinions towards the administration of short-term priests' training, Ang Thong Province,

3. Problems and obstacles were: 1) the current ordination policy, some areas do not have preceptors. Laity has to be ordained at other places, making it difficult to care for. 2) training organization, there was not set format of training causing the practitioner to be unable to practice according to rules and regulations effectively, 3) work performance, some monasteries do not have knowledgeable monks who are able to provide training for short-term ordination, 4) evaluation, monitoring and follow-up are difficult to carry out causing the evaluation did not meet the expected results. Suggestions for the administration of the Buddhist monk's short-term training Ang Thong Province; namely policy, there should be clear and applicable policy of short-term ordination training that abide by the rules and regulations. Organization of training method, there should training method for short-term ordained monks according to rules and regulations. Work performance, short-term ordained monks should be treated and cared of and trained evenly and fairly. Knowledgeable monks should be assigned to be trainers of short-term-ordained monks. Evaluation, there should be evaluation of short-term-ordained monks, opening opportunity for outsiders to perform the training and data of the short-term ordained monks should be recorded and kept for annually report of the activities

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความเมตตาของกรรมการควบคุมสารนิพนธ์ ได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ดร.ประเสริฐ ธิลาวัณ พระสุธีวีรบัณฑิต, ดร. พร้อมทั้งเชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือทั้ง ๕ ท่าน ๑). พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร. ๒). ผศ.ดร.ยุทธนา ปราณีต ๓). พระมหา กฤษฎา กิตติโสภโณ, ผศ.ดร. ๔) พระปลัดระพิน พุทธิสารโร, ผศ.ดร. ๕) พระมหาสุพันธ์ สุนนโท, ดร. กรณออนุเคราะห์ให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลือในการปรับปรุงแก้ไขสารนิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จด้วยดี ตลอดมา และคณะกรรมการบริหารหลักสูตรทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาการต่างๆ ผู้วิจัยรู้สึก ภูมิใจที่ได้มีโอกาสเข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยแห่งนี้ และได้เป็นลูกศิษย์ ของอาจารย์ทั้งหลายทุกท่าน

ขอกราบขอบพระคุณ พระครูโกศลธรรมานุสิฐ, ดร. เจ้าอาวาสวัดสวนหงส์ รองเจ้าคณะ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถาม (Try-out) อนุญาตให้เก็บข้อมูลในการวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ พระเทพสุวรรณมณี, ดร. เจ้าอาวาสวัดต้นสน เจ้าคณะจังหวัด อ่างทอง ที่มีความเมตตาอนุญาตให้ทำวิจัยในเขตปกครองดูแลของท่าน

ขอกราบขอบพระคุณ พระครูวรปัญญาโกศล เจ้าอาวาสวัดทองคั้งรอง เจ้าคณะอำเภอ เมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง ที่ได้เมตตาช่วยเหลือเรื่องปัจจัยทุนทรัพย์ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขออนุโมทนาขอบพระคุณ เพื่อนนิสิตพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การจัดการเชิงพุทธ รุ่นที่ ๑๐ โยมแม่เผือด บัวทอง พร้อมด้วยคณะศรัทธาอุบาสก อุบาสิกา วัดโพธิ์วังษ์ ที่ได้ช่วยเหลือและแนะนำแนวทางในการดำเนินการทำสารนิพนธ์ฉบับนี้

คุณค่าและประโยชน์ใดๆ อันพึงมีจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอน้อมถวายเป็นพุทธบูชา ธรรมบูชา สังฆบูชา และมอญบูชาเป็นกตเวทิตาคุณ แก่บิดามารดา และพี่น้องๆ ครูอาจารย์ รวมทั้ง คณะญาติโยมผู้มีอุปการคุณทุกท่าน ซึ่งไม่สามารถจะเอ่ยนามได้ทั้งหมด ที่ได้อุปถัมภ์ กำลังทรัพย์ กำลังใจ สนับสนุน ด้วยดีเสมอมาโดยตลอด ขออภัยว่า “ไม่เคยลืม” จึงเป็นที่มาของการทำงานวิจัยครั้งนี้ ให้ประสบผลสำเร็จด้วยดี

พระอธิการรัตน รตโน (บัวทอง)

๗ มีนาคม ๒๕๖๒

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(ก-ข)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(ค-ง)
กิตติกรรมประกาศ	(จ)
สารบัญ	(ฉ)
สารบัญตาราง	(ซ)
สารบัญแผนภาพ	(ญ)
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	(ฎ)
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ คำถามการวิจัย	๔
๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๔
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	๕
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๖
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย	๖
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ	๗
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการอบรมผู้บวชระยะสั้น	๑๒
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับคณะสงฆ์	๒๓
๒.๔ บริบทพื้นที่ในการทำวิจัย	๔๕
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔๕
๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๕๑

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๓.๑ จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๕๓
๔.๑ จำนวน และคำร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม	๕๙
๔.๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวช ระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ในภาพรวม	๖๒
๔.๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวช ระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ด้านนโยบาย	๖๓
๔.๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวช ระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ด้านรูปแบบ	๖๔
๔.๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวช ระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ด้านการปฏิบัติงาน	๖๕
๔.๖ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวช ระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน	๖๖
๔.๗ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวช ระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง จำแนกตามอายุ	๖๗
๔.๘ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวช ระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง จำแนกตามอายุพรรษา	๖๙
๔.๙ การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของระดับความคิดเห็น เกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัด อ่างทอง ด้านตำแหน่งทางคณะสงฆ์	๗๐
๔.๑๐ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวช ระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง จำแนกตาม วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกนักธรรม)	๗๑
๔.๑๑ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับของการบริหารจัดการ การอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง จำแนกตามวุฒิ การศึกษาปริยัติธรรม (แผนกนักธรรม) ด้านนโยบาย	๗๒
๔.๑๒ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวช ระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง จำแนกตาม วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกบาลี)	๗๓
๔.๑๓ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวช ระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง จำแนกตาม วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกสามัญ)	๗๔

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๑๔	สรุปโดยภาพรวมการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ตามสมมติฐานที่ ๑-๖	๗๕
๔.๑๕	ปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ด้านนโยบาย	๗๗
๔.๑๖	ปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ด้านรูปแบบ	๗๗
๔.๑๗	ปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ด้านการปฏิบัติงาน	๗๘
๔.๑๘	ปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน	๗๘
๔.๑๙	สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับ การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์จังหวัดอ่างทอง ด้านนโยบาย	๘๐
๔.๒๐	ตารางความถี่สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับ การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์จังหวัดอ่างทอง ด้านนโยบาย	๘๐
๔.๒๑	สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับ การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์จังหวัดอ่างทอง ด้านรูปแบบ	๘๒
๔.๒๒	ตารางความถี่สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับ การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์จังหวัดอ่างทอง ด้านรูปแบบ	๘๒
๔.๒๓	สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับ การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์จังหวัดอ่างทอง ด้านปฏิบัติงาน	๘๔
๔.๒๔	ตารางความถี่สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับ การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์จังหวัดอ่างทอง ด้านปฏิบัติงาน	๘๔
๔.๒๕	สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับ การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์จังหวัดอ่างทอง ด้านประเมินผลการปฏิบัติงาน	๘๖
๔.๒๖	ตารางความถี่สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับ การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์จังหวัดอ่างทอง ด้านประเมินผลการปฏิบัติงาน	๘๖

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒.๑	กรอบแนวคิดในการวิจัย	๕๑
๔.๑	สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย	๘๗

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

อักษรย่อในสารนิพนธ์ฉบับนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาบาลี/พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ ส่วนคัมภีร์อรรถกถาบาลี/ภาษาไทย ใช้ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย/มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

การอ้างอิงพระไตรปิฎก จะระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า หลังอักษรย่อชื่อคัมภีร์ เช่น ม.ม. (ไทย) ๑๓/๖๐๙/๕๕๔ หมายถึง สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มูลปัณณาสก์ ภาษาไทย เล่ม ๑๓ ข้อ ๖๐๙ หน้า ๕๕๔ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙ ส่วนคัมภีร์อรรถกถา จะระบุชื่อคัมภีร์ ลำดับเล่ม (ถ้ามี)/หน้า เช่น ชุ.เถร.อ. (บาลี) ๑/๒๘. หมายถึง ชุททกนิกาย ปรมตลทปิณี เถรคาถาอฏฐกถา ปาลี ภาษาบาลี ข้อ ๑ หน้า ๒๘ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

และคัมภีร์ฎีกา จะระบุชื่อคัมภีร์ ลำดับเล่ม (ถ้ามี)/หน้า เช่น วิมตติ.ฎีกา. (บาลี) ๒/๒๖/๑๒๐. หมายถึง ทีฆนิกาย วิมตติวินยทีฆนิกาย ภาษาบาลี เล่ม ๒ ข้อ ๒๖ หน้า ๑๒๐ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยตามลำดับดังนี้

๑. คำอธิบายคำย่อในภาษาไทย

ก. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

คำย่อ	พระวินัยปิฎก ชื่อคัมภีร์	ภาษา
วิ.ม. (ไทย)	= วินัยปิฎก มหาวิภังค์	(ภาษาไทย)
วิ.ม. (ไทย)	= วินัยปิฎก มหาวรรค	(ภาษาไทย)

คำย่อ	พระสุตตันตปิฎก ชื่อคัมภีร์	ภาษา
ม.ม. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มูลปัณณาสก์	(ภาษาไทย)
ม.ม. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มูลปัณณาสก์	(ภาษาไทย)

ข. คำย่อชื่อคัมภีร์อรรถกถา

คำย่อ	ชื่อคัมภีร์	ภาษา
ชุ.เถร.อ. (บาลี)	= ชุททกนิกาย ปรมตลทปิณี เถรคาถาอฏฐกถาปาลี	(ภาษาบาลี)
วิ.ม.อ. (ไทย)	= วินัยปิฎก สมณฑปาสาทิกา มหาวิภังคอรรถกถา	(ภาษาบาลี)
วิ.ม.อ. (บาลี)	= วินัยปิฎก สมณฑปาสาทิกา มหาวิภังคอฏฐกถาปาลี	(ภาษาบาลี)

ค. คำย่อชื่อคัมภีร์ฎีกา

คำย่อ	ฎีกาปกรณ์วิเสส ชื่อคัมภีร์	ภาษา
วิมตติ.ฎีกา. (บาลี)	= วิมตติวินยทีฆนิกาย	(ภาษาบาลี)
วิสุทธ. ฎีกา (บาลี)	= ปรมตลทปิณี วิสุทธิมคคัมภีร์	(ภาษาบาลี)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

การบวช เป็นประเพณีไทยสืบเนื่องมาแต่โบราณกาล ชายไทยเมื่ออายุครบบวช จะต้องบวชให้ได้สักครั้งหนึ่งในชีวิต เพื่อการศึกษาพระธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาสร้างกุศลอันยิ่งใหญ่ให้ตนเองและบิดามารดา รวมทั้งหมั่นภาวนาได้เป็นนักบวช ดำรงเพศสมณะผู้ตั้งใจฝึกฝนอบรมตนเองเพียงช่วงระยะเวลาสั้นๆ ก็สามารถค้นหาแหล่งความสุขที่แท้จริงศึกษาเรื่องราวความจริงของชีวิตเป้าหมายของการเกิดมาเป็นมนุษย์ว่าเกิดมาทำไม ตายแล้วไปไหนบาปบุญคุณโทษนรกสวรรค์ภพนี้ภพหน้าและสังสารวัฏ ซึ่งเป็นความรู้ที่มีอยู่แต่ในพระพุทธศาสนาที่ทนทานต่อการพิสูจน์ การเข้าพิธีอุปสมบท หรือบวชพระ โบราณถือว่าเป็นการเกิดครั้งที่สอง คือเกิดภายใต้ร่มผ้ากาสาวพัสตร์ ถือเป็นประเพณีสำคัญที่มาจากความเลื่อมใสศรัทธาในบวรพระพุทธศาสนา การบวชพระนอกจากจะได้ศึกษาพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าแล้ว ยังสามารถนำข้อปฏิบัติที่ได้จากการบวชไปใช้ในชีวิตประจำวัน การประพฤติปฏิบัติตนให้มีความรู้ความเข้าใจในความเป็นจริง และมีสติสัมปชัญญะแยกแยะผิดชอบชั่วดี ได้บุญกุศลแรงทั้งผู้บวช ผู้อุปถัมภ์ รวมทั้งผู้เป็นบิดามารดา ผู้ที่มาบวชถือได้ว่าเป็นผู้ที่มีบุญมาก เพราะเพศสมณะเชื่อว่าใครจะมาอยู่ได้ง่ายๆ ต้องสั่งสมบุญกันมาข้ามภพข้ามชาติ เมื่อบารมีมากขึ้นก็มีโอกาสมาบวชในบวรพุทธศาสนาได้อย่างในสมัยพุทธกาลเป็นต้นแบบผู้ที่มาบวชไม่ได้ผู้ด้อยโอกาสแต่เป็นผู้ที่มาจากหลากหลายตระกูลที่ประสบความสำเร็จในชีวิตเพราะเห็นโทษภัยในการครองเรือนในวัฏสงสารจึงมาออกบวชหลายท่านมาจากตระกูลชัตติยะก็มี แพศย์ก็มี ศูทรก็มี การที่ตระกูลกษัตริย์พราหมณ์และมหาเศรษฐีต่างเข้ามาบวชก็แสดงว่าการบวชไม่ใช่เรื่องธรรมดาไม่ใช่เรื่องของผู้ด้อยโอกาส แต่เป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง

มหาเถรสมาคม ได้เปิดเผยว่าขณะนี้คณะสงฆ์กำลังดำเนินการร่างหลักสูตรในการบรรพชาอุปสมบทพระภิกษุ สามเณร และขั้นตอนพิธีกรรมที่ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา หลังพบเจอปัญหาความหย่อนในเรื่องของศรัทธาความเชื่อและมักเห็นว่าการบวชเพียงระยะสั้นเป็นเวลา ๓ วัน ๗ วัน เพื่อแก้บนในสิ่งที่บนบานศาลกล่าวเอาไว้ หรือบวชแก้เคล็ด แก้กรรม หรือบวชพอเป็นพิธีเท่านั้น ทำให้ผู้ที่เข้าบวชยังไม่ได้เรียนรู้พระธรรมคำสอนอย่างแท้จริง แต่จะยกเว้นให้การบวช หน้าที่เพื่อแสดงความกตัญญูต่อบิดา มารดา และผู้มีพระคุณ โดยจะกำหนดให้บวชเรียนพระสงฆ์และสามเณร เป็นเวลาอย่างน้อย ๑๕ วัน เพื่อให้เวลาในการการบวชเรียน เพื่อที่จะได้ศึกษาเล่าเรียนหลักพระธรรมคำสอนและอยู่ในพระธรรมวินัยได้เต็มที่ คาดว่าหลักสูตรใหม่นี้ จะแล้วเสร็จและมีผลบังคับใช้ในปี พ.ศ. ๒๕๖๑

ทั้งนี้ในการประชุมมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒๘/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ เลขาธิการมหาเถรสมาคมเสนอว่า สมเด็จพระวันรัต กรรมการมหาเถรสมาคม ปฏิบัติหน้าที่ประธานที่

ประชุมปรารภว่า มหาเถรสมาคมมีมติเห็นชอบให้พระสังฆาธิการและพระอุปัชฌาย์เพิ่มความเข้มงวดกวดขันในการปกครอง ควบคุม สอดส่องดูแล อบรมพระภิกษุสามเณรในการปกครอง และคัดครองผู้เข้าบรรพชาอุปสมบท โดยเป็นไปตามพระธรรมวินัย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และกฎหมายเถรสมาคมอย่างเคร่งครัด เพื่อให้การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมเห็นสมควรแต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อกำหนดระยะเวลาที่จะบรรพชาอุปสมบทและหลักสูตรการอบรมผู้เข้าบรรพชาอุปสมบท ประกอบด้วย

๑. พระพรหมมุนี กรรมการมหาเถรสมาคม วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม กรุงเทพมหานคร

๒. พระพรหมติลก กรรมการมหาเถรสมาคม วัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร

๓. พระพรหมโมลี กรรมการมหาเถรสมาคม วัดปากน้ำ กรุงเทพมหานคร

๔. พระพรหมบัณฑิต กรรมการมหาเถรสมาคม วัดประยูรวงศาวาส กรุงเทพมหานคร

พร้อมทั้งมีบัญชาให้นำเสนอมหาเถรสมาคมเพื่อโปรดพิจารณา ที่ประชุมพิจารณาแล้วมีมติเห็นชอบและให้ดำเนินการได้ทันที โดยไม่ต้องรอรับรายงานการประชุม^๑

เมื่อวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑ ที่อาคารสมเด็จพรหมหารัชมังคลาจารย์ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (พศ.) อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม นายสมเกียรติ ธงศรี ผู้ตรวจราชการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในฐานะโฆษกสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เปิดเผยภายหลังการประชุมมหาเถรสมาคม (มส.) ว่าตามที่มหาเถรสมาคม มีมติแจ้งไปยังเจ้าคณะจังหวัดทุกจังหวัด พระสังฆาธิการทุกระดับ และพระอุปัชฌาย์ เข้มงวดพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม รวมถึงเรื่องการคัดกรองคนเข้ามาอุปสมบทในพระพุทธศาสนา โดยให้ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด พร้อมแต่งตั้งคณะทำงานในการร่างหลักเกณฑ์สำหรับการบวชพระใหม่ โดยจะต้องมีการกำหนดระยะเวลาขั้นต่ำว่า จะต้องบวชกี่วัน รวมถึงหลักสูตรที่จะต้องให้พระใหม่ได้ศึกษาระหว่างการบวช โดยมหาเถรสมาคม ได้มอบหมายให้พระพรหมบัณฑิต พระพรหมมุนี พระพรหมติลก พระพรหมโมลี ดำเนินการนั้น ที่ประชุมมหาเถรสมาคม ได้มีมติเห็นชอบหลักสูตรพุทธศาสนศึกษา สำหรับผู้บวชระยะสั้น ตามที่คณะทำงานเสนอโดยมหาเถรสมาคม เห็นชอบหลักสูตรบวชระยะสั้น ๑๕ วัน และ ๓๐ วัน เนื่องจากที่ประชุมมหาเถรสมาคม ได้ปรารภร่วมกันเห็นว่า การบวชระยะสั้น ๗ วันนั้น ไม่เพียงพอต่อการศึกษาลัทธิธรรมทางพระพุทธศาสนา แต่ไม่ได้มีการกล่าวถึงการบวชตามประเพณี ๓ วัน ๗ วัน ๙ วัน แต่อย่างใด สำหรับมติดังกล่าวสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จะทำหนังสือแจ้งเวียนไปยังพระสังฆาธิการทั่วประเทศ ให้ปฏิบัติตามมติมหาเถรสมาคม ดังกล่าว ส่วนเรื่องหลักสูตรนั้น ให้คณะทำงานดำเนินการปรับเนื้อหาอีกเล็กน้อย ก่อนดำเนินการประกาศในเว็บไซต์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ www.onab.go.th เพื่อให้วัดทั่วประเทศได้นำหลักสูตรดังกล่าวไปปฏิบัติโดยพร้อมเพรียงกัน

สำหรับหลักสูตรการบวชระยะสั้นของมหาเถรสมาคมนั้น คณะทำงานได้นำหลักสูตรศาสนศึกษาสำหรับผู้บวชระยะสั้น ๓๐ วัน ซึ่งเป็นหลักสูตรที่สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก สมเด็จพระสังฆราชพระองค์ที่ ๑๙ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ให้มีการจัดทำขึ้นมาเป็นต้นแบบ โดยจะเน้นการอบรมพระใหม่ใน ๖ วิชา คือ ธรรมะ, วินัย, พุทธประวัติ, เทศนา, ศาสน

^๑รายงานการประชุมมหาเถรสมาคม, เรื่อง “สรุปการประชุมมหาเถรสมาคม”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://mahathera.onab.go.th>, [๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

พิธี, ภาวนา, ซึ่งการปรับระยะเวลาการบวชระยะสั้นและมีหลักสูตรอบรมเนื่องจากมหาเถรสมาคมเห็นว่าจากนี้ไปผู้เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนาจะต้องสามารถนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ด้วย เช่น เรื่องการอาราธนาศีลเกี่ยวกับศาสนพิธี การฝึกสมาธิ เป็นต้น โดยหลักสูตรการอบรมทั้ง ๑๕ วัน และ ๓๐ วัน จะใช้หลักสูตรเดียวกันแต่จะต่างกันเพียงชั่วโมงการอบรมเท่านั้น อย่างไรก็ตามสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จะเร่งแจ้งมติดังกล่าวให้พระสังฆาธิการทั่วประเทศปฏิบัติ เมื่อหลักสูตรดังกล่าวประกาศใช้ในเว็บไซต์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ อย่างเป็นทางการอีกครั้ง

ในส่วนของการบวชหน้าไฟ บวชแก้บน รวมไปถึงการบวชตามประเพณีที่มีระยะเวลาไม่ถึง ๑๕ วันนั้น มหาเถรสมาคม ไม่ได้ห้าม แต่หากมีผู้ที่ต้องการจะบวชเป็นพระภิกษุสงฆ์ มหาเถรสมาคมจะเน้นให้ต้องบวชในระยะเวลา ๑๕ วัน หรือ ๓๐ วัน ผู้สื่อข่าวรายงานว่า การที่มหาเถรสมาคม ออกมติกำหนดระยะเวลาในการบวชดังกล่าว สืบเนื่องจากการประชุมมหาเถรสมาคม เมื่อวันที่ ๒๐ พ.ย. ๒๕๖๐ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (อัมพร อัมพโร) ทรงปรารภในที่ประชุมมหาเถรสมาคม ว่าสมควรที่มหาเถรสมาคม กำหนดวิธีดำเนินการให้พระภิกษุสามเณร ประพฤติปฏิบัติตนให้มั่งคั่งในพระธรรมวินัย สมฐานะผู้สืบทอดพระพุทธศาสนา ให้คณะสงฆ์เป็นที่นับถือต่อสังคมไทย โดยมหาเถรสมาคม ได้รับสนองพระปรารภดังกล่าว และออกเป็นมติ ดังนี้

๑. ให้พระสังฆาธิการทบทวนปฏิบัติตามกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๓ พ.ศ.๒๕๔๑ ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์กฎหมายมหาเถรสมาคมฉบับที่ ๒๔ พ.ศ.๒๕๔๑ การแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ ฉบับที่ ๑๗ พ.ศ. ๒๕๓๖ ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระอุปัชฌาย์ เพื่อให้แก้ไขความเสื่อมและปรับปรุงคุณภาพของพระสงฆ์ จะได้ปรากฏเป็นที่ประจักษ์ชัดอย่างรวดเร็วและยั่งยืน

๒. ให้พระสังฆาธิการและพระอุปัชฌาย์ เพิ่มความเข้มงวดกวดขันในการปกครองควบคุมสอดส่องดูแลอบรมพระภิกษุสามเณรในปกครอง ตามพ.ร.บ.คณะสงฆ์ กฎหมายมหาเถรสมาคม มติประกาศ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราชอย่างเคร่งครัด และเพิ่มความละเอียดถี่ถ้วนคัดกรองผู้ขอเข้าบรรพชาอุปสมบท

๓. ให้พระสังฆาธิการและพระอุปัชฌาย์ กำหนดหลักเกณฑ์อบรมพระภิกษุในปกครองให้เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจและทางสติปัญญาของประชาชน และบำเพ็ญกิจเพื่อประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ

ฉะนั้น ผู้วิจัยได้เล็งเห็นประโยชน์และความสำคัญของการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ทั้งด้านนโยบาย ด้านรูปแบบ ด้านปฏิบัติงาน เพื่อนำเอาองค์ความรู้จากการศึกษาในครั้งนี้ นำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ในจังหวัดอ่างทองให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นต่อไป

๑.๒ คำถามการวิจัย

๑.๒.๑ การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง เป็นอย่างไร

๑.๒.๒ การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลมีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

๑.๒.๓ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง เป็นอย่างไร

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๓.๑ เพื่อศึกษาการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง

๑.๓.๒ เพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๓.๓ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยศึกษาเรื่อง “การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง” ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ใน ๔ ด้าน คือ ๑) ด้านนโยบาย ๒) ด้านรูปแบบ ๓) ด้านปฏิบัติงาน ๔) ประเมินผลการปฏิบัติงาน

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ, พรรษา, ตำแหน่งทางคณะสงฆ์, วุฒิการศึกษาแผนกธรรม, วุฒิการศึกษาแผนกบาลี, วุฒิการศึกษาแผนกสามัญ.

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง โดยผู้วิจัยแบ่งออกเป็น ๔ ด้าน ได้แก่ ๑. ด้านนโยบาย ๒. ด้านรูปแบบ ๓. ด้านปฏิบัติงาน ๔. ด้านประเมินผลการปฏิบัติงาน

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑.๔.๓.๑ ประชากร (Population) ได้แก่ พระสงฆ์ฆาธิการในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง ซึ่งมีจำนวน ๒๑๙ รูป^๒

๑.๔.๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน ๙ รูป/คน

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ จังหวัดอ่างทอง

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือน ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ ถึงเดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๒ รวมเป็นระยะเวลา ๕ เดือน

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ พระสงฆ์ฆาธิการที่มี อายุต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง แตกต่างกัน

๑.๕.๒ พระสงฆ์ฆาธิการที่มี อายุพรรษาต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง แตกต่างกัน

๑.๕.๓ พระสงฆ์ฆาธิการที่มี ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง แตกต่างกัน

๑.๕.๔ พระสงฆ์ฆาธิการที่มี วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกนักธรรม)ต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง แตกต่างกัน

๑.๕.๕ พระสงฆ์ฆาธิการที่มี วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกบาลี)ต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง แตกต่างกัน

๑.๕.๖ พระสงฆ์ฆาธิการที่มี วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา)ต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง แตกต่างกัน

^๒สถิติ, ข้อมูลสารสนเทศผู้ปกครองคณะสงฆ์ ในจังหวัดอ่างทอง, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.angthong.go.th/atgprb/m7-54/putasana.doc, [๒ ตุลาคม ๒๕๖๑].

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การบริหารจัดการ หมายถึง การทำให้กลุ่มบุคคลในคณะสงฆ์จังหวัดอ่างทองเข้ามาทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันขององค์กรนั้น ๆ ประกอบด้วย การวางแผน การจัดการองค์กร การสรรบุคลากร การนำหรือการสั่งการ และการควบคุมองค์กรหรือความพยายามที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน ด้วยดีให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นในด้านต่าง ๆ คือ ด้านนโยบาย ด้านรูปแบบ ด้านปฏิบัติงาน

การอบรม หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้เฉพาะบุคคลที่มุ่งเน้นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างมีระบบ เพื่อพัฒนาทักษะ ความชำนาญ ความสามารถ และทัศนคติของบุคคล ให้ไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานและภาระหน้าที่ต่าง ๆ ในปัจจุบันและอนาคตเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ผู้บวชระยะสั้น หมายถึง เพศชายที่เข้ามาบรรพชาและอุปสมบทในพระพุทธศาสนา ในที่นี้หมายถึงผู้ที่เข้ามาบวชระยะสั้นนั้นจะต้องมีระยะเวลา ๑๕ วัน หรือ ๓๐ วัน

คณะสงฆ์จังหวัดอ่างทอง หมายถึง บรรดาพระภิกษุที่สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย จังหวัดอ่างทอง หรือบรรดาพระภิกษุที่ได้รับการบรรพชาอุปสมบทจากพระอุปัชฌาย์ ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ หรือตามกฎหมายที่ใช้บังคับก่อนพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ในจังหวัดอ่างทอง

นโยบาย หมายถึง แบบแผนความคิดที่ใช้เป็นหลักยึดในการปฏิบัติ หรือการตัดสินใจมักใช้ในทางการเมือง เศรษฐกิจ และการบริหาร

รูปแบบ หมายถึง ลักษณะที่กำหนดขึ้นเป็นหลัก หรือแนวทางมาตรฐานซึ่งยอมรับ และใช้กันทั่วไป

การปฏิบัติงาน หมายถึง การลงมือกระทำ การดำเนินการ โดยมีการวางแผนไว้ก่อนล่วงหน้า

ประเมินผลการปฏิบัติงาน หมายถึง กระบวนการประเมินค่าของบุคคลผู้ปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ ทั้งผลงานและคุณลักษณะอื่น ๆ

๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๗.๑ ได้ทราบการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง

๑.๗.๒ ได้ทราบการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๗.๓ ได้ทราบปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง

๑.๗.๔ ผลการวิจัยและองค์ความรู้จากการวิจัยจะนำไปใช้ประโยชน์ต่อการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ต่อไป

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาถึง “การบริหารจัดการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์จังหวัดอ่างทอง” โดยได้ศึกษาถึงแนวคิดและทฤษฎีรวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ตามลำดับดังต่อไปนี้

- ๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ
- ๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการอบรมผู้บวชระยะสั้น
- ๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับคณะสงฆ์
- ๒.๔ ข้อมูลพื้นที่การวิจัย
- ๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

ในงานวิจัยนี้ การบริหารจัดการ คือ การใช้ศาสตร์และศิลป์ นำเอาทรัพยากรบริหารมาประกอบเป็นกระบวนการบริหาร ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพโดยอาศัยปัจจัยหลัก คือ เงิน บุคคล วัสดุสิ่งของ และวิธีการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย

สำหรับการศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ เริ่มต้นจากการศึกษาความหมายของการบริหารและการจัดการ นำเสนอแนวทางของทั้งสองคำนี้ รวมทั้งศึกษาถึงความสำคัญของการจัดการ การศึกษาถึงแนวคิด และทฤษฎีต่าง ๆ ตามความคิดเห็นของนักวิชาการ โดยแบ่งตามยุคสมัยที่เกิดขึ้นของแต่ละแนวคิดเป็นหลัก

ความหมายและความสำคัญของการบริหารจัดการ

การบริหาร (Administration) และ การจัดการ (Management) เป็นคำที่มีความหมายในการทำงานเดียวกัน โดยการบริหารจะสนใจและสัมพันธ์กับการกำหนดนโยบายในภาพกว้าง ส่วนการจัดการเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการนำเอานโยบายไปปฏิบัติ จัดทำหรือเป็นเรื่องของนโยบายในเชิงปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ นักวิชาการบางท่านให้ความเห็นว่าการบริหารใช้ในภาครัฐ ส่วนการจัดการใช้ในภาคเอกชน อย่างไรก็ตามในหนังสือหรือเอกสารทางวิชาการส่วนใหญ่ทั้ง ๒ คำนี้ มีความหมายไม่แตกต่างกัน สามารถใช้แทนกันได้^๑ และเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าทั้งความหมายของ การบริหาร (Administration) การจัดการ (Management) และการบริหารจัดการรวมทั้งแนวทางของความหมายต่าง ๆ ด้วย

^๑ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์, องค์การและการจัดการ, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๕๖), หน้า ๑๒.

๑) ความหมายและความสำคัญของการบริหาร

การบริหาร (Administration) มีนักวิชาการทั้งชาวไทยและต่างชาติได้ให้ความหมายกันไว้มากส่วนใหญ่อีกจะมีความหมายคล้ายคลึงกับการจัดการบางท่านใช้คำรวมกันว่า การบริหารจัดการ ผู้วิจัยจึงได้นำความหมายของการบริหารมาแสดงไว้เพื่อให้เห็นถึงความคล้ายคลึงหรือความแตกต่างกันกับความหมายของการจัดการ

ตามแนวคิดของ เออร์เนสต์ เดล (Ernest Dale) ที่ว่า การบริหาร หมายถึง การทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่น (Getting Things Done Through Other People)

การบริหาร หมายถึง การปกครอง (Government) การดูแลรักษาหมู่คณะและการดำเนินงานหรือการจัดการ (Management) กิจกรรมต่างๆ ของหมู่คณะหรือองค์กรต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปตามนโยบาย (Policy) และวัตถุประสงค์ (Purposes/Objectives) ขององค์กรนั้นๆ ด้วยดี มีประสิทธิภาพ (Efficiency)^๒

การบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการทำงานของนักบริหารเพื่อให้งานต่างๆ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี โดยอาศัยบุคคลอื่นเป็นผู้ทำ ซึ่งจะเห็นว่านักวิชาการบางท่านให้ความหมายนี้ในส่วนของการจัดการ^๓

การบริหาร หมายถึง กระบวนการของการวางแผน การจัดการ การนำและการบังคับบัญชา และการควบคุมทรัพยากรต่างๆ เพื่อการบรรลุในเป้าหมายที่กำหนดไว้^๔ โดยมีความคิดเห็นที่คล้ายกันกับความหมายของบุญทัน ดอกไธสง ที่แสดงความเห็นว่า การบริหาร คือ การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่หรือไม่มีให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด เพื่อการตอบสนองความต้องการของบุคคล องค์กร หรือประเทศ หรือการจัดการเพื่อผลกำไรของทุกคนในองค์กร ซึ่งเป็นการมองถึงการใช้ทรัพยากรและปัจจัยต่างๆให้เกิดประโยชน์สูงสุด^๕

การบริหารนั้นเป็นกระบวนการทำกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกันอย่างเป็นระบบ โดยใช้ปัจจัยต่างๆ เพื่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์^๖

การบริหาร หมายถึง การดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายหรือบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยอาศัยปัจจัยต่างๆ อันได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของ และวิธีการปฏิบัติงาน^๗

^๒พระราชญาณวิสิฐ วิ. (เสริมชัย ชยมงคล), **การบริหารวัด**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์, ๒๕๕๑), หน้า ๑.

^๓ธงชัย สันติวงษ์, **หลักการจัดการ**, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๗), หน้า ๑.

^๔วิทยา ด้านธำรงกุล, **การบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทเอิร์ธเวฟ เอ็ดดูเคชั่น จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๒๙.

^๕บุญทัน ดอกไธสง, **การจัดการองค์กร**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๑.

^๖สมยศ นาวิการ, **การบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, ๒๕๓๘), หน้า ๑๘.

^๗สมาน รังสีโยกฤษฎ์ และ สุธี สุทธิสมบุรณ์, **หลักการบริหารเบื้องต้น**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๙, (กรุงเทพมหานคร: สวัสดิการสำนักงานข้าราชการพลเรือน, ๒๕๔๔), หน้า ๑.

การบริหารจัดการ คือ กระบวนการที่ผู้จัดการทำงานร่วมกันและโดยอาศัยบุคลากรและทรัพยากรอื่นโดยการวางแผน การจัดองค์การ การนำและการควบคุมเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายขององค์การภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา^๙

การบริหาร คือ กระบวนการในการดำเนินงานร่วมกันอย่างเป็นระบบของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป โดยอาศัยทรัพยากรต่างๆ อันได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของ วิธีการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๑๐}

การบริหาร หมายถึง การกิจของบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือหลายคน ที่เข้ามาทำหน้าที่ประสานให้การทำงานของบุคคลที่ต่างฝ่ายต่างทำ และไม่อาจประสบความสำเร็จจากการแยกกันทำ ให้สามารถบรรลุผลสำเร็จได้ด้วยดี^{๑๑}

การบริหารเป็นวัฏจักรของความคิดและการกระทำที่จำเป็น เพื่อบรรลุความสำเร็จของโครงการ^{๑๒} เป็นต้น

การบริหาร คือ กระบวนการของการมุ่งสู่เป้าหมายขององค์การจากการทำงานร่วมกัน โดยใช้บุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ^{๑๓}

การบริหาร คือ การทำงานของกลุ่มบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ร่วมกัน^{๑๔}

การบริหาร คือ กระบวนการในการประสานงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล^{๑๕}

สรุปความหมายของคำว่าจัดการและการบริหารที่ได้มีการนิยามให้ความหมายและกำหนดแนวทางกันอย่างหลากหลายทั้งนักวิชาการชาวไทยและต่างชาติ มีความหมายในทำนองเดียวกันใช้แทนกันได้ แต่การนำไปใช้ส่วนใหญ่การบริหารจะใช้กับระบบราชการซึ่งมีขนาดองค์กรที่ใหญ่กว่าใช้สำหรับการกำหนดนโยบายกว้าง ๆ ให้กับองค์กร ส่วนการจัดการมักใช้กับธุรกิจของเอกชนที่มีขนาดองค์กรธุรกิจย่อมกว่าและเป็นการนำนโยบายต่างๆ ไปปฏิบัติ และในปัจจุบันระบบราชการก็มีการปรับลดขนาดหรือย่อหน่วยงานลงแยกเป็นองค์กรอิสระบ้าง ก็จะใช้ระบบการจัดการเช่นกัน เพื่อความคล่องตัวในการดำเนินการให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งการจัดการหรือการบริหารต้อง

^๙อำนาจ ธีระวนิช, **การจัดการ**, (นนทบุรี: บริษัท ซี.วี.แอล. การพิมพ์, ๒๕๔๓), หน้า ๙.

^{๑๐}เอกวิทย์ มณีธร, ผศ.ดร., **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหาร/การจัดการ**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอ็ม.ที.เพรส, ๒๕๕๒), หน้า ๓.

^{๑๑}James H., Donnelly Jr. and Others, **Fundamental of Management**, (New York: Haper & Row Publishers, 1978), p. 17.

^{๑๒}Joseph M. Dodge, **An Introduction to Business Management**, (Philadelphia: The Iron Age, 1960), p. 8.

^{๑๓}Samuel C. Certo, **Modern Management**, (New Jersey: Prentice-Hall Inc., 2000), p. 555.

^{๑๔}Herbert A. Simon, **Administrative Behavior**, (New York: The Macmillan Company, 1947), p. 3.

^{๑๕}ศุภราชละเอียดโน, ม.อ. (ไทย) ๑๔/๑๐๒-๑๐๔/๑๒๑-๑๒๕.

ประกอบด้วยหลักการ คือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การควบคุม (Controlling) การชี้นำ (Leadership) และการติดตามประเมินผล (Evaluation) เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่องค์การกำหนดไว้

๒) ความหมายและความสำคัญของการจัดการ

ความหมายของคำว่า การจัดการ (Management) จนถึงปัจจุบันนี้ในวงการวิชาการทั้งชาวไทยและต่างชาติยังไม่มีคำนิยามที่เป็นสากลและเป็นที่ยอมรับจากทุกฝ่าย เพื่อให้ผู้ศึกษาเข้าใจขอบเขตและความหมายทางการจัดการที่ตรงกัน มีนักวิชาการได้ให้ความหมายกันไว้มากมายตามแนวทางที่แต่ละท่านได้ศึกษามา ซึ่งส่วนใหญ่จะมองไปในแนวทางของการบรรลุเป้าหมายของการทำงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ สำหรับนักวิชาการที่ให้ความหมายในแนวทางนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมมาเป็นแนวทางในการศึกษา ดังต่อไปนี้

การจัดการ หมายถึง การพิจารณาระบบการจัดการ การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง การใช้วัสดุอุปกรณ์ที่คุ้มค่า เทคนิควิธีการตลอดจนกลยุทธ์ในการผ่อนคลายนันทนาการต่างๆ เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีองค์ประกอบ ๗ ประการ ดังนี้

๑. มีนโยบาย หรือแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกันทุกงานและมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ

๒. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการทุกขั้นตอน

๓. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมปฏิบัติงานตามความถนัดและความสนใจ

๔. มีการคลาดการณ์แก้ไขปัญหาอุปสรรคต่างๆ จนกระทั่งเกิดความยืดหยุ่นในการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางปฏิรูปการเรียนรู้

๕. ใช้นวัตกรรม หรือวิธีการ ที่หลากหลายในการดำเนินงาน

๖. ใช้วัสดุอุปกรณ์ได้อย่างเหมาะสมคุ้มค่า

๗. นำผลการดำเนินงานมาใช้ในการพัฒนาผู้ร่วมงานเป็นระยะ^{๑๕}

การจัดการ คือ กระบวนการที่ผู้จัดการใช้ศิลปะและกลยุทธ์ต่าง ๆ ดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอน โดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกในองค์การ การตระหนักถึงความสามารถ ความถนัด ความต้องการและความมุ่งหวังในด้านความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของสมาชิกในองค์การควบคู่ไปด้วย องค์การจึงจะสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้^{๑๖}

การจัดการ (Management) หมายถึง ขบวนการที่ทำให้งานกิจกรรมต่างๆ สำเร็จลงได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลด้วยคนและทรัพยากรขององค์การ ซึ่งถอดความมาจากงานนำเสนอของ โรบบินส์ และ ดีเซนโซ (Robbins and Decenzo) ที่ให้ความหมายของคำว่า Management ไว้ว่า “The Process of Getting Things Done, Effectively and Efficiently,

^{๑๕}สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, แขนงหลักแนวคิดการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ และเกณฑ์การประเมินโรงเรียนปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมการศาสนา, ๒๕๔๔), หน้า ๒๐.

^{๑๖}พยอม วงศ์สารศรี, องค์การและการจัดการ, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุภา, ๒๕๔๒), หน้า ๓๖.

Through and With Other People.”^{๑๗} ซึ่งตามความหมายนี้องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ ได้แก่ ขบวนการ (Process) ประสิทธิภาพ (Efficiency) และประสิทธิผล (Effectiveness)^{๑๘}

เป็นความหมายซึ่งผสมผสานกันระหว่างแนวความคิดของ ปีเตอร์ เอฟ ดรักเกอร์ (Peter F. Drucker) และ แฮโรลด์ คูนต์ซ์ และซีลริล โอ โดเนลล์ (Harold D. Koontz and Cyril O'Donnell) ว่า การจัดการเป็นศิลปะในการใช้ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ของหน่วยงานและนอกหน่วยงาน เพื่อให้หน่วยงานบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ^{๑๙}

การจัดการ หมายถึง การทำงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์การ ผ่านกิจกรรมต่างๆ ทางการจัดการ ซึ่งรวมถึงกิจกรรมหลัก ๔ ประการ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การชี้นำ และการควบคุมองค์การ^{๒๐}

การจัดการเป็นกระบวนการในการดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การโดยการทำหน้าที่หลัก ๔ ประการ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การชี้นำ และการควบคุมองค์การ^{๒๑}

จากการเสนอแนวความคิดที่เป็นการวางรากฐานวิธีการจัดการองค์การยุคใหม่ กล่าวว่า การจัดการ คือ ศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น เป็นการตัดสินใจ และเป็นกระบวนการแจกแจงทรัพยากรเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้^{๒๒}

การจัดการ คือ รูปแบบของงานซึ่งเกี่ยวข้องกับการประสานทรัพยากรต่างๆ ขององค์การ อันได้แก่ ที่ดิน แรงงาน และทุน เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ^{๒๓} นักวิชาการบางท่านมองว่าเป็นกระบวนการจัดกิจกรรมหรือ การศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในอันที่จะเชื่อมั่นได้ว่า กิจกรรมต่างๆ ดำเนินไปในแนวทางที่จะบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เช่น เฟรนช์ และ ซาวาร์ด (French Dereck and Saward Heather)^{๒๔}

การจัดการ คือ กระบวนการจัดองค์การและการใช้ทรัพยากรต่างๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า

^{๑๗} Robbins Stephen P. and DeCenzo, David A., **Fundamentals of management: essential concepts and applications**, 4th ed., (New Jersey: Prentice Hall, 2004), p. 1.

^{๑๘} ศิริวรรณ เสรีรัตน์, รศ. และคณะ, **องค์การและการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ไดมอนด์ บิสซิเนส เวิร์ล, ๒๕๔๕), หน้า ๑๘.

^{๑๙} สมคิด บางโม, **องค์การและการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมพ์ดี จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๖๑.

^{๒๐} สาคร สุขศรีวงศ์, ดร., **การจัดการ : จากมุมมองนักบริหาร**, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท จี.พี. ไซเบอร์พริ้นท์ จำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๒๖.

^{๒๑} Burtol K and Martin D., **Management**, (Boston: McGraw-Hill, 1998). อ้างใน สาคร สุขศรีวงศ์, ดร., **การจัดการ : จากมุมมองนักบริหาร**, หน้า ๒๕.

^{๒๒} Peter F. Drucker, **The Practice of Management**, (New York: Harper & Row Publishers, 1954), p. 12.

^{๒๓} Rue, L. and Byars, L. **Management: Skills and Application**, 10th ed., (USA: Irvin/McGraw-Hill, 2002). อ้างใน สาคร สุขศรีวงศ์, ดร., **การจัดการ: จากมุมมองนักบริหาร**, หน้า ๒๕.

^{๒๔} French, Dereck and Saward Heather, **Dictionary of management**, (New York: International Publications Service, 1975), p. 4.

การจัดการ หมายถึง การดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้โดยอาศัยปัจจัยทั้งหลาย ได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของซึ่งนับว่าเป็นอุปกรณ์ของการจัดการนั้น

จากการศึกษาคำนิยามและความหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการของนักวิชาการข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การจัดการ หมายถึง กระบวนการดำเนินการตามนโยบายและแผนงานเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์การโดยอาศัยปัจจัยภายในและภายนอกองค์การ รวมทั้งวิธีการจัดกิจกรรมหลัก ๕ ประการ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การชี้นำ การควบคุมองค์การ และการติดตามประเมินผลการดำเนินงานขององค์การ

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการอบรมผู้บวชระยะสั้น

ในสมัยพุทธกาลผู้ออกบวชมีจุดมุ่งหมายเพื่อแสวงหาความหลุดพ้น หรือเพื่อบรรลุสังฆธรรมอันสูงสุด คือ พระนิพพาน ในมหาสารโรปมสูตรพระพุทธเจ้าตรัสถึงเหตุที่ทำให้บุคคลออกบวชว่า “ภิกษุทั้งหลาย กุลบุตรบางคนในโลกนี้ มีศรัทธาออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิตด้วยคิดว่าเราเป็นผู้ถูกชาติ ชรา มรณะ โสกะ ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัส อุปายาส ครอบงำแล้ว ถูกความทุกข์ครอบงำ มีความทุกข์อยู่เฉพาะหน้าแล้ว ทำอย่างไร การทำที่สุดแห่งกองทุกข์ทั้งสิ้นนี้จะพึงมีได้

ในสมัยพุทธกาล ผู้ที่เข้ามาสู่ร่มเงาของผ้ากาสาวพัสตร์อยู่ในภาวะของจิตที่แตกต่างกันไป ดังนี้

๑) ได้สดับพระธรรมเทศนาแล้วพิจารณา และปฏิบัติกาย วาจา ใจ ไปตามพระธรรมเทศนานั้นจนเป็นพระอริยบุคคล เช่น พระปัญจวัคคีย์ เป็นต้น ครั้งนั้นท่านพระอัญญาโกณฑัญญะได้เห็นธรรมแล้ว บรรลุธรรมแล้ว รู้แจ้งธรรมแล้ว ข้ามความสงสัยแล้ว ปราศจากความแคลงใจ ถึงความเป็นผู้แก้แล้วถ้าไม่ต้องเชื่อผู้อื่นในคำสอนของพระศาสดา ได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคดังนี้ “ข้าพระองค์พึงได้การบรรพชา พึงได้การอุปสมบทในสำนักของพระผู้มีพระภาค” พระผู้มีพระภาคได้ตรัสว่า “เธอจงเป็นภิกษุมาเถิด” แล้วตรัสต่อไปว่า “ธรรมอันเรากล่าวดีแล้ว เธอจงประพฤติพรหมจรรย์เพื่อทำที่สุดทุกข์โดยชอบเถิด” พระวาจานั้นได้เป็นการอุปสมบทของท่านอัญญาโกณฑัญญะนั้น^{๒๕}

๒) ออกบวช เพราะจิตเล็งเห็นถึงความวุ่นวาย ความขัดข้องของการอยู่ครองเรือนว่าไม่เป็นที่ตั้งแห่งความสุขที่แท้จริง เช่น พระยสกุลบุต (ลูกชายมหาเศรษฐี) เป็นต้น ในราตรีย่า รุ่ง พระผู้มีพระภาคเสด็จลุกขึ้นเดินจงกรมอยู่ ณ ที่แจ้ง ได้ ทอดพระเนตรเห็นยสกุลบุตเดินมาแต่ไกล ครั้นเห็นแล้วจึงเสด็จลงจากที่เดินจงกรม ประทับนั่งบนอาสนะที่เขาจัดไว้ขณะนั้น ยส ได้เปล่งอุทานขึ้น ณ ที่ไม่ไกลพระผู้มีพระภาคว่า “ท่านผู้เจริญ ที่นี้วุ่นวายหนอ ท่านผู้เจริญ ที่นี้ขัดข้องหนอ”^{๒๖} พระผู้มีพระภาคได้ตรัสกับยสกุลบุตนั้นดังนี้ว่า “ยส ที่นี้ไม่วุ่นวาย ที่นี้ไม่ขัดข้อง มาเถิดยสจงนั่งลง เราจะแสดงธรรมแก่เธอ”^{๒๗} (ที่นี้ พระผู้มีพระภาคตรัสหมายถึงพระนิพพาน) ลำดับนั้น ยสกุลบุตร่ำเรียงเบิกบาน

^{๒๕}ดูรายละเอียดใน, วิ.ม. (ไทย) ๔/๑๘/๒๕.

^{๒๖}ดูรายละเอียดใน, วิ.ม. (ไทย) ๔/๒๖/๓๒.

^{๒๗}ดูรายละเอียดใน, วิ.ม. (บาลี) ๒/๒๖/๑๒๐.

ใจ “ไฉนว่า ที่นี้ไม่ขุนววย ที่นี้ไม่ขัดข้อง”^{๒๘} จึงถอดรองเท้าทองเข้าไปเฝ้าพระผู้มี พระภาคถึงที่ประทับ พระผู้มีพระภาคได้ตรัสอนุพุทฺธิกาแก่ยสกุลบุตร^{๒๙} ยสกุลบุตรได้กราบทูลว่า “ท่านผู้เจริญ ข้าพระองค์พึงได้รับการบรรพชาพึงได้การอุปสมบทในสำนักของ พระผู้มีพระภาค” พระผู้มีพระภาค ตรัสว่า “เธอจงมาเป็นภิกษุเถิด” แล้วตรัสต่อไปว่า “ธรรมอันเรากล่าวดีแล้ว เธอจงประพฤติ พรหมจรรย์เถิด”^{๓๐} พระวาจาอันนั้นแล ได้เป็นการอุปสมบทของท่านยสะ

๓) ออกบวชด้วยจิตศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เช่น พระมหากัสสปเถระ (ซึ่งเป็น อดีตผู้ใหญ่บ้าน) เป็นต้น การอุปสมบทด้วยการรับฟังโอวาทหรือการบวชที่เรียกว่า โอวาทปฏิคคหณฺณ ปัสสัมปทา ซึ่ง ประทานให้เฉพาะแก่พระมหากัสสปเถระเพียงรูปเดียว โดยทรงประทานโอวาท ๓ ดังนี้ เพราะเหตุนี้แล กัสสปะ เธอพึงศึกษาอย่างนี้ว่า เราจักเข้าไปตั้งความละอายและความเกรงไว้ในภิกษุทั้งที่เป็นผู้เฒ่า ทั้งที่เป็นผู้ใหม่ ทั้งที่เป็นผู้ปานกลางอย่างแรงกล้า เธอพึงศึกษาอย่างนี้แหละ กัสสปะ เธอพึงศึกษา อย่างนี้ว่าเราจักฟังธรรมอันใดอันหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยกุศล เราเงี่ยหูลงฟังธรรมนั้นทั้งหมด ทำในใจให้ สำเร็จประโยชน์ รวบรวมไว้ทั้งหมดด้วยใจ เธอพึงศึกษาอย่างนี้แล กัสสปะ เพราะเหตุนี้แล กัสสปะ เธอพึงศึกษาอย่างนี้ว่า กัสติที่เป็นไปในกายของเรา ซึ่งประกอบด้วยความรำคาญ จักไม่ละเราเสีย เธอ พึงศึกษาอย่างนี้แล กัสสปะ^{๓๑}

๔) ออกบวชตามเชื้อสายหรือวงศ์สกุล เช่น พระนันทะ พระภคคุ พระภัททิยะพระอนุ รุทธะ เมื่อพระภัททิยะเจริญเติบโต ได้เสวยราชสมบัติสืบสายวงศ์ ต่อมาภายหลังอนุรุทธกุมารผู้เป็น เพื่อนได้มาชักชวนให้ออกบวช ในตอนแรกพระภัททิยะไม่พอใจที่จะออกบวชด้วย ในที่สุดต้องยอม ออกบวช จึงได้ทูลลาพระมารดา สละราชสมบัติออกไปเฝ้าพระพุทธเจ้าที่อนุปิยนคมแคว้นมัลละ แล้ว ทูลขออุปสมบทในธรรมวินัย^{๓๒}

๕) ออกบวชเพื่อจรรโลงพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง เช่น ท่านธรรมปาละพระอรรคภา จารย์รูปนี้มีชีวิตอยู่ระหว่าง ปี พ.ศ. ๔๕๐ - ๑๐๐๐ อันเป็นรุ่นหลังพระพุทธโฆษาจารย์^{๓๓} หลวงจีน เหยียนจิงบันทึกลงไว้ว่า ธรรมปาละเป็นเด็กหนุ่มที่ชาญฉลาดแห่งเมืองกาญจิปุระ กษัตริย์แห่งอาณาจักร ปิลละทรงพอพระทัยประสงค์จะยกพระราชธิดาให้แต่งงานกับเขา แต่เขาซึ่งไม่ต้องการจะแต่งงาน จึงหนีไปบวช^{๓๔}

๖) ออกบวช เพราะจิตต้องการจะเรียนธรรมวินัยด้วยคิดจะปฏิบัติในไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ในเมืองสาวัตถี มีพี่น้องสองคน คนพี่ชื่อบาบาล คนน้องชื่อจุลบาล วันหนึ่งมหาบาลไป

^{๒๘}ดูรายละเอียดใน, วิ.ม. (ไทย) ๔/๒๖/๓๒.

^{๒๙}ดูรายละเอียดใน, วิ.ม. (ไทย) ๔/๒๖/๓๒.

^{๓๐}ดูรายละเอียดใน, วิ.ม. (ไทย) ๔/๓๐/๓๗.

^{๓๑}ดูรายละเอียดใน, วิ.ม.หา.อ. (ไทย) ๑/๗๗๑.

^{๓๒}อุทัย ไชยานนท์, **ชีวประวัติพระอรหันต์**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทสำนักพิมพ์น้ำฝน จำกัด, ๒๕๔๔), หน้า ๒๑๓.

^{๓๓}ดูรายละเอียดใน, ชุ.เถร.อ. (บาลี) ๑/๒๘.

^{๓๔}G.P. Malasekera, op.cit., Vol. IA-DH, p 1146, note 4. อ้างใน อภิภูวัฒน์ โพธิ์सान, **ชีวิตและ ผลงานนักปราชญ์พุทธ**, (Life and works of Buddhist scholars), (ขอนแก่น: พระธรรมขันธ์, ๒๕๔๙), หน้า ๘๐.

ฟังธรรมของพระพุทธเจ้า เกิดความเลื่อมใสเมื่อจบธรรมเทศนาเรื่องอนุปพุทติกาลาหาบาลได้ความรู้แจ่มแจ้งในธรรมเห็นว่า บุตรธิดาและทรัพย์สมบัติเป็นของไม่ยั่งยืนคลุกเคล้าไปด้วยทุกข์และโทษ แม้สรีระของตนเองก็ติดตามไปไม่ได้ ต้องทอดทิ้งไว้ให้เป็นภาระแก่ผู้อื่น ไม่มีประโยชน์ในการครองเรือนควรบวชอย่างพระศาสนา เขาเข้าไปถวายบังคมพระพุทธองค์แล้วขอบวช^{๓๕}

ดังนั้นการบวชในสมัยพุทธกาล สรุปได้ดังนี้

๑. บวชเพราะต้องการปฏิบัติเพื่อความหลุดพ้น
๒. บวชเพราะศรัทธาเลื่อมใส ต้องการศึกษาศาสนธรรมวินัย
๓. บวชเพราะต้องการที่พึ่ง

ในสมัยปัจจุบัน เมื่อมีวิวัฒนาการทางสังคม โดยเฉพาะเรื่องวัฒนธรรมประเพณี ทำให้การบวชมีความหมายใหม่เพิ่มขึ้น แต่เนื้อหาสาระดั้งเดิมของการบวชก็ยังเป็นเรื่องของการศึกษา อบรมฝึกหัด ขัดเกลา ทำคนให้เป็นคนดี มีคุณสมบัติต่าง ๆ เจริญงอกงามขึ้น จนเป็นคนที่มีสมบูรณ์คนไทยในอดีตเห็นประโยชน์ของการบวชว่า แม้จะบวชชั่วคราว บวชสักระยะหนึ่งก็จะช่วยขัดเกลาให้ชีวิตเจริญงอกงามขึ้นได้บ้าง ยิ่งเป็นผู้ที่จะต้องรับผิดชอบสังคมต่อไป ถ้าเป็นคนไม่เคยบวช ไม่ได้ฝึกหัดขัดเกลาตนเองมาบ้าง ก็จะไม่สามารถรับผิดชอบสังคมและอาจจะก่อปัญหาให้แก่สังคมอีกด้วย แต่ถ้าเขาได้มาบวช ได้รับการศึกษาอบรมให้เป็นคนดี มีปัญญาก็จะออกไปช่วยสังคมได้ ต่อมาก็เกิดเป็นวัฒนธรรมประเพณีขึ้นมาว่าในสังคมไทยนี้กุลบุตรถ้ามีโอกาสก็ควรจะบวชอย่างน้อยสักระยะเวลาหนึ่ง เพื่อจะได้ศึกษาอบรมตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า^{๓๖}

มูลเหตุในการบวชไว้ ๒ ลักษณะ^{๓๗} คือ

๑) มูลเหตุจงใจโดยส่วนตัวของผู้บวชเอง เช่น บวชเพื่อตอบแทนพระคุณบิดา มารดา บวชเพราะยากจน หนี้สินล้นพ้นตัว บวชเพื่อเลี้ยงตัว บวชเพื่อต้องการรักษาพยาบาลให้หายป่วย เปื่อย หน่ายชีวิตฆราวาส บวชเพราะศรัทธา บวชเพื่อการฝึกตน

๒) มูลเหตุจงใจที่คำนึงถึงสังคม เช่น บวชตามค่านิยมในสังคม หากไม่บวชจะถูกตำหนิติเตียน เป็นต้น หรือบวชเพื่อเจริญรอยตามประเพณีเก่า ๆ การบวชในลักษณะนี้มักเกิดขึ้นจากความต้องการของบิดามารดาของผู้บวชเป็นสำคัญ

วัตถุประสงค์ในการบวช ๔ ประการ^{๓๘} คือ

๑) บวชเพราะต้องการหลบหนีความผิด เช่น ไปก่อคดีอาญา หรือไปก่อหนี้เอาไว้ จึงอยากบวชเพื่อขอใช้กรรม หรือหลบหนีอาญา

^{๓๕}วุดิน อินทสระ, ธรรมบททางแห่งความดี, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมดา, ๒๕๔๘), หน้า ๓๒-๓๓.

^{๓๖}พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), สอนนาค - สอนจิต : ชีวิตพระ - ชีวิตชาวพุทธ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๗-๘.

^{๓๗}บรรพต วีระสัย, สังคมวิทยา มานุษยวิทยา, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๑๙), หน้า ๒๙๕-๓๐๑.

^{๓๘}ธีรภัทร เศรษฐ์, สังคมและวัฒนธรรมไทย, (กรุงเทพมหานคร: พิมพ์, ๒๕๒๓), หน้า ๑๘๘.

๒) บวชเพราะต้องการทราบความจริงเกี่ยวกับการบวช หมายถึง ไม่ได้ต้องการบวชอย่างแท้จริง แต่อยากทราบว่าเมื่อบวชแล้วจะเป็นอย่างไร ต้องการพิสูจน์ด้วยตนเอง

๓) บวชตามประเพณี หมายถึง การบวชที่ลูกชายทุกคนต้องกระทำสืบเนื่องกันมาแต่โบราณ เพื่อแสดงความกตัญญูต่องานที่ต่อผู้มีพระคุณ หรือบวชก่อนแต่งงาน

๔) บวชเพราะเบื่อหน่ายต่อทางโลก เบื่อหน่ายต่อการต่อสู้ บวชเสียให้พ้นจากสิ่งเหล่านี้

วัตถุประสงค์ในการบวช ๖ ประการ^{๓๙} ดังนี้

๑) บวชเพื่อต้องการตอบแทนบุญคุณบิดามารดา

๒) บวชตามประเพณี

๓) บวชเพื่อจะได้มีโอกาสในการศึกษาเล่าเรียน

๔) บวชเพราะต้องการศึกษาพระธรรมวินัย

๕) บวชเพราะมุ่งหวังผลประโยชน์บางประการ เช่น บวชเพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ได้โดยไม่ต้องลำบากหาเลี้ยงชีพ บวชเพราะต้องการเรียนตรีกฎวิชา บวชเพราะต้องการวัดเป็นสถานที่พักผ่อนในวัยชรา บวชเพราะเหตุผลบางประการโดยเฉพาะ เช่น บวชแก้บน บวชหน้าไฟ

๖) บวชเพื่อมุ่งพระนิพพาน

การบวชในสมัยพุทธกาลและในสมัยปัจจุบัน เห็นได้ว่าการบวชในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมและเพิ่มเติมไปตามวาระและโอกาส ถึงแม้ว่าวัตถุประสงค์ในการบวชจะแตกต่างกัน แต่ก็มุ่งไปสู่จุดหมายเดียวกันนั่นก็คือ การพ้นไปจากความทุกข์ เป็นการพ้นจากความทุกข์ในระดับที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ทั้งในสมัยพุทธกาลและในสมัยปัจจุบัน ผู้บวชส่วนใหญ่ต้องการหลุดพ้นจากความทุกข์ต่างก็หันหน้ามาพึ่งพาการบวช ด้วยเช่นกัน

พัฒนาการในพระพุทธศาสนาจากอดีตจนถึงปัจจุบันด้านรูปแบบของการบวช

การบวชในพระพุทธศาสนา นั้นมีการอุปสมบททั้งหมดด้วยกัน ๘ อย่าง^{๔๐} คือ

๑) เอิหิกขุอุปสัมปทา การอุปสมบทด้วยพระวาจาว่า “จงเป็นภิกษุมาเถิด” เป็นวิธีที่พระพุทธเจ้าทรงบวชให้เอง

๒) ติสรณคณุปสัมปทา หรือสรณคณุปสัมปทา การอุปสมบทด้วยการถึงไตรสรณะเป็นวิธีที่ทรงอนุญาตให้พระสาวกทำในยุคต้นพุทธกาล เมื่อคณะสงฆ์ยังไม่ใหญ่นักครั้งทรงอนุญาตวิธี ที่ ๓ แล้ว วิธีที่ ๒ นี้ก็เปลี่ยนไปใช้สำหรับบรรพชาสามเณร

๓) ญัตติจตุตถกรรม เป็นวิธีที่ทรงอนุญาตให้สงฆ์ทำ ในเมื่อคณะสงฆ์เป็นหมู่ใหญ่ขึ้นแล้ว และเป็นวิธีที่ใช้สืบมาจนทุกวันนี้

๔) โอวาทปฏิกคหณุปสัมปทา การอุปสมบทด้วยการรับโอวาท เป็นวิธีที่ทรงอนุญาตให้แก่พระมหากัสสปะ

^{๓๙}พระมหาสมณิก หอมริน, “สาเหตุและผลกระทบของการอุปสมบทระยะสั้นในสังคมไทยปัจจุบัน”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (คณะศิลปศาสตร์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๐), หน้า ๓๓-๓๖.

^{๔๐}ดูรายละเอียดใน, วิ.มหา.อ. (บาลี) ๑/๗๗.

๕) ปัญหาพยากรณ์อุปสัมปทา การอุปสมบทด้วยการตอบปัญหาของพระพุทธรองค์ เป็นวิธีที่ทรงอนุญาตแก่โสปากสามเณร

๖) ครุธรรมปฏิบัติอุปสัมปทา (หรืออัฐครุธรรม ปฏิบัติอุปสัมปทา) การอุปสมบทด้วยการรับครุธรรม ๘ ประการ เป็นวิธีที่ทรงอนุญาตแก่พระนางมหาปชาบดีโคตมี

๗) พุเตนะอุปสัมปทา การอุปสมบทด้วยพุท เป็นวิธีที่ทรงอนุญาตแก่ นางคณิกา (หญิงโสเภณี) ชื่อ อัทธมาสี

๘) อัฐวาจิกอุปสัมปทา การอุปสมบท ญัตติจตุตถกรรม ๒ ครั้ง จากสงฆ์ทั้งสองฝ่ายคือ จากภิกษุสงฆ์ครั้งหนึ่งจากภิกษุสงฆ์ครั้งหนึ่ง ได้แก่การอุปสมบทของภิกษุณี

หลักในการบวชมี ๓ อย่าง^{๔๑} คือ

๑) เอหิภิกขุอุปสัมปทา

๒) ติสรณคณูปสัมปทา

๓) ญัตติจตุตถกรรม (วิธีนี้ได้ใช้สืบมาจนทุกวันนี้)

ข้อห้ามมิให้บวชแก่บุคคลที่มีลักษณะดังนี้ คือ

๑. คนไม่สมประกอบ ลักษณะทั้ง ๓๒ ประการ^{๔๒}

๒. คนมีภาระผูกพัน^{๔๓}

๓. คนเคยต้องอาญาหลวง^{๔๔}

๔. คนประทุษร้าย^{๔๕}

๕. คนเป็นโรคน่ารังเกียจ^{๔๖}

ระเบียบพระอุปัชฌาย์ พ.ศ. ๒๔๘๗ มาตรา ๑๔ ได้กำหนดให้คุณสมบัติเพิ่มเติมอีก คือ

๑) เป็นคนมีหลักฐาน มีอาชีพสุจริตไม่เป็นคนจรจัด

๒) เป็นสุภาพชน มีความประพฤติดี

๓) มีร่างกายสมบูรณ์ สามารถบำเพ็ญสมณกิจได้

๔) ไม่เป็นคนชราไร้ความสามารถ

๕) ไม่เป็นคนทุพพลภาพ เช่น ตาบอด หูหนวกแต่กำเนิด

๖) มีความรู้อ่านออกเขียนได้

๗) เป็นผู้มีความสามารถกล่าวคำขอบวชได้^{๔๗}

ดังนั้น คุณสมบัติในการบวชของผู้บวชจะต้องไม่ขัดกับหลักที่ได้บัญญัติไว้ในพระวินัย เช่น เป็นคนที่ไม่สมประกอบ ไม่มีภาระผูกพัน ไม่เคยต้องอาญาหลวง ไม่เป็นโจรผู้ร้าย ไม่เป็นโรคที่น่ารังเกียจ

^{๔๑}ดูรายละเอียดใน, วิ.ม. (ไทย) ๔/๑๘/๒๕.

^{๔๒}ดูรายละเอียดใน, วิ.ม. (ไทย) ๔/๑๑๙/๑๘๔-๑๘๗.

^{๔๓}ดูรายละเอียดใน, วิ.ม. (ไทย) ๔/๙๐-๙๘/๑๔๕-๑๕๒.

^{๔๔}ดูรายละเอียดใน, วิ.ม. (ไทย) ๔/๑๑๙/๑๘๕.

^{๔๕}ดูรายละเอียดใน, วิ.ม. (ไทย) ๔/๙๑-๙๓/๑๔๗-๑๔๘.

^{๔๖}ดูรายละเอียดใน, วิ.ม. (ไทย) ๔/๘๘/๑๔๒.

^{๔๗}สุเมธ เมธาวิทยกุล, **สังกัปพิธิ**, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๒), หน้า ๑๒๑.

ไม่เป็นกะเทย ไม่ใช่คนลักเพศ ไม่เคยต้องอาบัติปาราชิก หากเคยเป็นภิกษุแต่ไม่เคยไปเข้ารีตเดียรฉัตร เป็นมนุษย์ ไม่เคยทำอนันตริยกรรม ไม่เคยข่มขืนภิกษุณี ไม่เป็นคน ๒ เพศ เป็นผู้ชายมีอายุครบ ๒๐ ปี จึงสามารถบวชได้

วิวัฒนาการการบวชในพระพุทธศาสนา พบว่า สมัยพุทธกาลกุลบุตรออกบวชเพราะเกิดความเบื่อหน่ายและมุ่งแสวงหาความพ้นทุกข์ ดำเนินชีวิตที่ทวนกระแสของกิเลส พร้อมกันนั้นก็ฝึกฝนอบรมตนเองทางกาย วาจา และใจให้สูงขึ้นไปถึงภาวะของความพ้นทุกข์ โดยในช่วงแรก พระพุทธเจ้าทรงประทานการบวชให้เองที่เรียกว่า เอหิภิกขุอุปสัมปทา ต่อมาทรงเห็นความลำบากของพระสาวกที่ต้องพากุลบุตรผู้ศรัทธาจากที่ไกล ๆ เข้าพบเพื่อขอบวช จึงได้ทรงอนุญาตให้บวชด้วยวิธีติสรณคมณอุปสัมปทา คือ การอุปสมบทด้วยการถึงไตรสรณคมน์ เมื่อพระพุทธศาสนาเจริญมากขึ้น พระองค์ทรงมอบอำนาจให้สงฆ์ดำเนินการรับสมาชิกเข้าหมู่กันเองที่เรียกว่า ญัตติจตุตถกรรมอุปสัมปทา การบวชแบบญัตติจตุตถกรรม ใช้กันตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

ในสถานการณ์ปัจจุบันของสถาบันสงฆ์ในประเทศไทย อยู่ในลักษณะตรงกับทฤษฎีดังกล่าวจะเห็นได้จากภาวะการณ์ของคนในสังคมที่ไม่นิยมบวช หรือการขาดพระภิกษุสามเณรในปัจจุบัน วัดปราศจากคนดูแล และยังไม่นับรวมถึงความประพฤติของพระสงฆ์ที่มีลักษณะย่อหย่อนพระธรรมวินัย มีอาชญากรรมที่ไม่สมควร ติดสิ่งเสพติด ให้โทษหรือการตกเป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับการประพฤติเสียหายทางเพศอยู่เป็นประจำซึ่งความประพฤติเหล่านี้นำมาซึ่งความไม่เลื่อมใสศรัทธาต่อประชาชนทั่วไปในสังคมและปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งของคณะสงฆ์ไทยเวลานี้ คือ การไม่มีระบบกลั่นกรองผู้ที่มาบวช กระบวนการส่วนใหญ่ในเวลานี้มิได้มีอะไรมากกว่าพิธีอุปสมบท ซึ่งก็กลายเป็นพิธีกรรมไปแล้ว ใครที่สามารถกล่าวขานนาครได้และมีอัฐบริวารครบก็สามารถบวชพระได้^{๔๘}

การบรรพชา ถือเป็นการเข้ามามีชีวิตใหม่ในพระพุทธศาสนา เพื่อเริ่มต้นเจริญไตรสิกขา คือการฝึกฝนเพื่อพัฒนาตนเองต่อไป ดังนั้นกิจและวัตรต่าง ๆ ของภิกษุณีได้เป็นสิ่งที่บัญญัติขึ้นมาใหม่แท้ที่จริงก็คือ ระเบียบวินัยต่าง ๆ ที่อยู่ในพระไตรปิฎกนั่นเอง ในอดีตเมื่อการศึกษายังไม่เจริญ ย่อมเป็นการยากที่ภิกษุสามเณรทั่วไปจะศึกษาหาความรู้เอาเองได้จากคัมภีร์ต่าง ๆ เพราะปรากฏว่าภิกษุสามเณรที่ถึงกับไม่รู้หนังสือก็มี ฉะนั้น จึงเป็นหน้าที่ของอุปัชฌาย์ จะต้องช่วยประมวลกิจวัตรต่าง ๆ มาตั้งขึ้นไว้เป็นหมวดหมู่ครบถ้วนทั้งทางธรรมและทางวินัย เพื่อประโยชน์แก่ผู้บวชใหม่^{๔๙}

^{๔๘}พระไพศาล วิสาโล, *พุทธศาสนาในอนาคต แนวโน้มและทางออกจากวิกฤติ*, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์, ๒๕๔๖), หน้า ๒๗๗.

^{๔๙}พุทธทาสภิกขุ, *คำสอนผู้บวชพรรษาเดียว*, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: สุขภาพใจ, ๒๕๔๔), หน้า ๔๑.

หลักคำสอนของพระพุทธเจ้า สิกขา มี ๓ ประการ^{๕๐} คือ

๑) สิกขาเพื่อการพัฒนาในด้านพฤติกรรม คือ ฝึกฝนอบรมความประพฤติทั่วไปทางกาย วาจา และการอยู่ร่วมสังคม พร้อมทั้งการปฏิบัติต่อสิ่งแวดล้อมทั้งหลายภายนอก นี้เรียกว่า ศีล

๒) สิกขาเพื่อการพัฒนาด้านจิตใจ เป็นการฝึกอบรมปลูกฝังคุณธรรมความดีงาม เช่น เมตตา กรุณา ศรัทธา ความเพียร สติ สมาธิ เพื่อพัฒนาตนในด้านความสุข ให้เป็นผู้มีจิตใจที่ไม่เป็นทุกข์ ไม่เศร้าหมอง มีความปลอดโปร่ง เบิกบาน เรียกรวม ๆ ว่า สมาธิ

๓) สิกขาเพื่อการพัฒนาในด้านปัญญา คือ ฝึกการมองการดูการคิดการพิจารณาให้เกิดความรู้ความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ที่จะทำให้สามารถเข้าถึงความจริงของสิ่งทั้งหลาย แล้วนำมาใช้การดำเนินชีวิต แก้ปัญหาและทำการต่าง ๆ ให้สำเร็จได้ด้วยดี นี้เรียกว่า ปัญญา

การศึกษาตามแนวทางของพระพุทธศาสนาต้องการผลิตคนให้เป็นคนที่รังเกียจความชั่ว กลัวบาป บุคคลที่ศึกษาจะได้รับการยกย่องต่อเมื่อมีความรู้ดีและมีศีลสมบูรณ์ โดยมีวิธีการเรียนรู้ คือ การมีศีล สมาธิ ปัญญา อันเป็นตัวนำไปสู่เป้าหมายสูงสุดคือความพ้นทุกข์ในที่สุด การศึกษาแนวพุทธสอนให้ผู้เรียนรู้ว่า ทำอย่างไรจึงจะดำรงชีวิตอย่างมีความสุขเจริญก้าวหน้าและดีงาม มองเห็นความน่ากลัวในความผิดแม้เพียงเล็กน้อย เมื่อเริ่มต้นจากจุดนี้แล้วถือว่าการเรียนรู้ไม่มีการสูญเปล่าแล้ว การเรียนรู้แนวนี้เป็นการเรียนรู้เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพที่ดีของผู้เรียนทั้งด้านความรู้ และความประพฤติ ถือได้ว่าเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สมบูรณ์^{๕๑}

ปัจจุบันตามวัดต่าง ๆ มักจะทอดทิ้งเรื่องของการฝึกอบรม ส่วนมากมักจะไม่ค่อยสนใจ สัททวิhariกร ครูอาจารย์ก็ไม่สนใจศิษย์มักจะปล่อยปละละเลยแบบตัวใครตัวมัน เจ้าอาวาสก็ไม่สนใจลูกวัด อุปัชฌาย์ก็ไม่สนใจสัททวิhariกรปล่อยกันไปตามเรื่องตามราว^{๕๒}

ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องปัญหาการบวชมีผู้ตั้งกระทู้ในเว็บไซต์^{๕๓} ไว้ว่าพระสงฆ์ปัจจุบันเหมือนกาฝากสังคม เพราะพบพระสงฆ์บางรูปประพฤติผิดวินัยสงฆ์ เช่นดื่มสุรา เที่ยวกลางคืน เล่นฟุตบอล ดูวิดีโอลามก เล่นตะกร้อ แอ้มมีแฟนอีกต่างหาก เป็นแบบนี้เหมือนกันแทบจะทุกวัด จากนั้นเกิดการโต้ตอบกันในประเด็นนี้ว่า การทำผิดวินัยสงฆ์มีเฉพาะพระสงฆ์บางรูปเท่านั้น ไม่ได้หมายความว่าพระสงฆ์จำนวนอีกเป็นแสนรูปจะทำผิดวินัยสงฆ์อย่างที่คุณเห็น เพราะการตัดสินเพียงเพราะว่าปลาตัวเดียวกันในข้องตายแล้วตัวอื่นจะต้องเหม็นเน่าไปด้วยนั้นดูเป็นความคิดที่ตื้นเกินไป พระสงฆ์มีเป็นแสน ล้วนมาจากต่างพ่อต่างแม่ ต่างฐานะ ต่างระดับการศึกษา ต่างอุปนิสัย เมื่อมาบวชแล้วบางรูปก็ยังติดนิสัยฆราวาสเดิม เคยประพฤติดนต้อนเป็นฆราวาสอย่างไรก็ยังปฏิบัติอย่างนั้น ถ้าเป็นเช่นนั้นก็

^{๕๐}พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), สอนนาค - สอนจิต: ชีวิตพระ - ชีวิตชาวพุทธ, หน้า ๒๐-๒๔.

^{๕๑}สนธิ ศรีสำแดง, พระพุทธศาสนากับการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗), หน้า ความนำ (๔) - (๕).

^{๕๒}สุรินทร์ พัฒนศิริ, อ้างใน พระมหาหรรษา นิธิบุญยากร, “วิกฤติพุทธศาสนา: กรณีศึกษาการบรรพชาเป็นสามเณรในประเทศไทย (๒๕๒๓ - ๒๕๔๓)”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๕), หน้า ๙๒-๙๓.

^{๕๓}พระทอง ธมฺมโก (ปานทอง), ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาการบวชในสังคมไทยปัจจุบัน, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.moe.go.th/mis/wwwboard3/messages/201.html> [๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

อาจจะทำผิดวินัยสงฆ์ได้ พระสงฆ์ที่ปฏิบัติปฏิบัติชอบอีกเป็นจำนวนมากยังมีอยู่ แต่คุณมองไม่เห็นคนไทยจำนวน ๖๐ กว่าล้านคน มีคนที่ประพฤติชั่วเพียงน้อยนิดแต่เป็นข่าวให้ได้ยินทุกวัน ถ้าชาวต่างชาติเหมาเอาว่าคนไทยทั้งประเทศชั่วไปเสียหมดอย่างนี้ คุณจะคิดอย่างไร ถ้าคุณยอมรับว่าที่ชาวต่างชาติเขาบอกว่าคนไทยมันชั่วทั้งประเทศ พ่อแม่คุณ โคตรเหง้าของคุณก็ชั่วไปด้วยจะไม่ค่อยดีไปหน่อยหรือ

วัตถุประสงค์ของการบวชในประเภทต่าง ๆ ดังนี้ คือ

๑) การบวชตามประเพณี ในปีพุทธศักราช ๑๙๐๕ พระเจ้าลีโอ กษัตริย์พระองค์ที่ ๕ แห่งกรุงสุโขทัยได้ทรงเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาอย่างแรงกล้า ทรงรับสั่งให้มนต์พระมหาสวามีสังฆราชเมืองลังกา ชื่อว่า “สุมนะ” มาเป็นพระอุปัชฌาย์ แล้วทรงเสด็จออกผนวชเป็นพระภิกษุอยู่ชั่วคราว ณ วัดอรุณราชวรวิหารเป็นแบบอย่างของประเพณีการบวชชั่วคราว อันเป็นเอกลักษณ์ประการหนึ่งของคนไทยที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาจนกระทั่งปัจจุบัน^{๕๔}

การบวชตามประเพณีหรือบวชชั่วคราวนี้ มักนิยมกระทำกันในช่วงเทศกาลก่อนเข้าพรรษา ทั้งนี้เพราะในช่วงเข้าพรรษาประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม หลังจากปักดำข้าวกล้าเสร็จแล้ว มีเวลาในการเข้าวัดทำบุญทำทาน ฟังเทศน์ฟังธรรมในวันพระได้สะดวก เมื่อออกพรรษาก็เป็นช่วงระยะเวลาเก็บเกี่ยวพอดี ดังนั้นเวลาในการบวชนาน ๓ เดือน ที่กำหนดเวลาไว้เช่นนี้ก็เพื่อต้องการให้ผู้บวชได้มีเวลาและโอกาสในการศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยต่าง ๆ อย่างจริงจังนั่นเอง แต่ในปัจจุบัน เนื่องจากสภาพสังคมได้เปลี่ยนแปลงไป ปัจจัยแวดล้อมทางสังคมและทางเศรษฐกิจอยู่ในสภาพที่บีบรัดยิ่งขึ้น ทำให้ช่วงระยะเวลาในการบวชสั้นเข้าอีก กลายเป็นบวช ๑ เดือน บ้าง ครึ่งเดือนบ้าง ๑๕ วันบ้าง จนกระทั่ง ๗ วัน หรือ ๓ วัน แล้วแต่โอกาส ซึ่งหากจะกล่าวตามประเพณีไทยดั้งเดิมนั้น ชายไทยทุกคนที่เป็นพุทธศาสนิกชน เมื่อมีอายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์แล้ว จะถือว่าการบวชเป็นภาระสำคัญที่จะต้องปฏิบัติ เพราะการบวชจะทำให้ผู้บวชได้เรียนรู้และศึกษาธรรมะต่าง ๆ อย่างจริงจัง และลึกซึ้ง ประกอบกับเป็นโอกาสที่ผู้บวชจะได้เข้ามารับการอบรมเอาสิ่งที่ดีงามต่าง ๆ ไว้นั้นเป็นนิสัย ถึงแม้ว่าผู้บวชจะบวชเพียงระยะเวลาสั้น ๆ ก็ตาม เมื่อสึกออกไป ก็สามารถนำเอาหลักธรรมต่าง ๆ ที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมา ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันได้ ซึ่งในสังคมไทยถือว่าคนประเภทนี้เป็นคนที่มีความรู้เพียงพอที่จะรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว สังคม ตลอดจนถึงประเทศชาติได้เป็นอย่างดี^{๕๕}

๒) บวชเพื่อต้องการตอบแทนบุญคุณมารดาบิดา ในสังคมไทยตั้งแต่สมัยโบราณ มีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องการบวชว่า บิดามารดาที่เป็นพุทธศาสนิกชนทุกคน เมื่อมีบุตรชายและอายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์จะต้องจัดการให้บุตรของตนได้บวชเป็นพระภิกษุในพุทธศาสนา จึงจะถือว่าได้สร้างบุญกุศลที่ยิ่งใหญ่ให้แก่ตนเอง และจะทำให้ตนเองได้เกาะชายผ้าเหลืองไปสู่สุคติอีกด้วย ซึ่งแนวความคิดและ

^{๕๔}ประพัฒน์ ตรีนรงค์, ความเป็นมาของพุทธศาสนาในเมืองไทย, (พระนคร: คลังวิทยา, ๒๕๒๐), หน้า ๗๐-๗๑.

^{๕๕}พระราชวรมนี (ประยุทธ์ ปยุตโต), ปรัชญาการศึกษาไทย, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๐), หน้า ๘๒.

ความเชื่อนี้ได้เป็นที่ยอมรับของพุทธศาสนิกชนชาวไทย และได้ถือปฏิบัติอย่างสืบเนื่องเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน^{๕๖}

๓) บวชเพื่อที่จะได้มีโอกาสในการศึกษาเล่าเรียน ที่มาของการบวช สังคมไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัย วัดเป็นแหล่งการศึกษาสำหรับชาวบ้านหรือเป็นศูนย์กลางการศึกษาสำหรับมวลชน ๒๙ ดังนั้นเมื่อกุลบุตรได้บวชเป็นสามเณรหรือพระภิกษุแล้ว ก็ย่อมมีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียนในด้านต่าง ๆ ทั้งทางธรรมและทางโลก จึงเกิดประเพณีที่เรียกว่า “ประเพณีบวชเรียน” ขึ้นและการบวชเรียนก็เริ่มสืบทอดกันมาจนกลายเป็นประเพณีอย่างแท้จริงในสมัยของพระบาทสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ดังมีข้อความปรากฏในพงศาวดารว่า “น่าจะเข้าใจว่า ประเพณีที่เจ้านายทรงผนวช และผู้ลาภมากดิบวช ซึ่งนับว่าเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา จึงเป็นธรรมเนียมเมืองสืบมาช้านาน เห็นจะมีขึ้นครั้งแผ่นดินสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถเป็นปฐม” และในสมัยต่อมาคือในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ประเพณีบวชเรียนก็ได้กลายเป็นเงื่อนไขในการที่จะรับกุลบุตรเข้าเป็นข้าราชการอีกด้วย^{๕๗}

๔) บวชเพื่อต้องการพ้นไปจากความทุกข์ บางท่านเข้ามาบวชเพราะเข้าใจวัตถุประสงค์ของการบวชเป็นอย่างดี ศรัทธาในพระธรรมคำสั่งสอน ดังเช่น พระอัฐงค์กรรมฐานสายอีสาน ภายใต้การนำของพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต พระอาจารย์เสาร์ กนตสีโล สองพระกรรมฐาน ที่ได้ชื่อว่าเป็นตักศิลาธรรมะแห่งภาคอีสาน ที่ได้บุกเบิกก่อกองทัพธรรมแห่งอีสาน ได้วางรากฐานแนวการปฏิบัติให้หยั่งรากแก้วมั่นคงในผืนแผ่นดินไทย^{๕๘}

๕) การบวชเพราะสาเหตุอื่น ๆ เช่น การบวชแก้บน บวชหน้าไฟ บวชเพราะต้องการเรียนเตร็จฉานวิชา บวชเพราะต้องการให้ตนเองดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขโดยไม่ต้องประกอบอาชีพ บวชเพราะอาศัยวัดเป็นสถานที่พักผ่อนในวัยชรา ฯลฯ ในประเทศไทย การบวช การสึก (ลาสิกขา) ไม่เป็นของต้องห้าม ใครใคร่บวชก็บวช ใครใคร่สึกก็สึก แต่ทุกอย่างก็ให้ถูกต้องตามขั้นตอนของวินัยสงฆ์ จึงอาจกล่าวได้ว่าในสังคมไทย มีการบวชแล้วสึกโดยไม่จำเป็นต้องถือเพศบรรพชิตตลอดชีวิต ทำให้เกิดการบวชชนิดต่าง ๆ ขึ้นมากมาย ซึ่งมีทั้งการบวชระยะสั้นและการบวชระยะยาว ในเรื่องดังกล่าวนี้ อาจทำให้เกิดปัญหาได้หากไม่สามารถปฏิบัติตามพระธรรมวินัยได้ครบถ้วน^{๕๙}

การบวชระยะสั้น การบวชประเภทนี้ ผู้บวชมีความต้องการที่จะบวชเพื่อให้ถูกต้องตามประเพณีบ้าง หรือบวชเพราะความเชื่อบ้าง เช่น การบวชแก้บนบวชหน้าไฟ บวชทดแทนพระคุณบิดา

^{๕๖} พระโสภณคณาภรณ์ (เจริญ สุวฑฺฒโน), *การบวช*, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๓), หน้า ๒๘.

^{๕๗} พระราชวรมุนี (ประยุทธิ์ ปยุตฺโต), *การศึกษาคณะสงฆ์ไทย ปัญหาที่รอทางออก*, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโกลดคิมทอง, ๒๕๒๙), หน้า ๓๐.

^{๕๘} เจ้าประคุณ สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (มานิต ถาวรเถระ ป.ธ.๙), *การกำเนิดของพระอัฐงค์กรรมฐานสายอีสาน*, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.watsamphan.com/oldpic/somdej90/006.html> [๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

^{๕๙} พระมหาสมณีก หอมรินทร์. “สาเหตุและผลกระทบของการอุปสมบทระยะสั้นในสังคมไทยปัจจุบัน”. *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๐).

มารดา บวชก่อนแต่ง ฯลฯ ทำให้การบวชประเภทนี้มีระยะเวลาที่จำกัด เพราะไม่ต้องการให้ความเป็นในด้านการดำเนินชีวิตนั้นขาดหายไปหรือไม่ต่อเนื่อง ผู้บวช คิดว่าบวชแล้วมิได้มุ่งหวังที่จะศึกษาพระธรรมวินัยอย่างจริงจังตั้งแต่ประการใด หรืออาจจะไม่ได้ให้ความสำคัญกับการบวชมากนัก เพียงแต่บวชไปตามวัตถุประสงค์เท่านั้น

ปัจจัยต่าง ๆ ในการบวชระยะสั้น

๑. เรื่องสถานที่ นับเป็นอีกปัญหาหนึ่งสำหรับผู้บวชระยะสั้นโดยเฉพาะในสังคมเมือง สถานที่และพื้นที่ของวัดถูกนำไปใช้หาผลประโยชน์ในทางที่ผิดกับวัตถุประสงค์ เช่น พื้นที่ของวัดใช้เป็นสถานที่จอดรถบ้าง ให้เอกชนเช่าทำธุรกิจบ้าง มีวัดจำนวนไม่น้อยที่หมดคุณค่าอันควรแก่การเลื่อมใสศรัทธา เพราะเต็มไปด้วยสิ่งสกปรก และความไม่เป็นระเบียบ หลายแห่งจัดให้พระใหม่อยู่รวมกันหลาย ๆ รูป ในกุฏิเดียวกัน จึงทำให้เกิดปัญหาตามมาอีกมากมาย เช่น การมั่วสุมกัน วัดซึ่งเคยเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมทางสังคมที่พึงปรารถนาก็กลายแหล่งอบายมุข และจากการสัมภาษณ์พบว่า ปัญหาเกิดจากสถานที่บางแห่งไม่เอื้อต่อการประพฤติปฏิบัติธรรม เนื่องจากคับแคบและมีเสียงดังจนเกินไป^{๖๐}

๒. ผู้บวชอยู่ในระยะของวัยรุ่น มีความคิดคะนอง ผู้บวชระยะสั้นส่วนมากเป็นผู้บวชที่มีอายุระหว่างเด็ก หรือวัยรุ่น คนที่อยู่ในวัยเด็กหรือวัยรุ่น มีปัญหาเรื่องผู้หญิง ล่อแหลมมาก ถ้าบางวัดหรือหลายวัดปล่อยปละละเลย ปล่อยให้ไปศึกษาทางโลกโดยไม่สนใจดูแล ปล่อยให้ไปหาเรียนกันเอง ปล่อยให้รับผิดชอบตัวเอง ก็มักจะเตลิดเปิดเปิงไปเลย”^{๘๘} ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ทั้ง ๑๑ รูป พบว่า ผู้เข้ามาขอบวชระยะสั้นส่วนมาก มีอายุระหว่าง ๒๑ - ๒๖ ปี

๓. มินิสัยใจคอตามภูมิหลังของแต่ละคน หรืออาจมาจากสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี อุปนิสัยใจคอของผู้บวชที่ไม่มีใจรักทางด้านนี้แต่บวชเพราะจำเป็นต้องบวช เช่น อยากให้ถูกต้องตามประเพณี บวชเพราะบิดามารดาขอร้องให้บวช อาจารย์รังษี สุทนต์ แสดงความเห็นว่ามีบางรูปก็ถูกบังคับให้เรียนแบบไม่มีใจรัก เนื่องจากว่าเข้ามาบวชแบบจำใจ

๔. ระยะการบวชที่จำกัด โดยปกติหลักสูตรที่คณะสงฆ์วางไว้สำหรับการเรียนรู้ศึกษาพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ต้องใช้ระยะเวลานานพอสมควร โดยเฉพาะหลักสูตรการศึกษาของคณะสงฆ์ต้องใช้เวลาในการศึกษาเล่าเรียน ๑ ขั้นต่อ ๑ ปี ด้วยเหตุนี้ ผู้บวชระยะสั้นในระยะเวลาไม่เกิน ๑ เดือน ย่อมไม่สามารถเล่าเรียนตามหลักสูตรนี้ได้ ผู้บวชระยะสั้นจะมีระยะเวลาในการเรียนรู้จำกัดมาก อาจจะเข้ามาบวชเพียงแค่ ๓ วัน ๗ วัน ทำให้มีเวลาในการอบรมสั่งสอนไม่เพียงพอ ผู้เพิ่งเข้ามาบวชก็ยังไม่ตั้งตัวไม่ทัน หรือมิได้มุ่งหวังที่จะศึกษาพระธรรมวินัยอย่างจริงจังตั้งแต่ประการใด หรืออาจจะไม่ได้ให้ความสำคัญกับการบวชมากนักเพียงแต่บวชไปตามวัตถุประสงค์ และอีกเหตุผลหนึ่งกล่าวคือ การที่ผู้บวชมีระยะเวลาจำกัดในการบวช ทำให้ไม่สามารถเรียนรู้และเข้าใจข้อวัตรปฏิบัติของ

^{๖๐} พระสุธีวรญาณ (ณรงค์ จิตตโสภโณ), พุทธศาสนาปริทรรศน์ รวมผลงานทางวิชาการเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๑๕๓.

พระสงฆ์และพระธรรมวินัยอันเป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าได้ทั่วถึง หรืออาจคิดว่าตนเองบวชไม่นานนัก เมื่อลาสิกขาไปแล้วก็คงไม่ได้นำเอาความรู้ไปใช้มากนัก^{๖๑}

ผู้บวชเข้ามาแล้วการศึกษาเล่าเรียนและปฏิบัติตามพระธรรมวินัยเป็นหน้าที่ของพระภิกษุสามเณรที่บรรพชาอุปสมบทในพระพุทธศาสนา ถ้าบวชแล้วไม่ศึกษาและปฏิบัติตามพระธรรมวินัยก็เหมือนไม่ได้บวช ผู้ที่บวชแก้บนหรือบวชตามประเพณีมักไม่ทราบและไม่สนใจเรื่องนี้ เมื่อบวชแล้วแทนที่จะเกิดประโยชน์ทั้งแก่ผู้บวชญาติมิตรและสังคม กลับเป็นการทำลายเวลาและโอกาสของตนทำลายความมั่นคงของพระพุทธศาสนาและสังคมไปในตัวด้วย ปัญหาการศึกษาอบรมหลังบวช เป็นปัญหาสำคัญอีกปัญหาหนึ่งของวงการคณะสงฆ์ไทย^{๖๒}

ดังนั้นการบวชจึงมีความหมายว่า เป็นการละเว้นปลีกตัวออกไปจากการเบียดเบียน และปลีกตัวออกจากกาม ทั้งกิเลสกามและวัตถุกาม อีกความหมายหนึ่ง คือ สละเครื่องห่วงกังวลภายนอกคือทรัพย์สินเงินทอง วัตถุสิ่งของต่าง ๆ ไม่มีความผูกพันยึดติดในสิ่งเหล่านั้นซึ่งมีความหมายต่อไปว่า จะได้มีชีวิตที่เป็นอิสระ อย่างไรก็ตาม การบวชเป็นการเริ่มต้นเท่านั้น จะต้องเพียรพยายามปฏิบัติเพื่อบรรลุผลที่เป็นจุดมุ่งหมายของการบวชต่อไป การที่จะบรรลุผลของการบวชก็ต้องมีการเรียนคือศึกษาฝึกหัดพัฒนาชีวิตของเรา ทั้งกาย วาจา จิตใจและปัญญาให้ดี ให้ประณีต ให้เจริญงอกงามยิ่ง ๆ ขึ้นไปจนกว่าจะละบาปอกุศลได้หมดและเจริญกุศลให้เต็มทีหลุดพ้นจากกิเลสและปวงทุกข์ มีชีวิตจิตใจที่บริสุทธิ์ผ่องใส เป็นอิสระสงบสุขอย่างแท้จริง^{๖๓}

พระพุทธเจ้าตรัสถึงจุดมุ่งหมายสูงสุดของการบวชไว้ว่า “ภิกษุทั้งหลาย พรหมจรรย์นี้จึงมิใช่มีลาภสักการะและความสรรเสริญเป็นอาณิสส มีไม่ใช่มีความสมบูรณ์แห่งศีลเป็นอาณิสส มีไม่ใช่มีความสมบูรณ์แห่งสมาธิเป็นอาณิสส มีไม่ใช่มีญาณทัสสนะเป็นอาณิสส พรหมจรรย์นี้ มีเจโตวิมุตติอันไม่กำเรปเป็นเป้าหมาย เป็นแก่นเป็นที่สุด”^{๖๔}

แนวทางการจัดการอบรมผู้บวชระยะสั้น

ควรมีการคัดสรรอบรมบุคคลผู้จะมาบวชในพระพุทธศาสนาให้เป็นที่มั่นใจว่าจะเข้ามาศึกษาธรรมต้องมีการศึกษาอบรมแก่ผู้เข้ามาบวชทั้งก่อนบวชระหว่างหลังบวช ด้วย ให้มีการปฏิบัติธรรมในระหว่างบวชเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริง และมีการบริหารจัดการวัดให้มีอาคารสถานที่ อาณาบริเวณเหมาะสมต่อการศึกษาและปฏิบัติธรรมทั้งในส่วน of พระภิกษุสามเณรและประชาชน ให้สอดคล้องกับหลักการของพระพุทธศาสนา มีความสงบร่มเย็น ทำให้อยากเข้ามาหาความสงบและศึกษาธรรม

สำหรับในขั้นตอนก่อนบวชนี้ มหาเถรสมาคม หรือคณะสงฆ์ ต้องจัดให้มีการอบรมก่อนการบวช โดยอาจทำในรูปแบบของแผ่นพับ ซีดี วีดีทัศน์แสดงข้อมูล วัตถุประสงค์ของการบวช แนะนำ

^{๖๑}พระมหาสมณิก หอมรีน, “สาเหตุและผลกระทบของการอุปสมบทระยะสั้นในสังคมไทยปัจจุบัน”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (คณะศิลปศาสตร์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๐), หน้า ๓๑-๓๖.

^{๖๒}ข้าเลื่อง วุฒิจันทร์, *การพัฒนากิจการคณะสงฆ์และการพระศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมการศาสนา, ๒๕๒๖), หน้า ๑๑๙.

^{๖๓}ธรรมปราโมทย์, *คู่มือพระแท้*, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ๒๕๔๘), หน้า ๑๒-๑๓.

^{๖๔}ดูรายละเอียดใน, ม.ม. (ไทย) ๑๒/๓๑๑/๓๔๘.

การปฏิบัติตนระหว่างที่บวชอยู่ ผู้บวชระยะสั้น ๗ วัน ๑๕ วัน ๑ เดือน ควรศึกษาเรียนรู้หลักธรรมอะไรบ้าง ควรฝึกปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน อย่างน้อยกี่วัน (ระบุ) การบวชที่จะบรรลุผลตามที่ต้องการ มีลักษณะอย่างไรวิธีการปฏิบัติตนขณะบวช เมื่อปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าแล้วจะได้รับผลอย่างไร บิดามารดาจะได้บุญจากการบวชของบุตรหลานได้อย่างไร เมื่อผู้บวชทราบชัดเจนถึงประโยชน์ของการบวช จะมีศรัทธา และยินดีพอใจที่จะเข้ามาบวชเพื่อฝึกฝนตนเองแม้จะเป็นเวลาไม่นานก็จะเป็นประโยชน์ เกิดเป็นบุญกุศลตามที่ได้ตั้งใจไว้

๒.๓ พรบ.เกี่ยวกับคณะสงฆ์

คำว่า พระสังฆาธิการ มาจากคำ ว่า “สังฆ” และ “อธิการ” เป็นพระสังฆาธิการ แปลตามรูปศัพท์ว่า พระภิกษุผู้ทำงานโดยสิทธิขาดในทางคณะสงฆ์ หรือ พระภิกษุผู้ทำงานในคณะสงฆ์โดยมีอำนาจเต็มตามตำแหน่ง จึงหมายถึง พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์^{๖๕}

พระสงฆ์ผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารการคณะสงฆ์ เรียกว่า “พระคณาธิการ” ต่อมาเมื่อมีการตรากฎหมายมหาเถรสมาคมได้กำหนดนามรวมตำแหน่งผู้ปกครองคณะสงฆ์ว่า “พระสังฆาธิการ”^{๖๖}

พระสังฆาธิการ เป็นนามบัญญัติตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๓๕ มีอำนาจหน้าที่ในการปกครองคณะสงฆ์ในเขตปกครองของตน คือ บริหารการคณะสงฆ์ และการพระศาสนาตามที่กำหนดใน ๔ องค์การเดิมแต่ไม่ได้จัดเป็นองค์การ ซึ่งเป็นตัวองค์กรบริหาร คงยึดเอาเฉพาะลักษณะงานในองค์การนั้น ๆ เปลี่ยนเรียกว่า "การ" กล่าวคือ

๑. การรักษาความเรียบร้อยดีงาม (เดิมคืองานในองค์การปกครอง)

๒. การศาสนศึกษา (เดิมคืองานในองค์การศึกษา)

๓. การเผยแผ่พระพุทธศาสนา (เดิมคืองานในองค์การเผยแผ่)

๔. การสาธารณูปการ และ

๕. เพิ่มการศึกษาสงเคราะห์และการสาธารณสงเคราะห์เข้า พร้อมทั้งเอาการนิคมกรรม (เดิมคือการวินิจฉัยอธิกรณ์) รวมเข้าอยู่ในอำนาจหน้าที่เจ้าคณะชั้นนั้น ๆ เพื่อมิให้เกิดความถ่วงตุลแห่งอำนาจดัง เช่น กฎหมายฉบับเดิม เพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปโดยถูกต้องสะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรมได้กำหนดให้มีรองเจ้าคณะ เป็นผู้ช่วยเจ้าคณะในชั้นนั้นๆ อีกส่วนหนึ่ง แม้ในส่วนวัด ก็ให้มีรองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส เพื่อเป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดนั้น ๆ

สรุปได้ว่า พระสังฆาธิการ จึงเป็นพระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ กฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๔ (พ.ศ. ๒๕๔๑) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ โดยกำหนดตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ตามลำดับชั้นไว้ได้แก่ ระดับเจ้าคณะใหญ่ เจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะภาค เจ้าคณะ

^{๖๕}สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอำนาจเจริญการปฏิบัติงานพระพุทธศาสนา, โครงการประชุมพระสังฆาธิการเจ้าคณะจังหวัดและเจ้าคณะอำเภอ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมการศาสนา, ๒๕๔๗), หน้า ๘.

^{๖๖}พระธรรมปริยัติโสภณ (วรวิทย์ คงคปญฺญ), วิทยาพระสังฆาธิการ เล่ม ๒, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๕๒), หน้า ๑๙.

จังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล
เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส ภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวมีอำนาจเต็มที่ตาม
กฎหมายคณะสงฆ์ กฎ มติคำสั่งของมหาเถรสมาคมครอบคลุมงานทุกส่วนในเขตปกครองหรือในวัด
ในหมู่บ้าน และในชุมชน โดยใช้หลักพระธรรมวินัยในพระพุทธศาสนา

ความสำคัญของพระสังฆาธิการ

พระสังฆาธิการเป็นผู้ปกครองดูแลคณะสงฆ์ในเขตปกครองและวัดให้เป็นไปตามพระธรรม
วินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศและพระบัญชาสมเด็จพระ
สังฆราช มีหน้าที่ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงามของคณะสงฆ์จัดการและ
พัฒนา การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการและ การ
สาธารณสงเคราะห์ให้เป็นไปด้วยดี พระสังฆาธิการจึงมีความสำคัญในการดูแลพระภิกษุ สามเณร ดูแล
วัดให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ให้พระภิกษุ สามเณร มีจริยาวัตรตรงตาม ประพฤติปฏิบัติตนตามหลักพระ
ธรรมวินัย นับว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้จรรโลงพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืน ดูแลความประพฤติปฏิบัติของ
พระภิกษุ สามเณร มิให้ออกนอกพระธรรมวินัย และพระสังฆาธิการโดยเฉพาะ เจ้าอาวาส รองเจ้า
อาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส จะต้องบำรุงรักษา จัดการวัด และสมบัติของวัดให้เป็นไปโดยเรียบร้อย
ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่พำนักอยู่ในวัดปฏิบัติตามพระธรรมวินัย และเป็นธุระ
ในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ ให้ความสะดวกตามสมควรใน
การบำเพ็ญกุศล

ความสำคัญของพระสังฆาธิการว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติจะเจริญรุ่งเรือง
ถาวรสืบต่อไป ก็ด้วยจะต้องอาศัยพระสังฆาธิการเป็นสำคัญ เนื่องจากพระสังฆาธิการเป็นผู้ใกล้ชิด
ประชาชนโดยเฉพาะพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ซึ่งเป็นที่เคารพเลื่อมใสศรัทธาของประชาชนตาม
พระราชบัญญัติคณะสงฆ์เจ้าอาวาสจึงมีอำนาจ หน้าที่ ในการบริหารและจัดการวัดให้เป็นไปอย่างมี
ประสิทธิภาพ^{๖๗}

ความสำคัญของพระสังฆาธิการว่าเป็นผู้ขับเคลื่อนการบริหารกิจการคณะสงฆ์และการ
พระพุทธศาสนาให้ปฏิบัติถูกต้องเป็นประโยชน์ทั้งงานการศาสนศึกษา การเผยแผ่พระพุทธศาสนา
การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์และการสาธารณสงเคราะห์^{๖๘}

ดังนั้น พระสังฆาธิการ จึงเป็นพระภิกษุที่ปฏิบัติภารกิจของพระพุทธศาสนาที่จะช่วย
ส่งเสริมทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองและสร้างศรัทธาของพุทธศาสนิกชนต่อ
พระพุทธศาสนา และสร้างความเข้มแข็ง และความมั่นคงของพระพุทธศาสนา

การแต่งตั้งและถอดถอนพระสังฆาธิการ

การแต่งตั้งและถอดถอนพระสังฆาธิการเป็นอำนาจที่ระบุอยู่ในกฎหมายมหาเถรสมาคมผู้ศึกษา
จึงใคร่ขอนำมาประกอบการศึกษา ดังนี้

^{๖๗}กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยเรื่อง การคณะสงฆ์และการพระ
ศาสนา, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมการศาสนา, ๒๕๔๐).

^{๖๘}สำนักงานเจ้าคณะภาค ๑๖, คู่มือปฏิบัติงานการคณะสงฆ์, (สุราษฎร์ธานี: สำนักงานเลขาธิการเจ้า
คณะภาค ๑๖ วัดท่าไทร, ๒๕๔๗), หน้า ๔๖.

กฎหมายธรรมนูญ ฉบับที่ ๒๔ (พ.ศ.๒๕๔๑) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ ได้กำหนดคุณสมบัติของพระสังฆาธิการ การแต่งตั้งและถอดถอน ไว้ดังนี้^{๖๙}

๑. คุณสมบัติทั่วไปของพระสังฆาธิการ

กฎหมายธรรมนูญ ฉบับที่ ๒๔ (พ.ศ.๒๕๔๑) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ ได้กำหนดคุณสมบัติทั่วไปของพระสังฆาธิการไว้ ๗ ข้อ ดังนี้

๑. มีพรรษาสมควรแก่ตำแหน่ง
๒. มีความรู้สมควรแก่ตำแหน่ง
๓. มีความประพฤติเรียบร้อยตามพระธรรมวินัย
๔. เป็นผู้ฉลาดสามารถในการปกครองคณะสงฆ์
๕. ไม่เป็นผู้มีร่างกายทุพพลภาพไร้ความสามารถ หรือมีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคเรื้อน หรือเป็นวัณโรคในระยะอันตรายจนเป็นที่น่ารังเกียจ
๖. ไม่เคยต้องคำ วินิจฉัยลงโทษในอิทธิฤทธิ์ที่พึงรังเกียจมาก่อน
๗. ไม่เคยถูกถอดถอนหรือถูกปลดจากตำแหน่งใด เพราะความผิดมาก่อน

๒. การแต่งตั้งพระสังฆาธิการ

การแต่งตั้งพระสังฆาธิการ ตามกฎหมายธรรมนูญ มีดังนี้ คือ

๑. การแต่งตั้งเจ้าคณะใหญ่ จะต้องมิคุณสมบัติทั่วไปแล้ว จะต้องมีพรรษาพ้น ๓๐ และมีสมณศักดิ์ไม่ต่ำกว่ารองสมเด็จพระราชาคณะ สมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งพระภิกษุที่มีคุณสมบัติให้ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะใหญ่ โดยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม

๒. การแต่งตั้งเจ้าคณะภาคจะต้องมิคุณสมบัติทั่วไปแล้วจะต้องมีพรรษาพ้น ๒๐ พรรษา และกำลังดำรงตำแหน่งรองเจ้าคณะภาคนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่า ๒ ปี หรือกำลังดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดในภาคนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่า ๔ ปี หรือมีสมณศักดิ์ไม่ต่ำกว่าพระราชาคณะชั้นเทพ หรือเป็นพระราชาคณะซึ่งเป็นพระคณาจารย์เอกหรือเป็นเปรียญธรรม ๙ ประโยค การแต่งตั้งเจ้าคณะภาคเป็นหน้าที่ของเจ้าคณะใหญ่พิจารณาคัดเลือกพระภิกษุที่มีคุณสมบัติ เสนอมหาเถรสมาคมพิจารณาเพื่อมีพระบัญชาแต่งตั้งตามมติมหาเถรสมาคม เจ้าคณะภาคจะอยู่ในตำแหน่งคราวละ ๔ ปีและอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

๓. การแต่งตั้งเจ้าคณะจังหวัดจะต้องมิคุณสมบัติทั่วไปแล้ว จะต้องมีพรรษาพ้น ๑๐ พรรษากับมีสำนักอยู่ในเขตจังหวัดนั้น และกำลังดำรงตำแหน่ง รองเจ้าคณะจังหวัดนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่า ๒ ปีหรือกำลังดำรงตำแหน่งเจ้าคณะอำเภอในจังหวัดนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่า ๔ ปี หรือมีสมณศักดิ์ไม่ต่ำกว่าพระราชาคณะชั้นสามัญ หรือเป็นพระคณาจารย์โทขึ้นไป หรือเป็นเปรียญธรรมไม่ต่ำกว่า ๖ ประโยค การแต่งตั้งเจ้าคณะจังหวัดในภาคใด ให้เจ้าคณะภาคนั้นพิจารณาคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ เสนอเจ้าคณะใหญ่พิจารณา เพื่อมีพระบัญชาแต่งตั้งตามมติมหาเถรสมาคม

^{๖๙} กองแผนงาน กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วย พระราชบัญญัติ กฎ ระเบียบและคำสั่งของคณะสงฆ์, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมการศาสนา, ๒๕๔๒), หน้า ๔๐๓.

๔. การแต่งตั้งเจ้าคณะอำเภอ จะต้องมียศสมบัตินั้นไปแล้ว จะต้องมียศบรรพชา ๑๐ พรรษา กับมีสำนักอยู่ในเขตจังหวัดนั้น และกำลังดำรงตำแหน่งรองเจ้าคณะอำเภอนั้นมาแล้วไม่น้อยกว่า ๒ ปี หรือกำลังดำรงตำแหน่งเจ้าคณะตำบลในอำเภอนั้นมาแล้วไม่น้อยกว่า ๔ ปี หรือมีสมณศักดิ์ไม่ต่ำกว่าชั้นสัญญาบัตร หรือเป็นพระคณาจารย์ตรีขึ้นไป หรือมีเปรียญธรรมไม่ต่ำกว่า ๔ ประโยค การแต่งตั้งเจ้าคณะอำเภอในจังหวัดใด ให้เจ้าคณะจังหวัดนั้นคัดเลือกผู้มีคุณสมบัติดังกล่าวเสนอเจ้าคณะภาคเพื่อพิจารณาแต่งตั้ง โดยอนุมัติของเจ้าคณะใหญ่

๕. การแต่งตั้งเจ้าคณะตำบล จะต้องมียศสมบัตินั้นไปแล้ว จะต้องมียศบรรพชา ๕ พรรษา กับมีสำนักอยู่ในเขตอำเภอนั้น และกำลังดำรงตำแหน่งรองเจ้าคณะตำบลนั้นมาแล้วไม่น้อยกว่า ๒ ปี หรือกำลังดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสในตำบลนั้นมาแล้วไม่น้อยกว่า ๔ ปี หรือเป็นพระภิกษุมีสมณศักดิ์ หรือเป็นพระคณาจารย์ หรือเป็นเปรียญธรรมหรือเป็นนักธรรมเอก การแต่งตั้งเจ้าคณะตำบลในอำเภอใด ให้เจ้าคณะอำเภอคัดเลือกพระภิกษุ ผู้มีคุณสมบัติดังกล่าว เสนอเจ้าคณะจังหวัดพิจารณาแต่งตั้ง เมื่อได้แต่งตั้งแล้ว ให้แจ้งกรมการศาสนา และรายงานเจ้าคณะภาคเพื่อทราบ

๖. การแต่งตั้งเจ้าอาวาสที่เป็นพระอารามราษฎร์ จะต้องมียศสมบัตินั้นไปแล้ว จะต้องมียศบรรพชา ๕ พรรษา และเป็นผู้ทรงเกียรติคุณเป็นที่เคารพนับถือของบรรพชิตและคฤหัสถ์ในถิ่นนั้น ในการแต่งตั้งเจ้าอาวาสนอกจากพระอารามหลวงในตำบลใด ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล เจ้าสังฆัด ถ้าไม่มีรองเจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะตำบล ให้เจ้าคณะอำเภอเลือกเจ้าอาวาสในตำบลนั้น รวมกันทั้งหมดไม่น้อยกว่า ๓ รูปร่วมกันพิจารณาคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติดังกล่าวแล้วให้เจ้าคณะอำเภอรายงานเสนอ เจ้าคณะจังหวัด เพื่อพิจารณาแต่งตั้ง ถ้าพระภิกษุ ผู้จะดำรงตำแหน่ง เจ้าอาวาสนั้น ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดอยู่ด้วย ให้เจ้าคณะอำเภอรายงานเจ้าคณะจังหวัด เพื่อเจ้าคณะภาคพิจารณาแต่งตั้งในการแต่งตั้งรอง เจ้าอาวาสและผู้ช่วยเจ้าอาวาส นอกจากพระอารามหลวง ให้เจ้าอาวาสพิจารณาคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติและระบุน้ำที่ที่ตนจะมอบหมายให้ปฏิบัติ เสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับ เพื่อเจ้าคณะจังหวัดพิจารณาแต่งตั้ง

๗. การแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสพระอารามหลวงในกรุงเทพมหานคร ต้องมีคุณสมบัติโดยเฉพาะอีกส่วนหนึ่ง คือต้องมีบรรพชา ๑๐ พรรษา เป็นผู้ทรงเกียรติคุณเป็นที่เคารพนับถือของบรรพชิตและคฤหัสถ์ สำหรับพระอารามหลวงชั้นเอกต้องมีสมณศักดิ์ไม่ต่ำกว่าพระราชาคณะชั้นราช สำหรับพระอาราม หลวงชั้นโท ต้องมีสมณศักดิ์ ไม่ต่ำกว่าพระราชาคณะชั้นสามัญ สำหรับพระอารามหลวงชั้นตรี ต้องมีสมณศักดิ์ ไม่ต่ำกว่าพระครูผู้ช่วยเจ้าอาวาสชั้นเอก

ส่วนพระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสพระอารามหลวงในจังหวัดอื่น นอกจากกรุงเทพมหานคร ต้องมีคุณสมบัติโดยเฉพาะส่วนหนึ่งดังนี้ คือ มีบรรพชา ๑๐ พรรษา เป็นผู้ทรงเกียรติคุณเป็นที่เคารพนับถือของบรรพชิตและคฤหัสถ์ สำหรับพระอารามหลวงชั้นเอกต้องมีสมณศักดิ์ไม่ต่ำกว่าพระราชาคณะชั้นสามัญ สำหรับพระอารามหลวงชั้นโท ต้องมีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าพระครูผู้ช่วยเจ้าอาวาสชั้นเอก สำหรับพระอารามหลวงชั้นตรี ต้องมีตำแหน่ง ไม่ต่ำกว่าพระครูผู้ช่วยเจ้าอาวาสชั้นโท หรือพระครูสัญญาบัตรที่มีนิตยภัตไม่ต่ำกว่าพระครูผู้ช่วยเจ้าอาวาสชั้นโท สำหรับพระอารามหลวงชั้นตรี การแต่งตั้งเจ้าอาวาสพระอารามหลวง ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะจังหวัดคัดเลือกพระภิกษุที่มีคุณสมบัติดังกล่าวแล้วแต่กรณีเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับ เพื่อมหาเถรสมาคม

พิจารณา ถ้าพระภิกษุผู้จะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสพระอารามหลวงดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดอยู่ด้วย ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะภาคดำเนินการในการแต่งตั้งรองเจ้าอาวาสหรือผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวง ให้เจ้าอาวาสพระอารามหลวงนั้น พิจารณาคัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติและระบุหน้าที่ที่มอบหมายให้ปฏิบัติ แล้วรายงานเจ้าคณะจังหวัดเพื่อพิจารณาเสนอตามลำดับจนถึงมหาเถรสมาคม สมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งเจ้าอาวาสรองเจ้าอาวาสและผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวงตามมติมหาเถรสมาคม

๑. การพ้นจากตำแหน่งหน้าที่ของพระสังฆาธิการ

พระสังฆาธิการย่อมพ้นจากตำแหน่งได้ในกรณีถึงมรณภาพ หรือพ้นจากความเป็นพระภิกษุ หรือลาออก หรือย้ายออกไปนอกเขตที่ตนมีสำนักอยู่ หรือยกเป็นกิตติมศักดิ์ หรือรับตำแหน่งหน้าที่เจ้าคณะหรือรองเจ้าคณะอื่น หรือให้ออกจากตำแหน่งหน้าที่ หรือถูกปลดจากตำแหน่งหน้าที่ หรือถูกถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่ ข้อ ๓๗ พระสังฆาธิการรูปใดประสงค์จะลาออกจากตำแหน่งหน้าที่ที่ย่อมทำได้เมื่อผู้มีอำนาจแต่งตั้งได้พิจารณาอนุญาตแล้ว จึงเป็นอันพ้นจากตำแหน่งหน้าที่

๒. จริยาพระสังฆาธิการ

สาระสำคัญของจริยาพระสังฆาธิการ คือ พระสังฆาธิการต้องเอื้อเพื่อต่อกุศหมาย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎกระทรวง กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราชสั่งวรและปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัยโดยเคร่งครัด และต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งโดยชอบด้วยอำนาจหน้าที่ ถ้าไม่เห็นพ้องด้วยคำสั่งนั้นให้เสนอความเห็นคัดค้านเป็นลายลักษณ์อักษร ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับทราบคำสั่ง และเมื่อได้คัดค้านดังกล่าวมาแล้วนั้น แต่ผู้สั่งมิได้ถอนหรือแก้คำสั่งนั้น ถ้าคำสั่งนั้นไม่ผิดพระวินัยต้องปฏิบัติตาม แล้วรายงานจนถึงผู้สั่ง ทั้งนี้พระสังฆาธิการต้องตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ด้วยความระมัดระวัง มิให้เกิดความเสียหายแก่การคณะสงฆ์และการพระศาสนา และห้ามมิให้ละทิ้งหน้าที่โดยไม่มีเหตุอันสมควร ต้องปฏิบัติหน้าที่โดยชอบ และห้ามมิให้ใช้อำนาจหน้าที่ในทางที่ไม่สมควร ต้องสุภาพเรียบร้อยต่อผู้บังคับบัญชาเหนือตนและผู้อยู่ในปกครอง ต้องรักษาส่งเสริมสามัคคีในหมู่คณะและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทางที่ชอบ ต้องอำนวยความสะดวกในหน้าที่การคณะสงฆ์และการพระศาสนา และต้องรักษาข้อความอันเกี่ยวกับการคณะสงฆ์ที่ยังไม่ควรเปิดเผย

ในการรักษาจริยาพระสังฆาธิการนั้น ให้ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น มีหน้าที่ควบคุม ดูแลแนะนำชี้แจงหรือสั่งให้ผู้อยู่ในบังคับบัญชา ปฏิบัติตามจริยาโดยเคร่งครัด ถ้าผู้บังคับบัญชารู้ว่าผู้อยู่ในบังคับบัญชาละเมิดจริยา ต้องพิจารณาว่าความละเมิดของผู้อยู่ในบังคับบัญชารูปนั้น อยู่ในอำนาจที่ตนจะสั่งลงโทษได้หรือไม่ ถ้าอยู่ในอำนาจที่ตนจะสั่งลงโทษได้ ก็ให้สั่งลงโทษ แล้วรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาเหนือตน ถ้าเห็นว่าความละเมิดนั้นควรจะลงโทษหนักกว่าที่ตนมีอำนาจจะลงโทษได้ ก็ให้รายงานผู้บังคับบัญชาเหนือตนขึ้นไป เพื่อพิจารณาลงโทษตามควร ผู้บังคับบัญชารูปใด ไม่จัดการลงโทษผู้อยู่ในบังคับบัญชาที่ละเมิดจริยาหรือจัดการลงโทษโดยไม่สุจริต ให้ถือว่าผู้บังคับบัญชารูปนั้นละเมิดจริยา และพระสังฆาธิการรูปใด ถูกผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษฐานละเมิดจริยา ต้องปฏิบัติตามทัณฑ์ ถ้าเห็นว่าคำสั่งลงโทษไม่เป็นธรรม ก็มีสิทธิร้องทุกข์ได้ตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในระเบียบมหาเถร

สมาคมว่าด้วยการร้องทุกข์ แต่ถ้าปรากฏว่าเป็นการร้องทุกข์เท็จ ให้ถือว่าเป็นการละเมิดจริยาอย่างร้ายแรง

พระสังฆาธิการรูปใดประพฤติดะเมิดจริยา ต้องได้รับโทษฐานละเมิดจริยาอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- ๑) ถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่
- ๒) ปลดจากตำแหน่งหน้าที่
- ๓) ดำนิโทษ
- ๔) ภาควัณฑ์

การถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่นั้น จะทำได้ต่อเมื่อพระสังฆาธิการละเมิดจริยาอย่างร้ายแรง แม้ข้อใดข้อหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- ๑) พุจริตต่อหน้าที่
- ๒) ละทิ้งหน้าที่โดยไม่มีเหตุผลอันสมควรเกินกว่า ๓๐ วัน
- ๓) ขัดคำสั่งอันชอบด้วยการคณะสงฆ์ และการขัดคำสั่งนั้นเป็นเหตุให้เกิดความเสียหาย

อย่างร้ายแรงแก่การคณะสงฆ์

- ๔) ประมาทเลินเล่อในหน้าที่ เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่การ คณะสงฆ์
- ๕) ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง^{๗๐}

สรุปได้ว่า พระสังฆาธิการนั้นนับว่ามีบทบาทสำคัญในการจรรโลงพระพุทธศาสนา คณะสงฆ์จึงมีความจำเป็นที่จะต้องคัดสรรพระสังฆาธิการที่มีคุณสมบัติตามรายละเอียดข้างต้นนั้น เพื่อให้ได้บุคลากรทางศาสนาที่ดี และมีคุณภาพในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ต่อไป

บทบาทของพระสังฆาธิการ

การบริหารงานเป็นบทบาทของคณะสงฆ์ที่จะต้องทำหรือที่จะต้องถือเป็นธุระหน้าที่ และเป็นภารกิจของพระสังฆาธิการจะต้องปฏิบัติ อันเป็นภารกิจของคณะสงฆ์และการพระศาสนา มี ๖ ประการ ดังนี้^{๗๑}

๑. การควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม
๒. การศาสนศึกษา
๓. การศึกษาสงเคราะห์
๔. การเผยแผ่พระพุทธศาสนา
๕. การสาธารณูปการ
๖. การสาธารณสงเคราะห์

วิธีดำเนินงานการทั้ง ๖ ประการดังกล่าว บางประการมีกำหนดไว้ในระเบียบกฎหมายมหาเถรสมาคม แต่บางประการคงเป็นไปตามจารีตที่ถือปฏิบัติตามจารีตก็มีอยู่

^{๗๐}พระราชบัญญัติ (เสริมชัย ชยมงคล), การบริหารวัด, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๑๔๗-๑๕๐.

^{๗๑}สำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือพระสังฆาธิการ และพระวินยาธิการ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมการศาสนา, ๒๕๔๒), หน้า ๗๑-๗๖.

๑. การควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม

การควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม หมายถึง งานปกครองในหน้าที่ของพระสังฆาธิการในการปกครองดูแลพระภิกษุ สามเณรในเขตการปกครองของตน ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย และตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ทั้งนี้ คำว่า “การปกครอง” แปลว่า การควบคุมดูแล รักษา ควบคุมให้ท่านอยู่ในที่ที่ท่านควรจะอยู่^{๗๒} ด้วยเหตุนี้พระสังฆาธิการจึงต้องดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ถูกต้องตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ และพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช นอกจากนั้นพระสังฆาธิการยังจะต้องทำหน้าที่ ระเบียบ อธิการ์ วินิจฉัยการลงนิคหกรรม วินิจฉัยข้ออุทธรณ์คำสั่ง รวมตลอดทั้งควบคุมบังคับบัญชาพระภิกษุสามเณรผู้อยู่ในเขตปกครองของตน ชี้แจง แนะนำ การปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ในบังคับบัญชาให้เป็นไปโดยความเรียบร้อยพร้อมทั้งตรวจการและประชุมพระสังฆาธิการในเขตปกครองของตน^{๗๓}

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า งานการควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงามเป็นงานเกี่ยวกับการปกครองพระภิกษุ สามเณร ตลอดจนคฤหัสถ์ที่อยู่ภายในวัดให้ประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้อง เรียบร้อยดีงาม

งานปกครองเป็นงานนำ เป็นงานหลักซึ่งกว้างขวาง ยิ่งใหญ่ละเอียดอ่อนยิ่งกว่างานทั้งหลาย และเป็นงานที่ทำไม่เสร็จ ต้องคอยปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมแก่สภาพการณ์ปัจจุบันอยู่ตลอดเวลา ถ้างานปกครองดำเนินไปอย่างใดงานอื่นๆ ก็จะดำเนินไปอย่างนั้น ถ้างานปกครองดำเนินไปไม่ได้ งานบริหารลักษณะอื่นๆ ก็ ดำเนินไปไม่ได้เช่นกัน^{๗๔}

ผู้ปกครองวัดก็คือเจ้าอาวาส ซึ่งเป็นพระสังฆาธิการอันดับที่ ๙ เป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อการพระศาสนาอย่างยิ่งใหญ่ เพราะต้องปกครองวัด คำว่า “วัด” มีความหมาย ๒ ประการคือ หมายถึง ศูนย์กลางแห่งการพระศาสนาทั้งปวง และหมายถึงแหล่งรวมของส่วนประกอบที่สำคัญของพระศาสนา ๕ ประการคือ

๑. ศาสนสถาน ได้แก่ พื้นที่ตั้งวัดและบริเวณ มีลักษณะเป็นไปตามธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมเหมาะที่จะเป็นเครื่องเสริมสร้างความวิเวก ความสงบ

๒. ศาสนวัตถุ ได้แก่ สิ่งปลูกสร้าง เป็นเสนาสนะต่างๆ เป็นปูชนียวัตถุ ปูชนียสถานที่แสดงถึงความถูกต้อง เรียบร้อย นำไปสู่ความสงบ

๓. ศาสนบุคคล ได้แก่ พระภิกษุสามเณรที่มีลักษณะเป็นสมณะ ตั้งอยู่ในศีลจารวัตรบำเพ็ญหน้าที่ศึกษา ปฏิบัติและแนะนำ สั่งสอนเพื่อความสงบ บำเพ็ญสังคมสงเคราะห์ตามสมณวินัย

^{๗๒}พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ), เอกสารประกอบคำบรรยายเรื่องการปกครองคณะสงฆ์และการพระศาสนา, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๘๗.

^{๗๓}สำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือพระสังฆาธิการและพระวินยาธิการ, หน้า ๑๘.

^{๗๔}พระพุทธวรญาณ (ทองย้อย กิตติทินโน), ธรรมญาณนิพนธ์: ๑๐๐ ปีพระพุทธวรญาณ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๘), หน้า ๗๖-๗๗.

ศิษย์วัดที่มีลักษณะเป็นพุทธมามกะ ตลอดจนทายาททายิกาที่มีแนวแห่งความเป็นอุบาสก อุบาสิกาที่มีความมั่นคงในพระศาสนาพอสมควร

๔. ศาสนธรรม ได้แก่ ระเบียบแบบแผน ขนบประเพณีทางศาสนา ตลอดจนคำสั่งสอนและแนวปฏิบัติทางพระศาสนาที่ได้รับการยกย่อง เชิดชู และศึกษาเล่าเรียนด้วยความเลื่อมใสในคุณค่าเป็นที่พึงพอใจ

๕. ศาสนกิจ ได้แก่ งานต่างๆ ทางพระศาสนา เช่น การศึกษา การเผยแพร่หรืองานเสริมสร้างความบริสุทธิ์ ความมั่นคงของสังฆมณฑล เพื่อความดำรงอยู่ด้วยดีของพระศาสนาเจ้าอาวาสมีภาระหน้าที่ที่จะต้องบริหารส่วนประกอบที่สำคัญของพระศาสนาทั้ง ๕ นี้ไปพร้อมๆ กัน ด้วยความรับผิดชอบ โดยนโยบายที่สุขุมรอบคอบ เหมาะสมแก่กาลเทศะ และสถานการณ์ปัจจุบัน ทั้งนี้ ภารกิจที่เจ้าอาวาสจะต้องให้ความสนใจเอาใจใส่เป็นพิเศษ คือ “การบริหารศาสนบุคคล” โดยเริ่มงานปกครองพระภิกษุสามเณรในวัดให้เป็นพื้นฐานในเบื้องต้น

นอกจากนั้น พระพุทธวรญาณ ยังกล่าวว่า จากภาระหน้าที่ของเจ้าอาวาส ทั้ง ๕ ประการดังกล่าวแล้ว เจ้าอาวาสยังต้องมีภาระหน้าที่สำคัญตามพระพุทธประสงค์ คือ การช่วยพัฒนาท้องถิ่นด้วย เพราะปัจจุบัน ประชาชนนับถือพระภิกษุมีน้อย นับถือพระภิกษุมากกว่าการนับถือพระภิกษุจะต้องนับถือพระที่ท่านใช้ชีวิตของท่านตามพระพุทธประสงค์

พระสงฆ์จะมีบทบาทต่อสังคมนั้น คุณภาพของพระสงฆ์ เป็นสิ่งสำคัญมาก ปัจจุบันพระสงฆ์มีคุณภาพลดน้อยถอยลงในด้านข้อวัตรปฏิบัติและความสามารถในการสอนและการเผยแผ่พระธรรม จึงทำให้พระสงฆ์สูญเสียความเป็นผู้นำ ในทางคุณธรรมและสติปัญญาและสูญเสียศรัทธาจากญาติโยม ดังนั้นการบริหารการปกครองและการดูแลพระสงฆ์เป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยให้คุณภาพของพระสงฆ์ดีขึ้น คุณภาพของพระสงฆ์จะดีขึ้นได้ต้องอาศัยปัจจัยอย่างอื่นอีก ทั้งนี้ หากระบบการปกครองสงฆ์เป็นระบบ กำกับดูแลพระสงฆ์ให้มีความประพฤติที่ถูกต้องดีงาม สิ่งที่จะต้องมาเสริมควบคู่กันก็คือ ระบบกลั่นกรองและกล่อมเกลาระบบกลั่นกรองมีไว้สำหรับคัดเลือกผู้ที่มาบวชส่วนระบบกล่อมเกลาสําหรับผู้ที่ผ่านการบวชมาแล้ว อันที่จริงการกล่อมเกล่าผู้บวชนั้นมีอยู่แล้วตามพระธรรมวินัย โดยอุปัชฌาย์เป็นผู้ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่นี้ และเป็นผู้รับรองต่อคณะสงฆ์อุปัชฌาย์จะต้องมีหน้าที่กลั่นกรองและกล่อมเกล่า การกลั่นกรองเป็นขั้นแรกสำหรับผู้ที่จะมาเป็นสมาชิกคณะสงฆ์ ขั้นตอนที่สำคัญกว่านั้นคือการกล่อมเกล่าทั้งในด้านความประพฤติ ความรู้ ความเข้าใจในทางธรรมให้เจริญงอกงามทั้งคุณธรรมและปัญญา แม้คณะสงฆ์จะไม่มีระบบกลั่นกรองแต่ถ้ามีระบบกล่อมเกล่าที่ดีก็ยังมีหลักประกันว่าผู้ที่มาบวชเป็นพระจะได้รับการศึกษาอบรมให้เป็นพระที่ดีสามารถทำหน้าที่ตามพระธรรมวินัยได้ ดังนั้นคณะสงฆ์จะต้องสร้างระบบกล่อมเกล่าที่ดี ได้แก่ระบบกล่อมเกล่าที่ไม่เป็นทางการก็คือการดูแลเอาใจใส่ที่อุปัชฌาย์อาจารย์พึงมีต่อศิษย์ ส่วนระบบที่เป็นทางการก็คือระบบการศึกษาด้านปริยัติธรรมของพระสงฆ์^{๗๕}

^{๗๕} พระไพศาล วิสาโล, พุทธศาสนาไทยในอนาคต แนวโน้มและทางออกจากวิกฤต, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์, ๒๕๔๖), หน้า ๒๗๖-๒๗๗.

การศึกษาโดยใช้พระธรรมวินัย เป็นเครื่องฝึกฝนพัฒนาตนนั้น การเล่าเรียนทางวิชาการ พุทธศาสนาและการ ฝึกฝนพัฒนาจิต ที่เรียกว่าปริยัติ และปฏิบัติ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ในชุมชนสงฆ์วัดได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทยจนมีฐานะเป็นศูนย์กลางของชุมชน พระสงฆ์ที่มีข้อวัตรปฏิบัติอยู่ในสังคมทั้งดงามและมีความสามารถในการอบรมประชาชนให้มีหลักธรรมทางพุทธศาสนาในการดำรงชีวิตนั้นว่ามีความสำคัญมาก

พระสงฆ์ภิกษุระดับเจ้าอาวาสต้องช่วยพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน ทั้งนี้ วัดกับบ้าน พระกับชาวบ้าน เป็นของคู่กันมาช้านานแล้ว โดยที่วัดต้องเป็นแหล่งให้วิทยากรแก่ชาวบ้านทุก ๆ ด้าน ได้แก่ ด้านการศึกษา ด้านอาชีพด้านศีลธรรมวัฒนธรรม และประเพณี^{๗๖} ประชาชนก็จะหันหน้าเข้ามาสู่วัดวาทารามกันมากขึ้น ซึ่งในอดีตที่ผ่านมา บทบาทและกิจกรรมต่าง ๆ ที่วัดจัดทำก็จะพบว่า วัดมีความหมายที่สำคัญ ๆ อยู่ ๕ ประการ^{๗๗} ดังนี้

๑. วัดเป็นที่พำนักอาศัยของภิกษุสามเณร
๒. วัดเป็นที่บวชเรียนของลูกหลานชาวบ้าน
๓. วัดเป็นที่ทำบุญบำเพ็ญกุศลของชาวบ้านรอบวัด
๔. วัดและพระสงฆ์เป็นที่พึ่งทางใจของประชาชน
๕. วัดเป็นศูนย์กลางทางกิจกรรมของชุมชน

อย่างไรก็ตามในปัจจุบัน บทบาทของวัดได้ถูกทำให้ผิดเพี้ยนไปจากเดิม กรมการศาสนาจึงได้รวบรวมโครงการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน โดยมีหลักการ ดังนี้

๑. มุ่งพัฒนาวัดให้เป็นสถานที่ที่สะอาด เรียบร้อย ร่มรื่น เพื่อจูงใจให้ประชาชนได้เข้ามาสู่วัดมากขึ้น

๒. มุ่งในการปกครองศาสนบุคคลที่พำนักอาศัยอยู่ภายในวัดให้อยู่กันด้วยความเรียบร้อย และสงบสุข มีการศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยกันอย่างจริงจัง และปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด เพื่อก่อให้เกิดศรัทธาต่อประชาชน

๓. มุ่งให้วัดได้จัดกิจกรรมที่จะเป็นประโยชน์ต่อประชาชน ได้แก่ การอบรม สัณนิบาตศีลธรรมแก่ประชาชนและช่วยอบรมสั่งสอนศีลธรรมแก่นักเรียนให้มากขึ้น

ดังนั้น การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน ก็คือ การพัฒนาวัดตามหลักการ ๓ ข้อ

๑. การพัฒนาบริเวณวัดให้สะอาดเรียบร้อย ร่มรื่น เป็นสัดส่วน
๒. จัดการปกครองพระภิกษุ สามเณร และผู้อยู่ในวัดให้เรียบร้อยดีงาม
๓. จัดอำนวยความสะดวกให้ประชาชนได้ใช้ชีวิตเป็นที่ทำบุญบำเพ็ญกุศล และร่วมประกอบกิจกรรมทางสังคมประเพณีได้อย่างเต็มที่

นอกจากหลักการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชนดังกล่าวแล้ว วัดยังจะต้องทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของประชาชน เป็นผู้นำชุมชน กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาชุมชนให้ประชาชนในชุมชนนั้น

^{๗๖}พระมหาหรรษา ธมฺมธโร และคณะ, “พระสงฆ์กับการพัฒนาชนบท”, การแสวงหาเส้นทางพัฒนาชนบทของพระสงฆ์ไทย, (กรุงเทพมหานคร: กองแผนงาน กรมการศาสนา, ๒๕๒๖), หน้า ๕๖.

^{๗๗}ชาลีอง วุฒิจันทร์, “การพัฒนาวัดเป็นศูนย์กลางชุมชน”, (กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๒๙), หน้า ๑-๔.

ปรับปรุงคุณภาพชีวิตที่ดี แต่อย่างไรก็ตามเจ้าอาวาสวัดก็ต้องเริ่มต้นพัฒนาวัดของตนเองเสียก่อน ให้พร้อมที่จะพัฒนาไปเป็นศูนย์กลางของชุมชน ซึ่งในประเด็นนี้ นาททรัพย์ จันทน์หอม^{๗๘} ได้เสนอแนะว่า วัดที่จะเป็นศูนย์กลางของชุมชนได้นั้นจะต้องประกอบด้วย

๑. พระภิกษุ สามเณรของวัดจะต้องเป็นผู้นำของชุมชนทุกด้าน เป็นที่พึ่งของประชาชน สามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนอยู่ดีกินดี มีความสงบสุขได้ รวมทั้งสามารถสอนให้ประชาชนนำเอาหลักธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ หรือสอนให้ประชาชนมี ศรัทธา ปฏิบัติธรรมตามคำสอนของพระพุทธองค์ได้ ทำให้ชีวิตเขามีความสุข จิตใจสงบ มีสมาธิในการ ประกอบสัมมาอาชีวะ

๒. สงบ ร่มรื่น วัดต้องสงบร่มรื่น มีต้นไม้

๓. สะอาด วัดต้องสะอาด บริเวณวัดจะต้องไม่มีสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ

๔. สวยงาม วัดจะต้องมีสิ่งก่อสร้างสวยงาม เหมาะกับเศรษฐกิจของชุมชน

๕. เสนาสนะ การปลูกสร้างเสนาสนะเป็นระเบียบ มีแบบแปลนแผนผังที่ดี

๖. ถูกสุขลักษณะ วัดควรจะมีการจัดระเบียบให้ถูกสุขลักษณะ มีระบบการเก็บขยะ การกำจัดขยะมูลฝอย มีทางระบายน้ำ

๗. สิ่งแวดล้อม วัดไม่ควรปล่อยปละละเลยให้บ้านเรือนราษฎรล้ำเข้ามาในเขตพุทธาวาส และสังฆาวาส

๘. สะดวก วัดควรให้ความสะดวกแก่ประชาชนที่จะเข้าไปในวัด

๙. สดส่วน วัดควรมีผังบริเวณดี กำหนดสัดส่วนที่เป็นพุทธาวาส เขตสังฆาวาส เขตฆราวาส เขตจัดประโยชน์ ที่พักผ่อนของประชาชนให้แยกจากกันไม่ปะปนกัน

๑๐. สร้างเสริมศรัทธา วัดควรสร้างเสริมศรัทธาของประชาชนที่มีต่อวัดคือการจัดกิจกรรมทางศาสนาให้ประชาชนได้มีโอกาสปฏิบัติธรรม จูงใจให้ประชาชนเข้าวัด โดยการสอนธรรมอย่างจริงจัง

๑๑. ความสามัคคีในหมู่พระภิกษุสงฆ์และสามเณรภายในวัด พระภิกษุสงฆ์ สามเณรต้องสามัคคีกัน เชื้อพึ่งเจ้าอาวาส ผู้ปกครองวัด วัดจึงจะสงบเรียบร้อย เป็นที่ศรัทธาของประชาชน

สรุปได้ว่า พระสังฆาธิการนั้นต้องทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของประชาชน เป็นผู้นำชุมชน กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาชุมชน ให้ประชาชนในชุมชนนั้นปรับปรุงคุณภาพชีวิตที่ดี

๒. การศาสนศึกษา

การศาสนศึกษา หมายถึง การศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยของพระพุทธศาสนาของบรรพชิตและคฤหัสถ์ เป็นกิจการของคณะสงฆ์ประการหนึ่งที่สำคัญยิ่งในอำนาจหน้าที่ของมหาเถรสมาคมมีความตอนหนึ่งว่า “ควบคุมและส่งเสริมการศาสนศึกษา” ของคณะสงฆ์ (ม.๑๕ ตรี) และในระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลาง มหาเถรสมาคมได้กำหนดวิธีดำเนินการควบคุม และส่งเสริมการศาสนศึกษาว่า “ควบคุมและส่งเสริมการศาสนศึกษาให้ดำเนินไปด้วยดี” การจัดการศาสนศึกษา

^{๗๘} นาททรัพย์ จันทน์หอม, การทำวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน, การแสวงหาเส้นทางการพัฒนาชนบทของพระสงฆ์ไทย, (กรุงเทพมหานคร: ส.ส.น.ไทยอนุเคราะห์ไทย, ๒๕๒๖), หน้า ๑๐๒.

ดังกล่าว คณะสงฆ์ยังมิได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้โดยชัดเจน แต่โดยหลักสูตรและเนื้อหาแล้ว คงอนุมานได้ว่า มีวัตถุประสงค์ ๙ ประการ คือ^{๗๙}

๑. เพื่อพระสงฆ์รักษาตนและหมู่คณะ
๒. เพื่อใช้อบรมสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์
๓. เพื่อใช้พัฒนาชาติบ้านเมืองด้วยคุณธรรมของพระศาสนา
๔. เพื่อใช้ในกิจการคณะสงฆ์และการพระศาสนา
๕. เพื่อรักษาหลักพระธรรมวินัยของพระพุทธศาสนา
๖. เพื่อสร้างศาสนทายาทสืบอายุพระพุทธศาสนา
๗. เพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา
๘. เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม
๙. เพื่อความมั่นคงของประเทศชาติอันเป็นส่วนรวม

ส่วนพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสไว้ในมาตรา ๓๗ ว่า “เป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์” จึงเห็นได้ว่าเจ้าอาวาสเป็นผู้จัดการศาสนศึกษาและวัดเป็นสถานศึกษา คำสั่งมหาเถรสมาคม เรื่องให้ภิกษุสามเณรเรียนพระธรรมวินัย พ.ศ.๒๕๒๘ ก็กำหนดให้เป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาสโดยตรง และให้เจ้าคณะเจ้าสังฆการีร่วมจัดด้วย ดังนี้

๑. เจ้าอาวาสเป็นผู้จัดการศาสนศึกษา ในฐานะเจ้าสำนักเรียนหรือเจ้าสำนักศาสนศึกษา
๒. เจ้าคณะจังหวัดเป็นผู้จัดการในฐานะเจ้าสำนักเรียนคณะจังหวัด
๓. ในบางกรณีให้เจ้าคณะเจ้าสังฆการีร่วมจัดด้วย

จากบทบาทหน้าที่ของเจ้าอาวาสในการเป็นธุระเรื่องการศาสนศึกษาดังกล่าว สอดคล้องกับแนวคิดของพระมหาสมทรง สิรินธโร และคณะ^{๘๐} ที่ได้กล่าวว่า บทบาทที่วัดและพระสงฆ์จะทำได้ คือ การศึกษา การเผยแผ่และการสงเคราะห์ ซึ่งในส่วนของการศึกษานั้น เป็นการให้บริการด้านการศึกษาแก่พระสงฆ์ คือ การมีโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ นับเป็นทางหนึ่งในการสร้างอุปาสก อุปาสิกา ให้ได้พุทธศาสนิกชนที่มีคุณภาพและเป็นกำลังของศาสนาอีกประการหนึ่งก็คือการไปสอนวิชาศีลธรรมตามโรงเรียนต่าง ๆ เป็นการอนุเคราะห์สังคมด้วยธรรมทาน การที่ให้พระสงฆ์ได้เข้าไปมีบทบาทในการศึกษาของชาติ ดังกล่าวนี้นี้ทำให้เยาวชนและสังคมเห็นความสำคัญของวัดและพระสงฆ์

ทั้งนี้ องค์ประกอบในการจัดการศาสนศึกษาดังกล่าวจะดีหรือไม่ประการใดขึ้นกับเจ้าสำนักเรียนและหรือเจ้าสำนักศาสนศึกษา และครูอาจารย์ผู้บริหารการศาสนศึกษาที่ได้ช่วยแบกภาระการศาสนศึกษาอย่างเต็มกำลัง อันเป็นการแสดงความกตัญญูต่อพระศาสนาและคณะสงฆ์ การจัดการศาสนศึกษานั้นแผนกที่ประสบปัญหามาก คือ การจัดการศึกษาแผนกบาลี เพราะขาดแคลนทั้ง

^{๗๙}พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปณฺโญ), เอกสารประกอบคำ บรรยาย เรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา, หน้า ๑๙.

^{๘๐}พระมหาสมทรง สิรินธโร, นายแพทย์ประเวส วะสี, นายสมบุญ สุขสำราญ และ ส. ศิวรักษ์, บทบาทของวัดและพระสงฆ์ไทยในอนาคต, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทเคล็ดไทยจำกัด, ๒๕๒๕), หน้า ๔๒-๔๓.

ครูและนักเรียนและอุปสรรคอื่น ๆ ซึ่งคณะสงฆ์จะต้องช่วยจัดการศึกษาแผนกบาลีอันเป็นการศึกษาพระพุทธศาสนาโดยตรง เพื่อให้พระสงฆ์เจริญด้วยวิชาความรู้และการศาสนศึกษาให้เจริญก้าวหน้า การศึกษาพระปริยัติธรรมทั้งแผนกบาลีและแผนกธรรมเป็นการศึกษาหลักและสำคัญยิ่งของคณะสงฆ์

สรุปได้ว่า พระสังฆาธิการนั้นมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรมและบาลี ทั้งนี้เพื่อเป็นการรักษาพระธรรมวินัยไว้ และเป็นการช่วยจรรโลงพระพุทธศาสนาให้อยู่คู่กับสังคมไทยด้วย

๓. การศึกษาสงเคราะห์

การศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง การจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลหรืออุดหนุนจนเจือหรือการช่วยเหลือเกื้อกูลหรืออุดหนุนจนเจือการศึกษาอื่น นอกการศาสนศึกษาหรือสถาบันการศึกษาหรือบุคคลผู้กำลังศึกษาเล่าเรียน คณะสงฆ์ได้กำหนดการศึกษาสงเคราะห์เป็นกิจการอันหนึ่งของคณะสงฆ์ การศึกษาสงเคราะห์นั้น ว่าโดยลักษณะควรแยกเป็น ๒ ลักษณะ คือ

๑. การศึกษานอกเหนือจากการศาสนศึกษาที่พระสงฆ์ดำเนินการเพื่อการสงเคราะห์ประชาชน หรือพระภิกษุสามเณร

๒. การสงเคราะห์เกื้อกูลแก่การศึกษา สถาบันการศึกษา หรือบุคคลผู้กำลังศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ที่พระสงฆ์ดำเนินการในลักษณะนี้ เป็นการจัดการศึกษาซึ่งแบ่งได้เป็น ๔ ประเภท^{๔๑} คือ

๒.๑ โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา และโรงเรียนสงเคราะห์เด็กยากจนตามพระราชประสงค์ มีความมุ่งหมายให้วัดและพระภิกษุในพระศาสนาได้จัดการศึกษาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อสงเคราะห์เด็กและเยาวชนของชาติและพระภิกษุสามเณรส่วนหนึ่งเป็นเหตุให้เด็กและเยาวชนได้เข้าใกล้วัดและได้ศึกษาหลักธรรมทางศาสนา

๒.๒ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีความมุ่งหมายให้วัดและพระสงฆ์ให้การศึกษาอบรมปลูกฝังศีลธรรม วัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามแก่เด็กและเยาวชน เป็นโอกาสให้พระสงฆ์ได้ใช้วิชาการศาสนศึกษา เพื่อพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติ ด้วยหลักธรรมของพระศาสนา

๒.๓ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด มีความมุ่งหมายให้วัดได้ช่วยอบรมบ่มนิสัยเด็กก่อนวัยเรียนเพื่อปลูกฝังคุณธรรมและศีลธรรมแต่ยังเด็ก ทั้งเป็นการให้โอกาสวัดและพระสงฆ์ได้ร่วมพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติแต่วัยเด็ก

๒.๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จัดตั้งขึ้นเพื่อให้พระภิกษุสามเณรศึกษาเล่าเรียนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ แผนกสามัญศึกษา และมีการศึกษาวิชาพระปริยัติธรรม หมวดภาษาบาลี หมวดพระธรรมวินัยและศาสนปฏิบัติอีกส่วนหนึ่ง โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามีการจัดตั้งขึ้นตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ.๒๕๓๗ และอยู่ในสังกัดกรมการศาสนา ขณะนี้มีวัดต่างๆ จำนวนมาก จัดตั้งโดยโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา แต่ยังมีได้จัดเป็นการศาสนศึกษาหรือการศึกษา

^{๔๑}พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปณฺโญ), เอกสารประกอบคำ บรรยาย เรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา, หน้า ๑๙. (อัสสัมชัญ).

สงเคราะห์ โดยรูปการนั้น น่าจะจัดเป็น “การศึกษาสงเคราะห์” มากกว่า เพราะเป็นการศึกษาเพื่อสงเคราะห์พระภิกษุสามเณรให้มีการศึกษาเล่าเรียนวิชาสามัญศึกษาทั้งผู้เรียนและผู้สอนก็เน้นหนักทางวิชาสามัญศึกษาการจัดการศึกษาและการจัดการอบรมทั้ง ๔ ประเภทดังกล่าวนี้ นับเป็นงานที่พระสงฆ์มีโอกาสช่วยพัฒนาชาติบ้านเมืองโดยแท้

สำหรับกิจกรรมที่จะส่งเสริมการศึกษานั้น วัดควรจัดให้มีโรงเรียนพระปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรมและแผนกบาลี โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ สำหรับพระภิกษุสามเณร ซึ่งเท่ากับเป็นการส่งเสริมการศึกษาพระพุทธศาสนา บางวัดจัดให้มีโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โรงเรียนพระ โรงเรียนสามเณร บางวัดจัดให้มีโรงเรียนวัดสอนเด็กก่อนเกณฑ์^{๕๒}

การสงเคราะห์การศึกษานอกจากเจ้าคณะ เจ้าอาวาส และพระภิกษุทั่วไปจัดการสงเคราะห์เป็นการส่วนตัว หรือเป็นรูปคณะสงฆ์ได้อีกหลายรูปแบบ ได้แก่^{๕๓}

๑. จัดตั้งทุนสงเคราะห์การศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอุดมศึกษา
๒. การช่วยพัฒนาสถานศึกษา
๓. การช่วยจัดหาอุปกรณ์การศึกษา
๔. ช่วยเฉพาะบุคคลผู้กำลังศึกษา

การช่วยเหลือในรูปแบบดังกล่าวนี้ เป็นการสงเคราะห์การศึกษอันเป็นผลดีแก่ประเทศชาติโดยส่วนรวมและผลสะท้อนย้อนกลับถึงคณะสงฆ์ การจัดการศึกษาสงเคราะห์เองก็ดี การช่วยเหลือทางด้านการศึกษาด้วยการจัดตั้งกองทุนก็ดี การช่วยพัฒนาสถานศึกษาก็ดี การช่วยเหลือด้านอุปกรณ์การศึกษาก็ดี การช่วยเหลือเฉพาะบุคคลที่กำลังศึกษาอยู่ก็ดี เหล่านี้ล้วนแต่เป็นการจัดเป็นการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์โดยแท้

มหาเถรสมาคมมีอำนาจหน้าที่ ควบคุมและส่งเสริมการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์และส่งเสริมการดำเนินการจัดการศึกษาสงเคราะห์ของเจ้าอาวาสอันเป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาส เจ้าคณะทุกส่วนทุกชั้นต้องมีส่วนควบคุมและส่งเสริมให้เจ้าอาวาสดำเนินการส่งเสริมการศึกษาสงเคราะห์ตามสมควร ถ้าเพิกเฉยเสียย่อมเป็นการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ เพราะการศึกษาประเพณีนี้เป็นการของคณะสงฆ์หรือการพระศาสนา เป็นกิจการของวัดตามหน้าที่เจ้าอาวาส ส่วนการส่งเสริมนั้น เจ้าคณะควรให้การช่วยเหลือเกื้อกูลสถาบันการศึกษา หรือบุคคลผู้ศึกษาได้ โดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยและระเบียบแบบแผนของพระสงฆ์ เช่น ช่วยขวนขวายในการสร้างอาคารเรียนจัดหาอุปกรณ์การศึกษา จัดตั้งทุนสงเคราะห์นักเรียนชั้นประถมศึกษา มัธยมและอุดมศึกษาตามหลักการประกาศของมหาเถรสมาคม ช่วยแก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าอาวาสให้เป็นไปโดยชอบและพิจารณาให้กำลังใจและบำรุงขวัญแก่เจ้าอาวาสตามควรแก่การปฏิบัติหน้าที่

^{๕๒}นำทรัพย์ จันทน์หอม, “การทำวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน”, การแสวงหาเส้นทางการพัฒนาชนบทของพระสงฆ์ไทย, หน้า ๒๑. (อัสสัมชัญ).

^{๕๓}พระเทพปริยัติสุธี (วราวิทย์ คงคปณฺโญ), เอกสารประกอบคำบรรยาย เรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา, หน้า ๑๙. (อัสสัมชัญ).

สรุปได้ว่า พระสังฆาธิการมีหน้าที่ในการส่งเสริมกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษา โดยในปัจจุบันพระสังฆาธิการนั้นมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนทุนการศึกษาแก่นักเรียนผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ เป็นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและคุณภาพชีวิตของเยาวชน

๔. การเผยแผ่พระพุทธศาสนา

การเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ การทำให้พระพุทธศาสนาขยายวงกว้างออกไป ให้แพร่หลาย ได้แก่ การดำเนินงานเพื่อให้หลักธรรมคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนาแพร่หลายออกไปทำให้มีผู้เคารพเลื่อมใสศรัทธาในพระรัตนตรัย น้อมนำเอาหลักธรรมในพระพุทธศาสนาไปประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติเหล่านั้น เพราะพระพุทธศาสนาบังเกิดขึ้นมาเพื่อประโยชน์สุขแก่ชาวโลก หัวใจสำคัญในการเผยแผ่คำสอนของพระพุทธศาสนา ก็เพื่อประโยชน์สุขแก่ชาวโลก โดยให้เกิดประโยชน์สุขตามที่พระพุทธองค์ทรงพระประสงค์ ๓ ประการ คือ ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ (ประโยชน์ในชาตินี้) สัมปรายิกัตถประโยชน์ (ประโยชน์ในชาติหน้า) และปรมาตถประโยชน์ (ประโยชน์อย่างยิ่ง คือ พระนิพพาน) พระภิกษุผู้เป็นเจ้าอาวาสหรือผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส มีหน้าที่จะต้องรับผิดชอบ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ตามบทบัญญัติมาตรา ๓๗ (๓) แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๓๕ ดังนี้^{๔๔}

ตามบทบัญญัตินี้ ได้จำแนกการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอันเป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาส หรือผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสจะต้องปฏิบัติ จะต้องจัดจะต้องทำอันเป็นภารกิจประจำ ตลอดเวลาที่ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสหรือผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส แยกออกเป็น ๒ ประการ คือ

๑. เป็นธุระในการจัดการศึกษา อบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิต
๒. เป็นธุระในการอบรมและสั่งสอนธรรมะแก่คฤหัสถ์

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ว่า ทั้งวัดและพระสงฆ์ได้ทำงานการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นพิเศษ ดังจะเห็นได้จากมีหน่วยพระธรรมทูต ธรรมจาริก ธรรมพัฒนาและหน่วยพัฒนาทางจิต ทั้งมีหน่วยอบรม อ.ป.ต. (หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล) ทั้งนี้ การเผยแผ่จะได้ผลก็ต่อเมื่อ

๑. พระสงฆ์จะต้องศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจในพระธรรมวินัย และปฏิบัติตามอย่างจริงจัง สอนอย่างไร ปฏิบัติได้อย่างนั้น

๒. ไม่สอนให้คลาดเคลื่อนจากความจริง เพื่อผลประโยชน์ของตน

๓. ไม่ติดยึดในแง่ใดแง่หนึ่งของหลักธรรม

๔. ไม่เห็นแก่ความง่าย ตีความธรรมวินัยตามชอบใจหรือตามความต้องการของประชาชน

๕. ไม่สนองความต้องการของผู้มีอำนาจ

๖. ประสานความเข้าใจ ความเชื่อหรือลัทธิศาสนาอื่น ๆ^{๔๕}

^{๔๔}กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือพระสังฆาธิการ ว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมการศาสนา, ๒๕๔๐), หน้า ๑๓๔-๑๓๕.

^{๔๕}พระมหาสมทรง สิรินโร และคณะ, บทบาทของวัดและพระสงฆ์ไทยในอนาคต, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมการศาสนา, ๒๕๔๐), หน้า ๒๓.

เพื่อประโยชน์สุขของชาวโลก ความวัฒนาสถาพรของพระพุทธศาสนาและความมั่นคงของชาติไทย ผู้พุทธศาสนิกชนทุกคนมีหน้าที่เผยแพร่พุทธศาสนาให้กว้างไกลออกไป จะทำหน้าที่เผยแพร่ศาสนาได้ดีต้องเป็นผู้รู้ศาสนาและปฏิบัติตนตามหลักธรรมในศาสนาได้โดยสมบูรณ์เป็นนิจ การเผยแพร่ศาสนามีคำที่ใช้อยู่ ๒ คำ คือ คำว่า “เผยแพร่” และ “เผยแผ่” “คำว่า เผยแพร่ เป็นลักษณะของมิชชันนารี คือ มุ่งมั่นจะให้ผู้อื่นยอมรับในศาสนาของตน ซึ่งเป็นลักษณะแห่งการจูงใจให้อีกฝ่ายหนึ่งหันมานับถือคำสอนนั้น ๆ ส่วนคำว่าเผยแผ่ หมายถึงการประกาศให้ทราบหากทราบแล้วสนใจจะเป็นพุทธศาสนิกชนก็ไม่ใช่ที่รังเกียจ การเผยแผ่เป็นศัพท์ที่มีลักษณะอะลุ้มอล่วยและแสดงถึงการมีใจกว้าง ไม่ผูกมัดผู้อื่นด้วยความคิดของตนเองหรือศาสนาของตน”^{๘๖}

ในการเผยแพร่หรือเผยแผ่พระพุทธศาสนา ถ้ากระทำโดยคุณุศล นิยมให้คำว่า เผยแพร่ เช่น อานาถนาฬิกาส่งหนังสือธรรมะ การทวงศีกษาธิการคือ การเผยแพร่พระพุทธศาสนา อันนับเป็นศาสนาประจำชาติ องค์การ สมาคมต่าง ๆ ที่ตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา จะใช้คำว่าเผยแพร่พระพุทธศาสนา แต่ถ้าเป็นหน้าที่ของพระภิกษุสามเณรหรือพระสงฆ์จะใช้คำว่า เผยแผ่ เช่น “พระพุทธศาสนาแพร่หลายมาจนถึงทุกวันนี้ก็เพราะพระสาวกได้ช่วยกันเผยแผ่พระพุทธศาสนา ถ้าขาดการเผยแผ่แล้ว พระพุทธศาสนาจะไม่แพร่หลายมาจนถึงทุกวันนี้” หน้าที่ในการเผยแผ่หลักธรรมของวัดหรือพระสงฆ์ ส่วนมากเป็นการจัดการเทศนาอบรมสั่งสอนประชาชนให้เกิดศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาและตั้งอยู่ในสัมมาปฏิบัติเพื่อเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ ซึ่งเป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาสวัดต่าง ๆ เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะสงฆ์อำเภอและ เจ้าคณะจังหวัดจะต้องทำหน้าที่เผยแผ่พระศาสนา ดังนี้^{๘๗}

๑. อบรมพระภิกษุสามเณรให้มีสมณสัญญาและอบรมในเรื่องจรรยาบรรณตลอดถึงการปฏิบัติอันเกี่ยวกับพิธีหรือแบบอย่างต่าง ๆ
๒. อบรมการทำวัตรสวดมนต์ให้เป็นไปโดยมีระเบียบเรียบร้อย
๓. หาอุบายวิธีให้ได้ยินได้ฟังโอวาท คำสั่งสอนหรือแนะนำ ที่เป็นประโยชน์
๔. แนะนำสั่งสอนธรรมประชาชนให้เข้าใจในศาสนพิธีและการปฏิบัติ
๕. เทศนาสั่งสอนประชาชนให้ตั้งอยู่ในศีลธรรมและให้ได้ยินได้ฟังเรื่องเกี่ยวกับพระศาสนาโดยถูกต้อง
๖. หาอุบายวิธีสกัดกั้นสัทธรรมปฏิรูปมิให้เกิดขึ้นหรือบำบัดที่เกิดขึ้นแล้วให้หมดไปโดยที่ขอบ
๗. ขวนขวายเพื่อให้ศิษย์วัดมีความรู้ในเรื่องพระศาสนาและอบรมในทางศีลธรรม มีการไหว้พระ สวดมนต์ เป็นต้น

^{๘๖} สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (ช่วง วรปุณฺณ), “การเผยแผ่พระพุทธศาสนา”, **คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยเรื่อง การคณะสงฆ์และการพระศาสนาในทวี พลรัตน์ (บรรณาธิการ)**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรรมการศาสนา, ๒๕๔๐), หน้า ๑๔๔.

^{๘๗} กรรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, **คู่มือพระสังฆาธิการ ว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรรมการศาสนา, ๒๕๔๐), หน้า ๑๔๘-๑๕๐.

๘. ขวนขวายจัดตั้งห้องสมุด เพื่อประโยชน์แก่การศึกษาธรรมบาลี หรือเพื่อประโยชน์แก่ประชาชนหรือขวนขวายจัดหาหนังสือเกี่ยวกับความรู้ทั่วไปบ้าง ที่เกี่ยวกับการไหว้พระสวดมนต์บ้าง ที่เกี่ยวกับศีลธรรมบ้าง ที่เกี่ยวกับประวัติพระบ้าง เพื่อให้ผู้รักาศิลปวัฒนธรรม ตามวัดต่าง ๆ ได้อ่าน ได้ฟัง ตามควรแก่สถานที่และโอกาส

๙. ขวนขวายจัดหาเครื่องอุปกรณ์การเรียนภาษาไทยบางประเภทสำหรับชั้นประถมขึ้นไว้ เพื่อให้เด็กที่ขาดสนธิ์ใช้ในการเรียน

กิจการเผยแผ่พระศาสนาของพระสงฆ์ วัด และคณะสงฆ์ในปัจจุบันมีทั้งแบบประเพณี แบบปรับปรุง ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบันและแบบที่จัดเป็นคณะหรือหน่วยงานเฉพาะจัดขึ้น มีการดำเนินการดังนี้^{๘๘}

๑. การเผยแผ่ตามประเพณีคณะสงฆ์และตามประเพณีไทย ได้แก่ การเทศนาอบรมสั่งสอนประชาชนที่วัด ที่บ้านผู้อาราธนาและที่อื่นๆ ในโอกาสต่างๆ ทั้งแบบเทศน์ธรรมดา คือ เทศน์รูปเดียวหรือเทศน์ปุจฉาวิสัชนา ๒ รูปขึ้นไป และได้มีการปรับปรุงมีการเทศน์ทางวิทยุกระจายเสียงวิทยุโทรทัศน์ หรือบันทึกเสียงหรือแถบบันทึกเสียง นำไปเผยแผ่ในที่ต่างๆ และโอกาสต่างๆ

๒. การเผยแผ่แบบปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน ได้แก่ การบรรยายธรรม การสนทนาธรรม การปาฐกถาธรรม ในที่ประชุม ที่วัดหรือที่อื่นๆ ในโอกาสต่างๆ หรือโดยทางวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ บันทึกเสียงหรือแถบบันทึกเสียงนำไปเผยแผ่ในที่อื่นในโอกาสต่างๆ รวมตลอดถึงการพิมพ์หนังสือเทศน์ หนังสือธรรมะออกเผยแพร่นในหนังสือพิมพ์

๓. การเผยแผ่แบบจัดเป็นคณะหรือหน่วยงานเผยแผ่หรือเป็นสถานศึกษาเป็นการประจำหรือครั้งคราว หรือจัดเป็นกิจกรรมพิเศษในวัด หรือในหมู่บ้านใกล้เคียง เช่น งานพระธรรมทูต งานพระธรรมจาริก งานอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) หน่วยสงเคราะห์พุทธมามกะผู้เยาว์ โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ฯลฯ

๔. การเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านวิทยุกระจายเสียง มีการตั้งเป็นสมาคมเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา เช่น พุทธสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ สมาคมส่งเสริมพระพุทธศาสนาต่างๆ การบรรยายธรรมในที่ประชุมและทางสื่อมวลชนต่าง ๆ การตั้งชมรมพุทธศาสนิกในมหาวิทยาลัยและโรงเรียนต่างๆ ตลอดจนการศึกษาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษาและในที่สาธารณะต่าง ๆ

๕. การจัดกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาต่างๆ วัดบางวัดจัดให้มีปาฐกถาธรรม เป็นประจำทุกสัปดาห์ หรือจัดกิจกรรมหลายประการ เช่น การหล่อเทียนเข้าพรรษา อาจมีการประกวดกัน วันสงกรานต์ จัดให้มีพิธีสงฆ์น้ำพระ การแห่พระธาตุ การแห่พระ การขนทรายเข้าวัดการก่อเจดีย์ทราย

^{๘๘}สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรปุญโญ), การเผยแผ่พระพุทธศาสนา. **คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยเรื่อง การคณะสงฆ์และการพระศาสนาในทวี พลรัตน์ (บรรณธิการ)**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมการศาสนา.๒๕๔๐), หน้า ๑๓๓-๑๓๕.

กิจกรรมการเผยแพร่พระพุทธศาสนาเป็นการจัดกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาต่างๆ จัดให้มีเทศน์หรือปาฐกถาธรรมเป็นประจำทุกสัปดาห์ นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมอีกหลายประการเช่น การหล่อเทียนเข้าพรรษา มีการประกวดเทียนพรรษา วันสงกรานต์ มีการจัดพิธีสงฆ์น้ำพระ การแห่พระธาตุ การแห่พระ การขนทรายเข้าวัด การก่อเจดีย์ทราย เป็นต้น^{๘๙}

สรุปได้ว่า พระสังฆาธิการมีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพราะเป็นหน้าที่หลักของพระสงฆ์อยู่แล้ว คือ นำเอาหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ามาประพฤติปฏิบัติ และสอนผู้อื่นด้วย

๕. การสาธารณูปการ

การสาธารณูปการ” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๒๕ กล่าวว่า เป็น “คำนาม” หมายถึง “การก่อสร้างและการบูรณะปฏิสังขรณ์” สำหรับ สาธารณูปการ ที่จัดเป็นระเบียบบริหารการคณะสงฆ์ส่วนกลาง และระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลาง เรียกว่า “การสาธารณูปการ” นั้นหมายถึง^{๙๐}

๑. การก่อสร้างและการบูรณะปฏิสังขรณ์ ศาสนวัตถุและศาสนสถาน

๒. กิจการอันเกี่ยวกับวัด คือ การสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย การยุบเลิก การขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา การยกวัดร้างเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษา และการยกวัดราษฎร์ขึ้นเป็นพระอารามหลวง

๓. กิจการของวัดอื่นๆ เช่น การจัดงานวัด การเรียไร

๔. การศาสนสมบัติของวัด

การสาธารณูปการทั้ง ๔ ความหมายนี้ ส่วนมากบัญญัติไว้ในหน้าที่เจ้าอาวาสตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ มาตรา ๓๗ (๑) ว่า เจ้าอาวาสมีหน้าที่บำรุงรักษาวัด จัดกิจการและ ศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี การสาธารณูปการ ตามความหมายที่กล่าวมานี้ จะมีลักษณะของการกระทำการสาธารณูปการใน ๓ ประการ คือ

๑. การกระทำด้วยแรงความคิด แรงงานและทุนทรัพย์รวมถึงการควบคุม

๒. การกระทำด้วยเอกสารรายงาน

๓. การทำโดยการจัดประโยชน์

การกระทำใน ๓ ลักษณะนี้ บางอย่างเป็นกิจการเฉพาะในหน้าที่ของเจ้าอาวาส เพราะเจ้าอาวาสจะต้องปฏิบัติโดยตรง เจ้าอาวาสเป็นผู้จัดการโดยเฉพาะการบางอย่างเจ้าอาวาสเริ่มแล้วผ่านการพิจารณาตามลำดับ ทั้งฝ่ายคณะสงฆ์และราชอาณาจักร บางอย่างเริ่มต้นจากเจ้าคณะ และหรือเจ้าหน้าที่ทางราชอาณาจักรหรือผู้มีศรัทธามุ่งช่วยการวัดและการคณะสงฆ์ ทั้งนี้ย่อมเป็นไปตามระเบียบแบบแผนคณะสงฆ์ ดังนั้น ผู้จัดการสาธารณูปการ จึงได้แก่

๑. เจ้าอาวาส

^{๘๙}นำทรัพย์ จันทน์หอม, การทำวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน, การแสวงหาเส้นทางการพัฒนาชนบทของพระสงฆ์ไทย, หน้า ๒๑.

^{๙๐}พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปณฺโญ), เอกสารประกอบคำบรรยายเรื่อง การคณะสงฆ์และการพระศาสนา, หน้า ๑๙.

๒. เจ้าคณะ

๓. เจ้าหน้าที่ทางราชอาณาจักร

๔. ผู้เจริญด้วยศรัทธามุ่งช่วยการวัดและการคณะสงฆ์

การจัดการสาธารณูปการ หมายถึง การลงมือปฏิบัติงานสาธารณูปการซึ่งมีวิธีปฏิบัติแตกต่างกันตามลักษณะงาน การก่อสร้างและการบูรณะปฏิสังขรณ์ ได้แก่ การก่อสร้าง ศาสนวัตถุขึ้นใหม่การซ่อมแซมของเก่าและการปรับปรุงตกแต่งศาสนวัตถุและศาสนสถานที่มีอยู่เดิมหรือที่เพิ่มเติมขึ้นใหม่ เพื่อให้เหมาะสมยิ่งขึ้น การควบคุมและส่งเสริม การสาธารณูปการ เป็นงานที่ละเอียดอ่อนเป็นตัวหลักของการคณะสงฆ์แต่ผู้ปฏิบัติโดยตรงคือ เจ้าอาวาส ซึ่งเป็นพระสังฆาธิการระดับวัด เจ้าคณะทุกส่วนทุกชั้นต้องมีความสัมพันธ์กัน ๒ ประการ คือ ควบคุมการสาธารณูปการและ ส่งเสริมการสาธารณูปการ การควบคุมดูแลวัดนั้น เจ้าคณะจะเพิกเฉยมิได้ ถ้าเพิกเฉยจะเป็นการละเว้นการปฏิบัติต้องสวดส้อง ดูแล ชี้แจง แนะนำ ในการสาธารณูปการของเจ้าอาวาสดังนี้

๑. ควบคุมการทำแผนผังวัดให้สอดคล้องกับยุคพัฒนา

๒. ควบคุมแบบแปลนเสนาสนะแต่ละวัดให้อยู่ในหลักประหยัดและพอเหมาะพอควรแก่สภาพท้องถิ่นและให้ก่อสร้างตามแบบแปลน

๓. ควบคุมให้แต่ละวัดที่สร้างถาวรวัตถุให้เป็นทรงไทย หรือให้รักษาศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นสำคัญ

๔. ควบคุมการเงินและบัญชี รับ - จ่ายของแต่ละวัดให้เป็นไปตามหลักบัญชี

๕. ควบคุมดูแลการเอกสารต่างๆ ของเจ้าอาวาส เช่น รายงานขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมาให้เป็นไปโดยถูกต้อง

๖. ควบคุมการจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปตามกฎกระทรวง

การส่งเสริมกิจการของวัด เจ้าคณะทุกชั้นควรส่งเสริมเจ้าอาวาสในการสาธารณูปการดังนี้

๑. ออกตรวจตราเยี่ยมเจ้าอาวาสให้เร่งรัดการพัฒนาวัด

๒. แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าอาวาส ดังนี้

๒.๑ จัดหาช่างดำเนินการก่อสร้าง

๒.๒ จัดแบบแปลนอาคารตลอดแผนผังวัด

๒.๓ ดูแลการหาทุนก่อสร้างด้วยการขอเงินงบประมาณอุดหนุนจากทางราชการ

๒.๔ ให้คำชี้แจง แนะนำ การปฏิบัติงานสาธารณูปการเพื่อให้เข้าใจถูกต้อง

๒.๕ ขจัดความขัดแย้งระหว่างวัดกับชาวบ้านซึ่งมีการสาธารณูปการเป็นเหตุ

๓. แนะนำ การจัดงานวัดและการเรียไร ให้เป็นไปตามระเบียบและคำสั่งของมหาเถรสมาคม

๔. ช่วยยกฐานะวัดที่ได้พัฒนาดีแล้ว เป็นวัดพัฒนาตัวอย่าง

๕. ช่วยยกย่องเจ้าอาวาสผู้มีผลงานสาธารณูปการดี หรือแม้วรองเจ้าอาวาสและหรือผู้ช่วยเจ้าอาวาสก็ควรยกย่องด้วยแต่อย่าให้เกินกว่าเจ้าอาวาส

๖. แนะนำ ชี้แจงการจัดประโยชน์ของวัดให้ถูกต้องตามกฎหมายกระทรวง

สรุปได้ว่า งานสาธารณูปการเป็นงานสำคัญ โดยเฉพาะเป็นงานระดับบาร์มีเจ้าอาวาส และเป็นงานละเอียดอ่อน เป็นงานระดับท้องถิ่นและการพระศาสนา เป็นงานที่ให้ความสำคัญแก่เจ้าอาวาสและเห็นผลงานของเจ้าอาวาสได้เร็วกว่างานอื่น แต่ก็มักเป็นเหตุก่อปัญหา เช่น บางแห่งเกิดความขัดแย้งระหว่างวัดกับชาวบ้านจนถึงลุกลามใหญ่โต ก็เพราะการสาธารณูปการเป็นเหตุ หากเจ้าคณะได้เห็นความสำคัญเร่งรัดตรวจตราชี้แจงแนะนำ การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าอาวาสได้ดีแล้ว การขัดแย้งระหว่างวัดกับบ้านจะลดน้อยลงตามลำดับ และความสมัคสมานสามัคคีระหว่างบ้านกับวัดจะมีมากขึ้นเป็นเหตุให้การคณะสงฆ์และการพระศาสนาดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยดีงาม การควบคุมส่งเสริมการสาธารณูปการ จึงถือเป็นหน้าที่อันสำคัญของเจ้าคณะทุกระดับชั้น

๖. การสาธารณสงเคราะห์

การสาธารณสงเคราะห์ หมายถึง การดำเนินกิจการต่างๆ เพื่อให้เป็นสาธารณประโยชน์ของแก่งหน่วยงานหรือของบุคคลหรือคณะบุคคล หรือการช่วยเหลือเกื้อกูลหรือการอุดหนุนจนเจือสถานที่ยังเป็นสาธารณสมบัติหรือประชาชนทั่วไป

การสงเคราะห์ที่เป็นหลักของพระสงฆ์ คือ การสงเคราะห์ในด้านจิตใจและด้านวัตถุ

ด้านจิตใจ กระทำได้โดย

๑. เป็นที่ปรึกษา แนะนำ ในปัญหาชีวิตและด้านอื่นๆ เช่น ทางวิชาการบางอย่าง
๒. ทำให้วัดร่มรื่น ร่มเย็น สมเป็นอารามให้ความร่มเย็นทางการปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างของผู้ดำเนินชีวิตอันประเสริฐ เป็นที่ตั้งแห่งความเคารพ ศรัทธา เลื่อมใสและนับถือ สร้างความร่มเย็นเมื่อเห็นวัดและพระสงฆ์

ด้านวัตถุ กระทำได้โดย

๑. แนะนำ ชักจูงให้ผู้อื่นกระทำเช่น การสาธารณูปโภค จัดให้มีโรงเรียน โรงพยาบาล ถนน บ่อน้ำ เป็นต้น
๒. นำสิ่งของหรือบริการที่รับจากผู้อื่นมาแบ่งปันให้มีประโยชน์กว้างขวางออกไป คือ ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางนำไปบริการแก่สังคม^{๑๑}

การสาธารณสงเคราะห์ เป็นกิจการของคณะสงฆ์ที่กำหนดไว้ในระเบียบมหาเถรสมาคมข้อหนึ่งว่า “ควบคุมและส่งเสริมการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์” และในระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลาง ได้กำหนดว่า เป็นวิธีดำเนินการสาธารณูปการและการสาธารณสงเคราะห์ให้เป็นไปตามที่กำหนดในระเบียบมหาเถรสมาคม” การสาธารณสงเคราะห์แยกโดยลักษณะที่ควรจะมี ๔ ประการ คือ^{๑๒}

๑. การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลได้แก่ วัดหรือคณะสงฆ์ดำเนินกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์ให้เป็นสาธารณประโยชน์ เช่น กิจการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล

^{๑๑}พระมหาสมทรง สิรินธโร และคณะ, บทบาทของวัดและพระสงฆ์ไทยในอนาคต, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทเกล็ดไทยจำกัด, ๒๕๒๕), หน้า ๔๗.

^{๑๒}พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปณฺโญ), เอกสารประกอบคำบรรยายเรื่อง การคณะสงฆ์และการพระศาสนา, หน้า ๑๙.

กิจการห้องสมุดเพื่อประชาชน การตั้งมูลนิธิเพื่อคนยากจนหรือกิจการอื่น ๆ กิจการเหล่านี้อาจเป็นกิจการที่ทำเองหรือโครงการที่กำหนดเองทั้งที่เป็นกิจการประจำ หรือกิจการชั่วคราวก็ได้

๒. การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นซึ่งเป็นไปเพื่อการสาธารณประโยชน์ได้แก่การช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมกิจการของรัฐหรือของเอกชนหรือผู้ใดผู้หนึ่งให้ดำเนินการ เพื่อประโยชน์แก่สังคม ชุมชน เช่น การพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาตำบล การช่วยป้องกันยาเสพติดให้โทษ หรือการช่วยป้องกันการติดโรคเอดส์ เป็นต้น

๓. การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติได้แก่การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ เช่น สร้างถนนหนทาง ขุดลอกคูคลอง สร้างฌาปนสถาน (นอກวัด) สร้างการประปา สร้างเครื่องกำเนิดไฟฟ้า และอื่น ๆ

๔. การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป ได้แก่ การช่วยเหลือประชาชนในกาลที่ควรช่วยเหลือ เช่น การประสบอุทกภัย การประสบอัคคีภัย การประสบวาทภัย หรือคราวอากาศหนาวจัด หรือแม้ยามปกติตามโอกาส มีการจัดการช่วยเหลือด้วยการจัดการสงเคราะห์ เช่น สงเคราะห์คนชรา สงเคราะห์คนพิการและสงเคราะห์โดยประการอื่น

กิจกรรมสาธารณสงเคราะห์ ได้แก่ จัดให้มีที่พักสำหรับประชาชน อาหารกลางวันสำหรับเด็ก ยารักษาโรค ห้องสมุดประชาชน จัดที่ดินให้ประชาชนอยู่อาศัย ตั้งหน่วยสงเคราะห์และฝึกอาชีพ ให้คำปรึกษาปัญหาชีวิตด้านต่าง ๆ ด้วยความเมตตาธรรม การสาธารณสงเคราะห์เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามโอกาสอันควร จะมีระเบียบปฏิบัติชัดเจน^{๙๓}

สำหรับผู้จัดการสาธารณสงเคราะห์โดยส่วนมากได้แก่วัดหรือเจ้าอาวาส ซึ่งมีบทบาทอยู่ด้วยหน้าที่ของเจ้าอาวาส ดังนี้^{๙๔}

๑. จัดกิจการของวัดให้เป็นไปโดยเรียบร้อย
๒. เป็นธุระในการจัดการศึกษาอบรมแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์
๓. ให้ความสะดวกตามสมควรแก่พุทธศาสนิกชน ในการบำเพ็ญกุศล

หน้าที่เหล่านี้ ย่อมเข้าได้กับการสาธารณสงเคราะห์อันเป็นการคณะสงฆ์หรือการพระศาสนา เจ้าอาวาสจึงต้องมีหน้าที่จัดการสาธารณสงเคราะห์อันเป็นกิจการของวัด การให้การศึกษอบรมและการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล จัดตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) จะมีเจ้าอาวาสที่ตั้งหน่วยเป็นประธานกรรมการโดยตำแหน่ง

วิธีการจัดการสาธารณสงเคราะห์ที่เป็นหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ได้กำหนดวิธีการไว้ชัดในระเบียบมหาเถรสมาคม เพื่อให้กิจการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพจะต้องมีคณะกรรมการ มีการประชุม มีการปฏิบัติงานการอบรมประชาชนประจำตำบล การปฏิบัติงาน ควรจัดในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง คือ

^{๙๓}นำทรัพย์ จันทน์หอม, การทำวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน, การแสวงหาเส้นทางการพัฒนาชนบทของพระสงฆ์ไทย, หน้า ๒๑.

^{๙๔}พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปณฺโญ), เอกสารประกอบคำ บรรยาย เรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา, หน้า ๑๙.

๑. อบรมทั่วไป ได้แก่ จัดประชุมอบรมแนะนำ ทางวิชาการ โดยมีวิทยากรบรรยายทางวิชาการ

๒. อบรมเฉพาะกรณี ได้แก่ จัดอบรมประชาชน เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวที่เกิดขึ้น โดยวิธีชี้แจงแนะนำ ชักชวนความเข้าใจ

๓. อบรมเฉพาะบุคคล ได้แก่ การพบปะบุคคลบางคนเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือชี้แจงแนะนำ ชักชวนความเข้าใจในเฉพาะเรื่องอันเกี่ยวกับผู้นั้น

มหาเถรสมาคมได้กำหนดหลักการและวิธีการปฏิบัติและควบคุมส่งเสริม วัชต์แจ้ง คือ กิจการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการจัดตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งในระเบียบดังกล่าว กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ ๓ ประการ คือ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การศึกษาสงเคราะห์และการ สาธารณสงเคราะห์ โดยระเบียบดังกล่าว กำหนดหน่วยงาน ให้ตั้ง ณ วัดใดวัดหนึ่ง ตำบลละหนึ่งหน่วย ให้จัดการเป็นรูป คณะกรรมการ โดยให้เจ้าอาวาสที่ตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลเป็นประธานกรรมการโดยตำแหน่ง เจ้าอาวาสอื่นในเขตตำบลนั้น เป็นรองประธานกรรมการฝ่ายบรรพชิต กำหนดในตำบลนั้นเป็นรองประธานกรรมการฝ่ายคฤหัสถ์ ผู้ใหญ่บ้านและแพทย์ประจำตำบล เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง อนึ่ง การสาธารณสงเคราะห์นี้ ให้เจ้าคณะพระสังฆาธิการพิจารณาจัดการสงเคราะห์ตามควรแก่โอกาส เช่น

๑. การพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาตำบล การช่วยจัดหาทุนการสงเคราะห์ การป้องกันยาเสพติดให้โทษ เช่น ยาบ้า การช่วยป้องกันโรคเอดส์

๒. การช่วยเหลือสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ เช่น การสร้างถนนหนทาง ขุดลอกคูคลอง สร้างฌาปนสถาน สร้างการประปา สร้างเครื่องกำเนิดไฟฟ้า

๓. การช่วยเหลือประชาชน ในโอกาสที่ควรช่วย เช่น การประสพทุกข์ภัยหรือช่วยคนชรา หรือคนพิการ

การสาธารณสงเคราะห์จะต้องจัดเพื่อความเรียบร้อยดีงามและไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยและความสงบสุขของบ้านเมือง จึงจะถือว่าเป็นไปด้วยความถูกต้อง และเป็นการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ ดังนั้น จำเป็นต้องมีการดูแลให้เป็นไปในลักษณะเหมาะสมและควรได้รับการส่งเสริมสนับสนุนตามสมควร กรรมการโดยตำแหน่ง ผู้ทรงคุณวุฒิ ๕ – ๙ คน เป็นกรรมการ สำหรับผู้ควบคุมและส่งเสริม มีคณะกรรมการอำนวยการระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ผู้อำนวยการภาค และคณะกรรมการอำนวยการอบรมประชาชนกลาง การควบคุมการสาธารณสงเคราะห์ก็เพื่อให้การดำเนินการถูกต้องตามระเบียบและมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมเพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปเพื่อสร้างสิ่งที่เป็นคุณประโยชน์นั้น ควรดำเนินไปได้อย่างไม่มีอุปสรรค แนวการส่งเสริมพอสรุปได้ดังนี้

๑. ชี้แจงแนะนำ การปฏิบัติหน้าที่
๒. ช่วยในการกำหนดแผนงานของแต่ละปี
๓. ช่วยในคราวขาดแคลนทรัพยากร
๔. ช่วยยกย่องเชิดชูผู้ปฏิบัติหน้าที่
๕. ช่วยสนับสนุนด้านการทุนตามที่จะมีโอกาส
๖. ช่วยประสานงานคณะกรรมการให้เกิดความสามัคคี ร่วมกันอย่างดี

๗. ช่วยการอื่นอันเหมาะสม

งานสาธารณสงเคราะห์เป็นงานของพระสงฆ์เพื่อประชาชน วัดเป็นสถานที่ใกล้ชิดกับประชาชน จึงต้องเป็นผู้นำ ประชาชนในท้องถิ่น เพื่อสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นคุณประโยชน์โดยตรง กิจกรรมหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล เป็นหน่วยงานเพื่อประโยชน์ดังกล่าวได้ดียิ่ง

สรุปได้ว่า บทบาทสำคัญของพระสังฆาธิการนั้นก็ คือ การบริหารกิจการคณะสงฆ์นั่นเอง ซึ่งประกอบด้วยงาน ๖ ด้าน คือ

๑. การปกครอง หมายถึง งานในหน้าที่ของพระสังฆาธิการในการปกครองดูแลพระภิกษุสามเณรในเขตการปกครองของตน ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย และตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

๒. การศาสนศึกษา หมายถึง การศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยของพระพุทธศาสนาของบรรพชิตและคฤหัสถ์

๓. การศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง การจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลหรืออุดหนุนจนเจือหรือการช่วยเหลือเกื้อกูลหรืออุดหนุนจนเจือการศึกษาอื่นนอกการศาสนศึกษาหรือสถาบันการศึกษาหรือบุคคลผู้กำลังศึกษาเล่าเรียน

๔. การเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ การทำให้พระพุทธศาสนาขยายวงกว้างออกไป ให้แพร่หลาย ได้แก่ การดำเนินงาน เพื่อให้หลักธรรมคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนาแพร่หลายออกไปทำให้มีผู้เคารพเลื่อมใสศรัทธาในพระรัตนตรัย น้อมนำเอาหลักธรรมในพระพุทธศาสนาไปประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติเหล่านั้น เพราะพระพุทธศาสนาบังเกิดขึ้นมาเพื่อประโยชน์สุขแก่ชาวโลก

๕. การสาธารณูปการ หมายถึง ๑. การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ ศาสนวัตถุและศาสนสถาน ๒. กิจกรรมอันเกี่ยวกับวัด คือ การสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย การยุบเลิก การขอรับ พระราชทานวิสุงคามสีมา การยกวัดร้างเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษา และการยกวัดราษฎร์ขึ้นเป็นพระอารามหลวง ๓. กิจกรรมของวัดอื่น ๆ เช่น การจัดงานวัด การเรียไร ๔. การศาสนสมบัติของวัด

๖. การสาธารณสงเคราะห์ หมายถึง การดำเนินกิจการต่าง ๆ เพื่อให้เป็นสาธารณประโยชน์ของแก่งหน่วยงานหรือของบุคคลหรือคณะบุคคลหรือการช่วยเหลือเกื้อกูลหรือการอุดหนุนจนเจือสถานที่ซึ่งเป็นสาธารณสมบัติหรือประชาชนทั่วไป

๒.๔ บริบทพื้นที่ในการทำวิจัย

ที่ตั้งและอาณาเขตจังหวัดอ่างทองตั้งอยู่ในพื้นที่ราบลุ่มภาคกลางของประเทศไทย ห่างจากกรุงเทพมหานครตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๒ (สายเอเชีย) ระยะทางประมาณ ๑๐๕ กิโลเมตร และเส้นทางตามลำแม่น้ำเจ้าพระยาถึงตลาดท่าเตียนระยะทางประมาณ ๑๒๐ กิโลเมตร มีรูปร่างลักษณะคล้ายรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส มีส่วนกว้างตามแนวทิศตะวันออกถึงทิศตะวันตก และส่วนยาวตามแนวทิศเหนือถึงทิศใต้ใกล้เคียงกันประมาณ ๔๐ กิโลเมตร พื้นที่ทั้งหมด ๙๖๘,๓๗๒ ตาราง

กิโลเมตร หรือ ๖๐๕,๒๓๒.๕ ไร่^{๕๕} จำนวนวัดในจังหวัดอ่างทองมีทั้งหมดจำนวน ๒๑๙ วัด แบ่งออกเป็น คณะสงฆ์สังกัดมหานิกายจำนวน ๒๑๑ วัด คณะสงฆ์สังกัดธรรมยุติก จำนวน ๘ วัด จำนวนพระภิกษุสงฆ์ในจังหวัดอ่างทองจำนวน ๑,๖๒๕ รูป และสามเณร จำนวน ๒๔๖ รูป จำแนกออกเป็น ๗ อำเภอ

ตามมติที่ประชุมคณะสงฆ์จังหวัดอ่างทอง เมื่อวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๑ ที่ประชุมมีมติให้ดำเนินการจัดอบรมถวายความรู้แก่พระนวกะภูมิ ประจำปี ๒๕๖๑ ขึ้นระหว่างวันที่ ๑-๕ ตุลาคม ๒๕๖๑ รวม ๕ วัน เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๗.๐๐ น. ที่วัดโบสถ์ ตำบลย่านซื่อ อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง

เพื่อให้งานการอบรมถวายความรู้แก่พระนวกะภูมิ ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของคณะสงฆ์ และเกิดประโยชน์แก่พระศาสนา อำเภอจึงแต่งตั้งให้พระสังฆาธิการทุกท่านเป็นคณะกรรมการต่างจัดการอบรมพระนวกะภูมิ และขอให้เจ้าอาวาสทุกวัดนำพระนวกะภูมิตามมาเข้ารับการอบรมทุกรูป จนกว่างานจะสิ้นสุดเรียบร้อยไปด้วยดี

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๕.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ ได้มีผู้ทำการศึกษาวิจัยในเรื่องเกี่ยวกับการบริหารจัดการ ไว้หลายท่านดังนี้

พระอธิการมนัส ปญญาวฑฒโน (เง่อสวัสด์)^{๕๖} ศึกษาประสิทธิภาพการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ของพระสังฆาธิการ พบว่า ความคิดเห็นของคณะสงฆ์และพระสังฆาธิการที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ของพระสังฆาธิการในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า สถานภาพ ไม่ทำให้เกิดความคิดเห็นที่แตกต่าง เป็นการ ปฏิเสธสมมติฐานของการวิจัย ส่วนสถานภาพส่วนบุคคลด้านอายุ พรรชา วุฒิทางการศึกษาสามัญ วุฒิทางการศึกษานักธรรม และวุฒิทางการศึกษาเปรียญธรรม มีผลทำให้ความคิดเห็นของคณะสงฆ์ และพระสังฆาธิการที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ของพระสังฆาธิการในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรีแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เป็น การยอมรับสมมติฐานของการวิจัย

^{๕๕}สำนักงานจังหวัดอ่างทอง, ข้อมูลพื้นที่จังหวัดอ่างทอง, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.angthong.go.th/atgprb/m7-54/putasasana.doc [๒ มีนาคม ๒๕๖๑].

^{๕๖}พระอธิการมนัส ปญญาวฑฒโน (เง่อสวัสด์), ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ของพระสังฆาธิการในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี, ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

พระณัฐพล จิตฺตมโม (ปราบพินาศ)^{๙๗} ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การบริหารงานวัด โดยการประยุกต์โดยใช้พรหมวิหาร ๔ ตามความคิดเห็นของพระสงฆ์ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวัดโดยการประยุกต์โดยใช้พรหมวิหาร ๔ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยตามค่าเฉลี่ย คือ ด้านการศาสนศึกษา ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ด้านการสาธารณูปการ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ และด้านการปกครอง ผลการเปรียบเทียบระดับการบริหารงานวัดโดยการประยุกต์โดยใช้พรหมวิหาร ๔ ตามความคิดเห็นของพระสงฆ์ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคลพบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นแตกต่างกันตามพรรษาและวุฒิการศึกษาบาลี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนพระสงฆ์ในวัดเขตธนบุรี ที่มีอายุ วุฒิกการศึกษา วุฒิกศึกษานักรัชม ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวัดโดยการประยุกต์โดยใช้พรหมวิหาร ๔ ตามความคิดเห็นของพระสงฆ์ในวัดเขตธนบุรีไม่แตกต่างกัน

อารยา กอบความดี^{๙๘} ได้ศึกษาเรื่อง “การบริหารวัดตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษา วัดสามพราน จังหวัดนครปฐม” ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบและกลไกการบริหารวัดแต่ละแห่งสามารถประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลเพื่อการบริหารวัดได้อย่างเหมาะสมโดยใช้หลักธรรมวินัยนำหน้าใช้หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นต้นแบบ หากมีปัญหการจัดการทางสังคม เศรษฐกิจ ก็ประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาล เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างกลมกลืน ผลการวิจัยการบริหารวัดสามพรานตามหลักธรรมาภิบาล พบว่า ทุกมิติของการบริหารกิจการของ วัดสามพรานสามารถกำหนดเทคนิคสาระสำคัญของการใช้หลักธรรมาภิบาลแต่ละหัวข้อได้อย่างชัดเจน ส่วนแนวทางวิธีการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารวัดโดยทั่วไปนั้น การวิจัยพบว่า ควรมีขั้นตอนดำเนินการ ๔ ขั้นตอน คือ ๑) การศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมพื้นฐานของวัด ด้านชุมชน ด้านสังคม ด้านบุคคล ด้านวัฒนธรรมและการจัดการของวัด ๒) การวิเคราะห์รูปแบบการบริหารวัดตามหลักธรรมาภิบาล ๓) ออกแบบประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาล และ ๔) การดำเนินการตามที่กำหนดไว้ให้ครบทุกด้าน และดำเนินการทุกขั้นตอนคือ การอบรมความรู้ด้านธรรมาภิบาล การจัดทำระบบการบริหารด้วยการจัดทำคู่มือธรรมาภิบาล มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ สร้างการรับรู้และการยอมรับรูปแบบการบริหาร และมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบก็จะทำให้วัดมีรูปแบบบริหารวัดด้วยหลักธรรมาภิบาลที่ชัดเจนเป็นระบบและเป็นรูปธรรมชัดเจน

ทัศกร ภูวกว^{๙๙} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพและการบริหารวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓” จากการศึกษาพบว่า ๑) สภาพการบริหารวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓ โดยรวมทั้ง

^{๙๗}พระณัฐพล จิตฺตมโม (ปราบพินาศ), “การบริหารงานวัดโดยการประยุกต์โดยใช้พรหมวิหาร ๔ ตามความคิดเห็นของพระสงฆ์ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒).

^{๙๘}อารยา กอบความดี, “การบริหารวัดตามหลักธรรมาภิบาล: กรณีศึกษาวัดสามพรานจังหวัดนครปฐม”, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑).

^{๙๙}ทัศกร ภูวกว, “สภาพและการบริหารวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓”, การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๗).

๖ ด้าน อยู่ในระดับมาก รายด้านด้านการปกครองและด้านการสาธารณูปการอยู่ในระดับมากด้านที่เหลืออยู่ในระดับน้อย ๒) ปัญหาการบริหารวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓ โดยรวมทั้ง ๖ ด้าน อยู่ในระดับน้อย รายด้านการศาสนศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่เหลืออยู่ในระดับน้อย ๓) เปรียบเทียบสภาพการบริหารวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓ จำแนกตามประสบการณ์ ประเภทของวัด และระดับการพัฒนาของวัด พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ๔) เปรียบเทียบปัญหาการบริหารวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓ จำแนกตามประสบการณ์ ประเภทของวัด และระดับการพัฒนาของวัด พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

พระครูสันติธรรมภริต (นาควิไล)^{๑๐๐} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดราชบุรี” ผลการวิจัยพบว่า พระสังฆาธิการที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมต่างกัน มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

พระไพศาล สุทธจิตโต (โนทยะ) ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารงานโรงเรียนการกุศลวัดในพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ๑.ความคิดเห็นของบุคลากร ต่อการบริหารโรงเรียนการกุศลวัดในพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยที่ ๓.๘๗ ๒.ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบริหารงานโรงเรียนการกุศลวัดในพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เงินเดือน สวัสดิการ มีความแตกต่างกัน ส่วนปัจจัยด้าน เพศ อายุ การศึกษา ประสบการณ์ ตำแหน่ง ไม่แตกต่างกัน^{๑๐๑}

บุญช่วย จันทรเฝ้า^{๑๐๒} ได้ทำการวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการบริหารของเจ้าอาวาสที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ระดับพฤติกรรมการบริหารของเจ้าอาวาสและระดับการปฏิบัติงานวัดโดยภาพรวม อยู่ในระดับ ปานกลางพฤติกรรมการบริหารของเจ้าอาวาสที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวัดโดยภาพรวมมี ๒ ด้าน คือ ด้านกระบวนการวินิจฉัยสั่งการและด้านการควบคุมการปฏิบัติงาน

พระครูใบฎีกาสุนันท์ สุวิชาโน (สอนเล็ก) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการศึกษาตามแนววิถีพุทธ : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดขมิ้นมิต อำเภอบางแพะ จังหวัดสมุทรปราการ” ผลการวิจัย พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย เป็นผู้ปกครอง มีอายุระหว่าง ๓๖-๔๕ ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีอาชีพเป็นข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง

^{๑๐๐}พระครูสันติธรรมภริต (นาควิไล), “บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดราชบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^{๑๐๑}พระไพศาล สุทธจิตโต (โนทยะ), “การบริหารงานโรงเรียนการกุศลวัดในพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^{๑๐๒}บุญช่วย จันทรเฝ้า, “พฤติกรรมการบริหารของเจ้าอาวาสที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๔).

๕,๐๐๑ – ๑๐,๐๐๐ บาท และระดับชั้นที่บุตรหลานเรียนคือระดับประถมศึกษาปีที่ ๖ ความคิดเห็นของครูและผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารจัดการศึกษาตามแนววิถีพุทธของโรงเรียนวัดขมิ้นมีต คือ ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านกิจการนักเรียน ด้านธุรการ ด้านการเงิน ด้านพัสดุ ด้านอาคารสถานที่ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และด้านจริยธรรมคุณธรรม พบว่า ครูและผู้ปกครองนักเรียนมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการศึกษาตามแนววิถีพุทธของโรงเรียนวัดขมิ้นมีต โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน^{๑๐๓}

พระธนดล นาคสุวณโณ (นาคพิพัฒน์) ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์” ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

๑. พระสังฆาธิการในจังหวัดบุรีรัมย์ มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในด้านการปกครองอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์อยู่ในระดับปานกลาง

๒. ผลการเปรียบเทียบบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าพระสังฆาธิการที่มีอายุ ตำแหน่งพระสังฆาธิการ จำนวนพรรษา วุฒิการศึกษาทางสามัญวุฒิการศึกษาทางธรรม วุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม และประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ของพระสังฆาธิการแตกต่างกัน มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไม่แตกต่างกัน

๓. ข้อเสนอแนะในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์ควร มีการปกครองพระภิกษุสามเณร ให้ปฏิบัติตามพระวินัยอย่างเคร่งครัด มีกองทุนส่งเสริมด้านการศึกษาแก่พระภิกษุ สามเณร ให้พระภิกษุ สามเณร เอาใจใส่ต่อกิจกรรม ด้านพระพุทธศาสนา ให้พระภิกษุสามเณร ดำเนินกิจการบางอย่างภายในวัดอย่างเป็นระเบียบนอกจากนี้ควรให้พระภิกษุ สามเณร ได้สั่งสอนศีลธรรมแก่ประชาชน ให้พระภิกษุสามเณร ทำวัดให้เป็นระเบียบ มีแบบแผน ตลอดจนให้พระภิกษุ สามเณร ดูแลสถานที่วัดให้ปราศจากอภัยมุข และยาเสพติด^{๑๐๔}

พระมหาเรีงศักดิ์ พิมพ์สกุล ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารวัดในทศวรรษหน้า”พบว่าภารกิจ ๖ ด้าน คือ การปกครองสงฆ์ด้วยหลักธรรมวินัย การบริหารแบบมีส่วนร่วมและทำงานเป็นทีม มีคณะกรรมการพิจารณาพระสงฆ์ที่ทำผิดวินัย มีการปรับเปลี่ยนตำแหน่งเพื่อความเหมาะสม ปรับปรุงหลักสูตรและกระจายการศึกษา รวมทั้งจัดการศึกษาโดยภิกษุสามเณรต้องศึกษาทุกรูป จัดการศึกษาสงเคราะห์แก่เยาวชนและชุมชน มีการปรับปรุงหลักสูตรพัฒนาภิกษุที่ทำหน้าที่ครูสอนโดยรัฐจัดงบประมาณอุดหนุน พระสงฆ์ควรเผยแผ่พุทธศาสนาทั้งในและต่างประเทศ ควรมีองค์กรการเผยแผ่ พร้อมทั้งภิกษุโดยรัฐให้การสนับสนุนการก่อสร้างอาคารต่างๆ ควรอนุรักษ์ศิลปะแบบไทย เป็น

^{๑๐๓}พระครูใบฎีกาสุนันท์ สุวิชาโน (สอนเล็ก), “ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการศึกษาตามแนววิถีพุทธ : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดขมิ้นมีต อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

^{๑๐๔}พระธนดล นาคสุวณโณ (นาคพิพัฒน์), “การบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๐.

สัดส่วนมีแบบแปลน โดยมีคณะกรรมการสงฆ์คอยดูแลส่งเสริมการสาธารณะสงเคราะห์ในรูปแบบต่างๆ และการมีส่วนร่วมในการจัดอภัยมุข^{๑๐๕}

สรุปเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการว่า หลักการบริหารจัดการเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งของทุก ๆ องค์กร โดยเฉพาะองค์กรคณะสงฆ์ไทย ควรศึกษาเรียนรู้และนำไปปรับประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในองค์กรของตน เพื่อเป็นหลักและแนวทางการบริหารจัดการที่สมบูรณ์ต่อไป

๒.๕.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบวชระยะสั้น

วิโรจน์ พรหมสุด^{๑๐๖} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบวช กระบวนการขัดเกลาเพื่อความเป็นศาสนทายาทคุณภาพ” ผลการวิจัยพบว่า การบวชหรือกระบวนการอุปสมบท เป็นการบำเพ็ญพรตในพระพุทธศาสนา ซึ่งชาวพุทธถือว่าได้บุญมาก แต่วิธีการบวชนั้นค่อยเปลี่ยนมาโดยลำดับตั้งแต่พระบรมศาสดายังทรงพระชนม์อยู่ เมื่อแรกตรัสรู้ยังมีผู้นับถือพระพุทธศานาน้อยพระพุทธองค์ทรงเป็นพระอุปัชฌาย์เอง พิธีบวชยังไม่มีพิธีการอะไรมากร่างง่าย ๆ แล้วก็ค่อยเปลี่ยนแปลงมาตามลำดับ

พระมหาสมนึก หอมรินทร์^{๑๐๗} ได้กล่าวถึงการบวชเพื่อมุ่งพระนิพพานว่าเป็นการบวชที่เป้นไปตามวัตถุประสงค์ดั้งเดิมของการบวชซึ่งมีมาในสมัยพุทธกาล ปัจจุบันก็ยังมีผู้ออกบวชเพื่อบรรลุนิพพาน ประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัดและครองเพศบรรพชิตไปตลอดชีวิต ผู้ที่บวชด้วยวัตถุประสงค์เช่นนี้มักจะไปบวชในวัดที่มีการปฏิบัติกัมมัฏฐานเป็นประจำหรืออยู่ในสายปฏิบัติเป็นพระป่าและยังสามารถปฏิบัติธรรมได้สมควรแก่ธรรมเป็นข้อพิสูจน์ว่าธรรมที่แท้ไม่เลือกสถานที่ถ้าเป็นคนจริงถึงอยู่กลางกรุงก็ปฏิบัติได้

จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์^{๑๐๘} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการณ์การบวชของคนไทย” จากการศึกษาปัญหาเรื่องที่เกี่ยวข้องในระหว่างการบวช ผลการวิจัยพบว่า พระอุปัชฌาย์ไม่ได้ทำหน้าที่ของความเป็นผู้ให้กำเนิดทางธรรมอย่างสมบูรณ์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก กล่าวคือ อุปัชฌาย์ส่วนใหญ่เมื่อบวชแล้วไม่ได้ทำการสอนพระภิกษุสามเณรที่ตนบวชให้ ไม่ดูแลเอาใจใส่อย่างแท้จริง และพบว่าหลังจากที่บวชแล้วผู้บวชไม่ได้อยู่กับพระอุปัชฌาย์ แต่อาศัยอยู่คนละวัดกับอุปัชฌาย์ของตนส่วนเรื่องการอบรมสั่งสอน พบว่า พระอุปัชฌาย์ไม่มีความรู้ความสามารถในการสั่งสอนหลักธรรมเนื่องจากอายุมากเกินไป และมีภารกิจอื่น ๆ มากเกินไป รวมทั้งขาดการคัดเลือกบุคคลที่จะเข้ามาบวช ในขณะที่พระภิกษุที่ทำหน้าที่สั่งสอนพระภิกษุสามเณรนั้น มีปัญหาคล้ายกันกับอุปัชฌาย์คือพระ

^{๑๐๕}พระมหาเรีงศักดิ์ พิมพ์สกุล, “รูปแบบการบริหารวัดในทศวรรษหน้า”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา), ๒๕๔๕.

^{๑๐๖}วิโรจน์ พรหมสุด, “การบวช : กระบวนการขัดเกลาความเป็นศาสนทายาทคุณภาพ”, วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยาบัณฑิต, (คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓), หน้า ๘.

^{๑๐๗}พระมหาสมนึก หอมรินทร์, สาเหตุและผลกระทบของการอุปสมบทระยะสั้นในสังคมไทย ปัจจุบัน, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๐), หน้า ๓๔.

^{๑๐๘}รศ.ดร. จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์, “พฤติกรรมการณ์การบวชของคนไทย”, รายงานการวิจัย, (ศูนย์พุทธศาสนศึกษา: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วิทยาเขตบางเขน, ๒๕๕๗).

อาจารย์ไม่ค่อยดูแลเอาใจใส่ให้การอบรมสั่งสอน ไม่มีความรู้ความสามารถในการสั่งสอน แนะนำได้เฉพาะเรื่องทำวัตรสวดมนต์และพิธีกรรม

พระมหาหรรษา นิธิบุญยากร^{๑๐๙} ได้ศึกษาวิฤตพุทธศาสนา: ศึกษากรณีการบรรพชาเป็นสามเณรในประเทศไทย (2523 - 2543) ผลการวิจัยพบว่า สามเณรเป็นนักบวชที่ได้ผ่านกระบวนการของการบรรพชาเข้ามาเพื่อทำหน้าที่ที่สำคัญ โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง คือสืบทอดและดำรงรักษาพระพุทธศาสนา เพราะสามเณรมีสถานะเป็นผู้รับการบ่มเพาะคุณธรรมและจริยธรรมต่าง ๆ เพื่อเตรียมอุปสมบทเป็นพระภิกษุเมื่ออายุ 20 ปีบริบูรณ์ สามเณรจึงเป็นเหล้ากอของสมณะซึ่งหมายถึงเหล้ากอของบุคคลผู้เพียบพร้อมไปด้วยองค์ความรู้ที่ประสานคล้องกับพฤติกรรมของตนทั้งการคิด การพูดและการกระทำ อันจะเป็นประโยชน์เกื้อกูลต่อการทำหน้าที่เป็นศาสนทายาทที่สำคัญในการสืบทอดพระพุทธศาสนาให้ยาวนานต่อไป

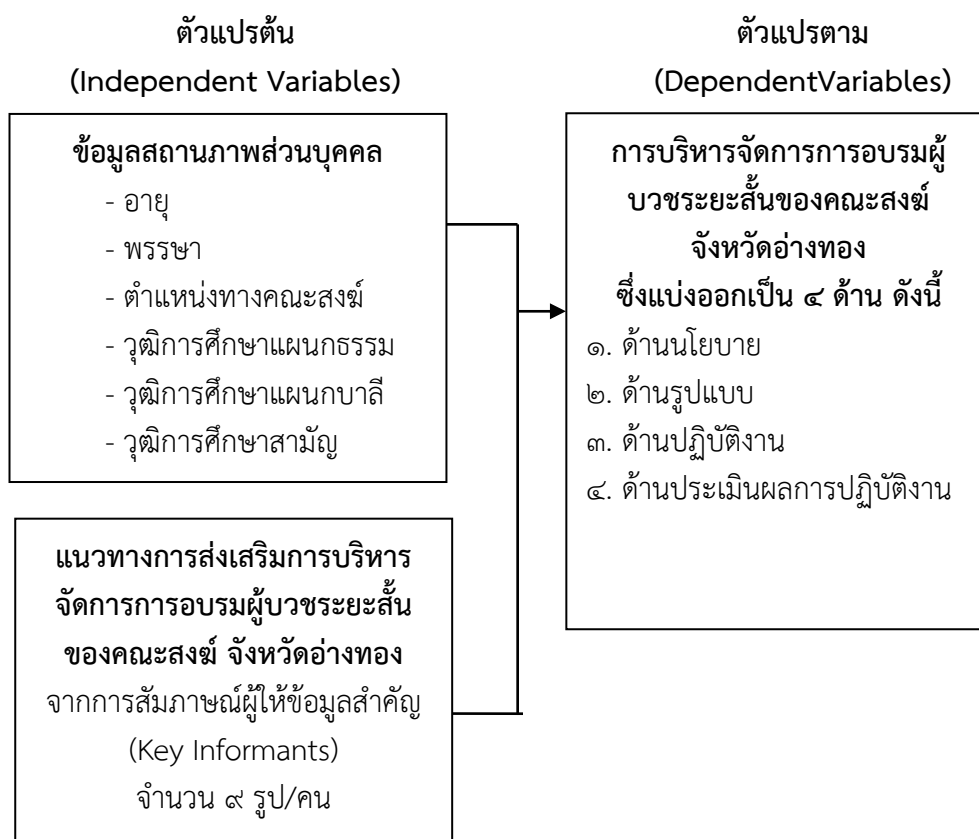
^{๑๐๙}พระมหาหรรษา นิธิบุญยากร, “วิฤตพุทธศาสนา : ศึกษากรณีการบรรพชาเป็นสามเณรในประเทศไทย (๒๕๒๓-๒๕๔๓)”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนศึกษา (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๕).

๒.๖ กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเรื่อง “การบริหารจัดการอบรมผู้บวชระยะสั้น ของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง” จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ประกอบด้วยตัวแปรต้น (Independent Variables) และตัวแปรตาม (Dependent Variables) ดังนี้

ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ อายุพรรษา ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ วุฒิการศึกษา (แผนกธรรม) วุฒิการศึกษา (แผนกบาลี) วุฒิการศึกษา (แผนกสามัญ)

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ การบริหารจัดการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ซึ่งแบ่งออกเป็น ๓ ด้าน ได้แก่ ๑. ด้านนโยบาย ๒. ด้านรูปแบบ ๓. ด้านการปฏิบัติงาน ๔. ด้านประเมินผลการปฏิบัติงาน

แผนภาพที่ ๒.๑ แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง” ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาวิจัย โดยมีลำดับขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๒ ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๕ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง” ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และสุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถาม (Questionnaire) และใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณ

๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระสงฆ์ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง จำนวน ๒๑๙ วัด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระสงฆ์ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง ซึ่งมีจำนวน ๑๔๑ รูป ซึ่งได้จากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ (ทาโร ยามาเน่)^๑ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ ๙๕ สำหรับความคลาดเคลื่อน ๐.๐๕ และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยการจับสลากจากแบบสอบถาม (Questionnaire) ตามสัดส่วนประชากร

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดย N = จำนวนประชากรทั้งหมด
e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้
n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

^๑ชานินท์ ศิลป์จารุ, การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร: บิซซิเนสอาร์แอนด์ดี, ๒๕๕๑), หน้า ๔๕.

ประชากรทั้งหมด ๒๑๙ รูป เมื่อแทนค่าในสูตรจะได้ดังนี้

$$\begin{aligned}\text{แทนค่าในสูตร } n &= \frac{219}{1 + 219(0.05)^2} \\ n &= \frac{219}{1 + 0.55} \\ n &= \frac{219}{1.55} \\ n &= 141\end{aligned}$$

ดังนั้น จึงได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๑๔๑ รูป

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ประสานงานกับเจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากพระสังฆาธิการ ในพื้นที่ จังหวัดอ่างทอง เมื่อดำเนินการเก็บข้อมูลแล้ว ผู้ศึกษาจึงนำมาตรวจสอบความเรียบร้อย เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ต่อไปแสดงในตารางที่ ๓.๑

ตารางที่ ๓.๑ ตารางแสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (พระสังฆาธิการ)

จำนวนอำเภอ	จำนวนประชากร (รูป)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (รูป)
อำเภอเมืองอ่างทอง	๔๐	๒๖
อำเภอไชโย	๒๖	๑๗
อำเภอป่าโมก	๒๒	๑๔
อำเภอโพธิ์ทอง	๔๕	๒๙
อำเภอแสวงหา	๒๒	๑๔
อำเภอวิเศษชัยชาญ	๕๓	๓๔
อำเภอสามโก้	๑๑	๗
รวม	๒๑๙	๑๔๑

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนการสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือ ดังนี้

๓.๓.๑ ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

- ๑). ศึกษาหลักการและแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง จากเอกสารและผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒). กำหนดกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย
- ๓). กำหนดวัตถุประสงค์ประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- ๔). สร้างเครื่องมือในการสอบถาม
- ๕). นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข
- ๖). นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ
- ๗). ปรับปรุงแก้ไข
- ๘). จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

๓.๓.๒ ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามกรอบของการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง โดยศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งแบ่งแบบสอบถามออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตามสถานภาพ ได้แก่ อายุ พรรษา ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา) วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกนักธรรม) วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกบาลี)

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ทั้ง ๔ ด้าน ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)^๒ แบ่งออกเป็น ดังนี้

๑) ด้านนโยบาย	มีคำถามทั้งหมด จำนวน ๕ ข้อ
๒) ด้านรูปแบบ	มีคำถามทั้งหมด จำนวน ๕ ข้อ
๓) ด้านปฏิบัติงาน	มีคำถามทั้งหมด จำนวน ๕ ข้อ
๔) ด้านประเมินผลการปฏิบัติงาน	มีคำถามทั้งหมด จำนวน ๕ ข้อ

^๒สุวรรีย์ ศิริโกคาภิรมย์, การวิจัยทางการศึกษา, (ลพบุรี: ฝ่ายเอกสารการพิมพ์สถาบันราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๔๖), หน้า ๑๓๙ - ๑๔๐.

มี ๕ ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

๕	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ	มากที่สุด
๔	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ	มาก
๓	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ	ปานกลาง
๒	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ	น้อย
๑	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ	น้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามปลายเปิด (Open) ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง

นอกจากนั้นผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยมีสาระสำคัญของการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัญหา และอุปสรรค ตลอดจนข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับด้านนโยบาย ด้านรูปแบบ ด้านปฏิบัติงาน และด้านประเมินผลการปฏิบัติงานของการบริหารจัดการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง โดยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) แก่ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) พระสงฆ์จำนวน ๕ รูป และฆราวาส ๔ คน รวมเป็น ๙ รูป/คน ได้แก่

ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน ๙ รูป/คน ดังนี้

๑. พระเทพสุวรรณมุนี	ตำแหน่ง เจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง
๒. พระศรีวิสุทธิโสภณ	ตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอเมืองอ่างทอง
๓. พระครูถาวรวิญวงค์	ตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอเมืองอ่างทอง (อ)
๔. พระครูวรปัญญาโกศล	ตำแหน่ง รองเจ้าคณะอำเภอเมืองอ่างทอง
๕. พระครูกิตติยาภินันท์	ตำแหน่ง เจ้าคณะตำบลมหาไถไทย
๖. นายบุญมี อัยลิ	ตำแหน่ง รักษาการผู้อำนวยการสำนักงาน พระพุทธศาสนาจังหวัดอ่างทอง
๗. นายพัฒนา กะสุผล	ตำแหน่ง กำนันตำบลบ้านแห
๘. นายสัมพันธ์ ทองลิ้ม	ตำแหน่ง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแห
๙. นายนิติ คำคง	ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๒ ตำบลบ้านแห

๓.๓.๓ การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

๑. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้

๒. หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ เสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม จำนวน ๕ ท่าน ประกอบด้วย

๑). พระอุดมสิทธินายก, ผศ.,ดร.

อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒). ผศ.ดร.ยุทธนา ประณีต	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๓). พระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ, ผศ.,ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๔) พระปลัดระพิน พุทธิสารโร,ผศ.,ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๕) พระมหาสุพันธ์ สุนนโท,ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

จากนั้น นำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC. : Index of congruence) ของความเห็นของผู้เชี่ยวชาญเหล่านั้น เกี่ยวกับข้อความ หรือข้อความคำถามแต่ละข้อ เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจว่าจะคงข้อความหรือคำถามนั้นไว้หรือจะตัดออกข้อความหรือคำถามที่จะคงไว้นั้นมีดัชนีค่าความพ้องไม่ต่ำกว่า

เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระและโครงสร้างของคำถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC.)

๓. หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับพระสงฆ์ในพื้นที่ใกล้เคียง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ในการวิจัย จำนวน ๓๐ รูป/คน และนำเครื่องมือที่ทดลองใช้มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามฉบับนี้มีค่าเท่ากับ ๐.๗๗๗^๓

๔. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้แจกกลุ่มตัวอย่างจริงในการวิจัยต่อไป

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

๑. การรวบรวมเอกสาร ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ บทความ งานวิจัย และเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง

^๓พวงรัตน์ ทวีรัตน์, วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๑๒.

๒. ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามและขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้อำนวยการหลักสูตร การจัดการเชิงพุทธ ถึงเจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง เพื่อขอความร่วมมือไปยังพระสังฆาธิการในพื้นที่ หลังจากนั้นดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

๓. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามกับกลุ่มเป้าหมาย คือ พระสังฆาธิการใน จังหวัดอ่างทอง จำนวน ๑๔๑ รูป ซึ่งในการแจกแบบสอบถามผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจกและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง

๓.๕ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม

๑. นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ความถูกต้อง ในการตอบแบบสอบถามแล้วนำมาคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์และถูกต้องเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยการบันทึกคะแนนแต่ละข้อของแต่ละคนลงในแบบลงรหัส (Coding Form)

๒. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

๓. การวิเคราะห์ข้อมูล

๑) ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

๒) ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนนจากการตอบแบบสอบถามของพระสังฆาธิการใน จังหวัดอ่างทอง

๓) แปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์^๔ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	๔.๕๐ – ๕.๐๐	หมายความว่า	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	๓.๕๐ – ๔.๔๙	หมายความว่า	มาก
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	๒.๕๐ – ๓.๔๙	หมายความว่า	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	๑.๕๐ – ๒.๔๙	หมายความว่า	น้อย
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	๑.๐๐ – ๑.๔๙	หมายความว่า	น้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ทดสอบสมมุติฐานระหว่างคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ค่า F-test วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธีการผลต่างนัยสำคัญ น้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.) แล้วนำเสนอผลงานในรูปของตารางพร้อมประกอบคำบรรยาย

^๔ประกอบกรรณสูตร, สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: ด่านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า ๑๐๘.

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง” ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่รวบรวมได้จากพระสังฆาธิการที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๑๔๑ ชุด มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๔.๑ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

๔.๒ ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง

๔.๓ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

๔.๔ ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง

๔.๕ ผลการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๔.๖ สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย

๔.๑ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ อายุ พรรษา ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ วุฒิการศึกษาแผนกนักธรรม วุฒิการศึกษาแผนกบาลี และ วุฒิการศึกษาแผนกสามัญศึกษา รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑ จำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

(n = ๑๔๑)

สถานภาพส่วนบุคคล	จำนวน (รูป)	ร้อยละ
๑. อายุ		
๒๐ – ๓๐ ปี	๓	๒.๑๐
๓๑ – ๔๐ ปี	๒๖	๑๘.๔๐
๔๑ – ๕๐ ปี	๔๖	๓๒.๖๐
๕๑ – ๖๐ ปี	๕๘	๔๑.๑๐
๖๑ ปีขึ้นไป	๘	๕.๗๐
รวม	๑๔๑	๑๐๐
๒. พรรษา		
๕ – ๑๐ พรรษา	๒๑	๑๔.๙๐
๑๑ – ๑๕ พรรษา	๔๘	๓๔.๐๐
๑๖ – ๒๐ พรรษา	๖๓	๔๔.๗๐
๒๑ พรรษาขึ้นไป	๙	๖.๔๐
รวม	๑๔๑	๑๐๐
๓. ตำแหน่งทางคณะสงฆ์		
รักษาการเจ้าอาวาส	๘	๕.๗๐
เจ้าอาวาส	๙๑	๖๔.๕๐
เจ้าคณะตำบล	๒๗	๑๙.๑๐
เจ้าคณะอำเภอ	๘	๕.๗๐
อื่น ๆ	๗	๕.๐๐
รวม	๑๔๑	๑๐๐
๔. วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกนักธรรม)		
นักธรรมชั้นตรี	๒	๑.๔๐
นักธรรมชั้นโท	๕	๓.๕
นักธรรมชั้นเอก	๑๓๒	๙๓.๖
ไม่มีวุฒินักธรรม	๒	๑.๔๐
รวม	๑๔๑	๑๐๐

ตารางที่ ๔.๑ จำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล (ต่อ)

(n = ๑๔๑)

สถานภาพส่วนบุคคล	จำนวน (รูป)	ร้อยละ
๕. วุฒิกการศึกษาปรียัติธรรม (แผนกบาลี)		
ประโยค ๑-๒	๙	๖.๔๐
ป.ธ. ๓	๗	๕.๐๐
ป.ธ. ๔ - ป.ธ. ๖	๘	๕.๗๐
ป.ธ. ๗ - ป.ธ. ๙	๕	๓.๕๐
ไม่มีวุฒิกการศึกษาบาลี	๑๑๒	๗๙.๔๐
รวม	๑๔๑	๑๐๐
๖. วุฒิกการศึกษาปรียัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา)		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๘๖	๖๑.๐๐
ปริญญาตรี	๓๗	๒๖.๒๐
ปริญญาโท	๑๔	๙.๙
สูงกว่าปริญญาโท	๔	๒.๘
รวม	๑๔๑	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ ซึ่งเป็นการแสดงข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งสามารถอธิบายได้แต่ละประเด็นดังต่อไปนี้

อายุ พระสังฆาธิการที่มีอายุ ๕๑ - ๖๐ ปี มากที่สุด จำนวน ๕๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๑๐ รองลงมา คือ พระสังฆาธิการที่มีอายุ ๔๑ - ๕๐ ปี จำนวน ๔๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๖๐ และน้อยที่สุดพระสังฆาธิการที่มีอายุ ๒๐ - ๓๐ ปี จำนวน ๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒.๑๐ ตามลำดับ

พรรษา พระสังฆาธิการที่มีอายุพรรษา ๑๖ - ๒๐ พรรษา มากที่สุด จำนวน ๖๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๗๐ รองลงมา คือ พระสังฆาธิการที่มีพรรษา ๑๑ - ๑๕ พรรษา จำนวน ๔๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๐ และน้อยที่สุดพระสังฆาธิการที่มีพรรษา ๒๑ พรรษาขึ้นไป จำนวน ๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖.๔๐ ตามลำดับ

ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งทางคณะสงฆ์ ระดับเจ้าอาวาส มากที่สุด จำนวน ๙๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๕๐ รองลงมา คือ พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งทางคณะสงฆ์ ระดับเจ้าคณะตำบล จำนวน ๒๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๑๐ และน้อยที่สุดพระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งทางคณะสงฆ์ ระดับ อื่น ๆ จำนวน ๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕.๐๐ ตามลำดับ

วุฒิกการศึกษาปรียัติธรรม (แผนกนักธรรม) พระสังฆาธิการที่มีวุฒิกศึกษานักธรรม ชั้นเอก มากที่สุด จำนวน ๑๓๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๙๓.๖๐ รองลงมา คือ พระสังฆาธิการที่มีวุฒิกศึกษานักธรรมชั้นโท จำนวน ๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓.๕๐ และน้อยที่สุดพระสังฆาธิการที่มีวุฒิกศึกษานักธรรมชั้นตรี-ไม่มีวุฒิกนักธรรม จำนวน ๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑.๔๐ ตามลำดับ

วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกบาลี) พระสังฆาธิการที่ไม่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมมากที่สุด จำนวน ๑๑๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๗๙.๔๐ รองลงมา คือ พระสังฆาธิการที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ประโยค ๑ - ๒ จำนวน ๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖.๔ และน้อยที่สุดพระสังฆาธิการที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ๗ - ๙ จำนวน ๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓.๕๐ ตามลำดับ

วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา) พระสังฆาธิการที่มีวุฒิการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี มากที่สุด จำนวน ๘๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๐๐ รองลงมา คือ พระสังฆาธิการที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน ๓๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๒๐ พระสังฆาธิการที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาโท จำนวน ๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒.๘ ตามลำดับ

๔.๒ ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๒ – ๔.๖

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ภาพรวม

(n = ๑๔๑)

การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
๑. ด้านนโยบาย	๔.๓๔	๐.๔๓๙	มาก
๒. ด้านรูปแบบ	๔.๓๐	๐.๔๔๒	มาก
๓. ด้านปฏิบัติงาน	๔.๒๖	๐.๔๓๙	มาก
๔. ด้านประเมินผลการปฏิบัติงาน	๔.๑๖	๐.๔๕๗	มาก
ภาพรวม	๔.๒๗	๐.๓๗๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๔.๒๗, S.D. = ๐.๓๗๘)

เมื่อจำแนกเป็นรายด้านแล้วพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านที่ ๑. นโยบาย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๔.๓๔, S.D. = ๐.๔๓๙) รองลงมาได้แก่ ด้านที่ ๒. รูปแบบ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๔.๓๐, S.D. = ๐.๔๔๒) และน้อยที่สุดด้านที่ ๔. ประเมินผลการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๔.๑๖, S.D. = ๐.๔๕๗) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การ
อบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ด้านนโยบาย

(n = ๑๔๑)

การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
๑. มีหลักการและนโยบายในการพัฒนาบริหารจัดการการ อบรมผู้บวชระยะสั้นแก่คณะสงฆ์ที่ชัดเจน	๔.๕๐	๐.๕๔๓	มากที่สุด
๒. มีหลักการและนโยบายในการอบรมผู้บวชระยะสั้นโดย ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติ คณะสงฆ์และกฎหมายศาสนา	๔.๔๐	๐.๖๐๙	มาก
๓. มีนโยบายในการรับฟังความคิดเห็นและเปิดโอกาสให้ คณะสงฆ์มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย วางกฎระเบียบ และการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในการอบรมผู้บวชระยะสั้น	๔.๓๓	๐.๖๓๘	มาก
๔. มีหลักการและนโยบายในการพัฒนาและการ ประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการอบรมผู้บวชระยะสั้นของ คณะสงฆ์อย่างเหมาะสม	๔.๒๗	๐.๕๙๖	มาก
๕. มีหลักการและนโยบายของคณะสงฆ์เพื่อส่งเสริมการ อบรมผู้บวชระยะสั้นในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	๔.๒๑	๐.๖๘๒	มาก
ภาพรวม	๔.๓๔	๐.๕๓๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะ
สั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ด้านนโยบาย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๓๔$, S.D. = ๐.๕๓๙)

เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวช
ระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ด้านนโยบาย อยู่ในระดับมาก ยกเว้น ข้อที่ ๑. มีระดับมากที่สุด
โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อที่ ๑. มีหลักการและนโยบายในการพัฒนา
บริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นแก่คณะสงฆ์ที่ชัดเจน ($\bar{X} = ๔.๕๐$, S.D. = ๐.๕๔๓) รองลงมา
คือ ข้อที่ ๒. มีหลักการและนโยบายในการอบรมผู้บวชระยะสั้นโดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย และ
สอดคล้องกับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์และกฎหมายศาสนา ($\bar{X} = ๔.๔๐$, S.D. = ๐.๖๐๙) และ
น้อยที่สุด ข้อที่ ๕. มีหลักการและนโยบายของคณะสงฆ์เพื่อส่งเสริมการอบรม ผู้บวชระยะสั้นในด้
การเผยแผ่พระพุทธศาสนา ($\bar{X} = ๔.๒๑$, S.D. = ๐.๖๘๒) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ด้านรูปแบบ

(n = ๑๔๑)

การจัดการจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
๑. แนวคิดและการอบรมผู้บวชระยะสั้นเป็นไปตามแบบอย่างในการอบรมของคณะสงฆ์	๔.๕๐	๐.๕๔๓	มากที่สุด
๒. มีรูปแบบการออกกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกันของผู้บวชระยะสั้น	๔.๓๓	๐.๕๘๑	มาก
๓. มีการวางรูปแบบการจัดประชุมคณะสงฆ์เพื่อชี้แจงกฎระเบียบตามวาระต่างๆ เกี่ยวกับการอบรมผู้บวชระยะสั้น	๔.๑๘	๐.๖๕๐	มาก
๔. มีรูปแบบการบริหารจัดการประชุมคณะสงฆ์เพื่ออบรมสั่งสอนให้มีจิตสำนึกในการให้การอบรมผู้บวชระยะสั้น	๔.๒๘	๐.๕๘๗	มาก
๕. มีรูปแบบการจัดกิจการของวัด เช่น บัญชีรายรับ - รายจ่ายให้เป็นไปด้วยดีและโปร่งใส	๔.๑๙	๐.๗๒๖	มาก
ภาพรวม	๔.๓๐	๐.๔๔๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ด้านรูปแบบ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๓๐$, S.D. = ๐.๔๔๒)

เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ด้านรูปแบบ อยู่ในระดับมาก ยกเว้น ข้อที่ ๑. มีระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อที่ ๑. แนวคิดและการอบรมผู้บวชระยะสั้นเป็นไปตามแบบอย่างในการอบรมของคณะสงฆ์ ($\bar{X} = ๔.๕๐$, S.D. = ๐.๕๔๓) รองลงมา คือ ข้อที่ ๒. มีรูปแบบการออกกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกันของผู้บวชระยะสั้น ($\bar{X} = ๔.๓๓$, S.D. = ๐.๕๘๑) และน้อยที่สุด ข้อที่ ๓. มีการวางรูปแบบการจัดประชุมคณะสงฆ์เพื่อชี้แจงกฎระเบียบตามวาระต่างๆ เกี่ยวกับการอบรมผู้บวชระยะสั้น ($\bar{X} = ๔.๑๘$, S.D. = ๐.๖๕๐) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการ
อบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ด้านปฏิบัติงาน

(n = ๑๔๑)

การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
๑. มีการดูแลผู้บวชระยะสั้นภายในวัดอย่างทั่วถึง เท่าเทียมกันและเป็นธรรม	๔.๕๐	๐.๕๖๙	มาก
๒. มีบทบาทในการการอบรมผู้บวชระยะสั้น	๔.๒๘	๐.๕๙๐	มาก
๓. มีการส่งเสริมสนับสนุนให้พระภิกษุผู้มีความรู้ ความสามารถเป็นผู้อบรมแก่ผู้บวชระยะสั้นตามแต่ โอกาส	๔.๒๑	๐.๕๘๐	มาก
๔. มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อช่วย เหลือในการ บริหารงานการอบรมผู้บวชระยะสั้น	๔.๑๖	๐.๖๐๕	มาก
๕. มีการกำกับดูแลและจัดสถานที่ในการอบรมผู้ บวชระยะสั้นให้เป็นระเบียบเรียบร้อย	๔.๑๖	๐.๗๒๐	มาก
ภาพรวม	๔.๒๖	๐.๔๓๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ด้านปฏิบัติงาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๒๖$, S.D. = ๐.๔๓๙)

เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ด้านปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก ยกเว้น ข้อที่ ๑. มีระดับมากที่สุดโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อที่ ๑. มีการดูแลผู้บวชระยะสั้นภายในวัดอย่างทั่วถึง เท่าเทียมกันและเป็นธรรม ($\bar{X} = ๔.๕๐$, S.D. = ๐.๕๖๙) รองลงมา คือข้อที่ ๒. มีบทบาทในการการอบรมผู้บวชระยะสั้น ($\bar{X} = ๔.๒๘$, S.D. = ๐.๕๙๐) และน้อยที่สุด ข้อที่ ๔. มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อช่วย เหลือในการบริหารงานการอบรมผู้บวชระยะสั้น ($\bar{X} = ๔.๑๖$, S.D. = ๐.๖๐๕) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการ
อบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ด้านประเมินผลการปฏิบัติงาน

(n = ๑๔๑)

การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
๑. ได้มีการประเมินผลการบริหารการอบรมผู้บวช ระยะสั้นของคณะสงฆ์	๔.๔๘	๐.๕๔๓	มาก
๒. ได้เปิดโอกาสให้องค์กรภายนอกเข้ามามตรวจสอบ งานการอบรม	๔.๒๓	๐.๕๐๒	มาก
๓. มีการรายงานผลการปฏิบัติงานการอบรมผู้บวช ระยะสั้นต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป	๔.๐๔	๐.๖๔๒	มาก
๔. มีการเก็บรวบรวมข้อมูลภายในคณะสงฆ์เกี่ยวกับ การอบรมผู้บวชระยะสั้นเพื่อจัดทำรายงานประจำปี	๔.๐๖	๐.๖๔๑	มาก
๕. มีการเก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินงานการอบรม ผู้บวชระยะสั้น เพื่อนำไปปรับปรุง แก้ไขและพัฒนา	๔.๐๐	๐.๗๙๓	มาก
ภาพรวม	๔.๑๖	๐.๕๕๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ด้านประเมินผลการปฏิบัติงาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๖$, S.D. = ๐.๕๕๗)

เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ด้านประเมินผลการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อที่ ๑. ได้มีการประเมินผลการบริหารการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ ($\bar{X} = ๔.๔๘$, S.D. = ๐.๕๔๓) รองลงมา คือข้อที่ ๒. ได้เปิดโอกาสให้องค์กรภายนอกเข้ามามตรวจสอบงานการอบรม ($\bar{X} = ๔.๒๓$, S.D. = ๐.๕๐๒) และน้อยที่สุด ข้อที่ ๕. มีการเก็บรวบรวมข้อมูลภายในคณะสงฆ์เกี่ยวกับการอบรมผู้บวชระยะสั้นเพื่อจัดทำรายงานประจำปี ($\bar{X} = ๔.๐๖$, S.D. = ๐.๖๔๑) ตามลำดับ

๔.๓ ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวช ระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ อายุพรรษา ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกธรรม) วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกบาลี) วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา) ตามสมมติฐาน ดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ พระสังฆาธิการที่มีอายุ ที่ต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๗ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง จำแนกตามอายุ

(n=๑๔๑)

การบริหารจัดการ การอบรมผู้บวช ระยะสั้นของคณะสงฆ์	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
๑. ด้านนโยบาย	ระหว่างกลุ่ม	๐.๙๗๕	๔	๐.๒๔๔	๑.๒๗๓	๐.๒๘๔
	ภายในกลุ่ม	๒๖.๐๒๙	๑๓๖	๐.๑๙๑		
	รวม	๒๗.๐๐๓	๑๔๐			
๒. ด้านรูปแบบ	ระหว่างกลุ่ม	๐.๘๐๖	๔	๐.๒๐๑	๑.๐๓๓	๐.๓๙๓
	ภายในกลุ่ม	๒๖.๕๒๓	๑๓๖	๐.๑๙๕		
	รวม	๒๗.๓๒๘	๑๔๐			
๓. ด้านปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	๐.๑๙๙	๔	๐.๐๕๐	๐.๒๕๒	๐.๙๐๘
	ภายในกลุ่ม	๒๖.๗๕๗	๑๓๖	.๑๙๗		
	รวม	๒๖.๙๕๕	๑๔๐			
๔.ด้านประเมินผล การปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	๐.๓๑๓	๔	๐.๐๗๘	๐.๓๖๘	๐.๘๓๑
	ภายในกลุ่ม	๒๘.๙๓๕	๑๓๖	๐.๒๑๓		
	รวม	๒๙.๒๔๘	๑๔๐			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๓๘๒	๔	๐.๐๙๖	๐.๖๖๑	๐.๖๒๐
	ภายในกลุ่ม	๑๙.๖๖๘	๑๓๖	๐.๑๔๕		
	รวม	๒๐.๐๕๑	๑๔๐			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๗ ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F - test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่า พระสังฆาธิการที่มีอายุที่ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ของพระสังฆาธิการ ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า พระสังฆาธิการที่มี อายุต่างกัน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

สมมติฐานที่ ๒ พระสังฆาธิการที่มีพรรษา ที่ต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ของพระสังฆาธิการ แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๘ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง จำแนกตามพรรษา

(n=๑๔๑)

การบริหารจัดการ การอบรมผู้บวช ระยะสั้นของคณะสงฆ์	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
๑. ด้านนโยบาย	ระหว่างกลุ่ม	๐.๐๘๔	๓	๐.๐๒๘	๐.๑๔๒	๐.๙๓๕
	ภายในกลุ่ม	๒๖.๙๑๙	๑๓๗	๐.๑๙๖		
	รวม	๒๗.๐๐๓	๑๔๐			
๒. ด้านรูปแบบ	ระหว่างกลุ่ม	๐.๗๙๔	๓	๐.๒๖๕	๑.๓๖๗	๐.๒๕๕
	ภายในกลุ่ม	๒๖.๕๓๔	๑๓๗	.๑๙๔		
	รวม	๒๗.๓๒๘	๑๔๐			
๓. ด้านปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	๐.๔๒๐	๓	๐.๑๔๐	๐.๗๒๓	๐.๕๔๐
	ภายในกลุ่ม	๒๖.๕๓๕	๑๓๗	๐.๑๙๔		
	รวม	๒๖.๙๕๕	๑๔๐			
๔.ด้านประเมินผล การปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	๐.๐๑๔	๓	๐.๐๐๕	๐.๐๒๑	๐.๙๙๖
	ภายในกลุ่ม	๒๙.๒๓๕	๑๓๗	๐.๒๑๓		
	รวม	๒๙.๒๔๘	๑๔๐			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๐๖๘	๓	๐.๐๒๓	๐.๑๕๕	๐.๙๒๖
	ภายในกลุ่ม	๑๙.๙๘๓	๑๓๗	๐.๑๔๖		
	รวม	๒๐.๐๕๑	๑๔๐			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๘ ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F - test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่า พระสังฆาธิการที่มีพรรษา ที่ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า พระสังฆาธิการที่มี พรรษา ที่ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ไม่แตกต่างกัน ทุกด้าน

สมมติฐานที่ ๓ พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งทางคณะสงฆ์ ที่ต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ของพระสังฆาธิการแตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๙ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง จำแนกตามตำแหน่งทางคณะสงฆ์

(n=๑๔๑)

การบริหารจัดการ การอบรมผู้บวช ระยะสั้นของคณะสงฆ์	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
๑. ด้านนโยบาย	ระหว่างกลุ่ม	๐.๒๕๖	๔	๐.๐๖๔	๐.๓๒๕	๐.๘๖๑
	ภายในกลุ่ม	๒๖.๗๔๗	๑๓๖	.๑๙๗		
	รวม	๒๗.๐๐๓	๑๔๐			
๒. ด้านรูปแบบ	ระหว่างกลุ่ม	๐.๙๗๖	๔	๐.๒๔๔	๑.๒๕๙	๐.๒๘๙
	ภายในกลุ่ม	๒๖.๓๕๒	๑๓๖	๐.๑๙๔		
	รวม	๒๗.๓๒๘	๑๔๐			
๓. ด้านปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	๐.๑๗๕	๔	๐.๐๔๔	๐.๒๒๒	๐.๙๒๖
	ภายในกลุ่ม	๒๖.๗๘๐	๑๓๖	๐.๑๙๗		
	รวม	๒๖.๙๕๕	๑๔๐			
๔.ด้านประเมินผล การปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	๐.๕๗๒	๔	๐.๑๔๓	๐.๖๗๙	๐.๖๐๘
	ภายในกลุ่ม	๒๘.๖๗๖	๑๓๖	๐.๒๑๑		
	รวม	๒๙.๒๔๘	๑๔๐			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๒๙๕	๔	๐.๐๗๔	๐.๕๐๘	๐.๗๓๐
	ภายในกลุ่ม	๑๙.๗๕๕	๑๓๖	๐.๑๔๕		
	รวม	๒๐.๐๕๑	๑๔๐			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๙ ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F - test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่า พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งทางคณะสงฆ์ ที่ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า พระสังฆาธิการที่มี ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ ที่ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

สมมติฐานที่ ๔ พระสังฆาธิการที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี (แผนกนักธรรม) ที่ต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ของพระสังฆาธิการ แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๐ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง จำแนกตามวุฒิการศึกษาปริญญาตรี (แผนกนักธรรม)

(n = ๑๔๑)

การบริหารจัดการ การอบรมผู้บวช ระยะสั้น	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
๑. ด้านนโยบาย	ระหว่างกลุ่ม	๑.๕๕๖	๓	๐.๕๑๘	๒.๗๙๒	๐.๐๔๓*
	ภายในกลุ่ม	๒๕.๔๔๗	๑๓๗	๐.๑๘๖		
	รวม	๒๗.๐๐๓	๑๔๐			
๒. ด้านรูปแบบ	ระหว่างกลุ่ม	๐.๔๒๗	๓	๐.๑๔๒	๐.๗๒๕	๐.๕๓๙
	ภายในกลุ่ม	๒๖.๙๐๑	๑๓๗	๐.๑๙๖		
	รวม	๒๗.๓๒๘	๑๔๐			
๓. ด้านปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	๐.๙๗๔	๓	๐.๓๒๕	๑.๗๑๒	๐.๑๖๗
	ภายในกลุ่ม	๒๕.๙๘๑	๑๓๗	๐.๑๙๐		
	รวม	๒๖.๙๕๕	๑๔๐			
๔. ด้านประเมินผล การปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	๐.๗๘๖	๓	๐.๒๖๒	๑.๒๖๒	๐.๒๙๐
	ภายในกลุ่ม	๒๘.๔๖๒	๑๓๗	๐.๒๐๘		
	รวม	๒๙.๒๔๘	๑๔๐			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๗๐๘	๓	๐.๒๓๖	๑.๖๗๑	๐.๑๗๖
	ภายในกลุ่ม	๑๙.๓๔๓	๑๓๗	๐.๑๔๑		
	รวม	๒๐.๐๕๑	๑๔๐			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๐ ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F - test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่า พระสังฆาธิการที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี (แผนกนักธรรม) ที่ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ของพระสังฆาธิการ ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า พระสังฆาธิการที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี (แผนกนักธรรม) ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง แตกต่างกัน ในด้านนโยบาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ดังนั้น จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้านนโยบาย ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD.) รายละเอียดดังแสดง ในตารางที่ ๔.๑๑

ตารางที่ ๔.๑๑ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับของการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง จำแนกตามวุฒิการศึกษาปรียัติธรรม (แผนกนักธรรม) ด้านนโยบาย

(n = ๑๔๑)

วุฒิการศึกษา	$\bar{X}$	นธ.ตรี	นธ.โท	นธ.เอก	ไม่มีวุฒิ นธ.
		๔.๖๐	๓.๘๔	๔.๓๖	๔.๑๐
นธ.ตรี	๔.๖๐	-	๐.๗๖*	๐.๒๔	๐.๕๐
นธ.โท	๓.๘๔	-	-	-๐.๕๒*	-๐.๒๖
นธ.เอก	๔.๓๖	-	-	-	๐.๒๖
ไม่มีวุฒิ นธ.	๔.๑๐	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า พระสงฆ์ที่มีการที่มีวุฒิการศึกษาปรียัติธรรม (แผนกนักธรรม) นักธรรมชั้นตรี มีการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ด้านนโยบาย มากกว่าพระสงฆ์ที่มีการที่มีวุฒิการศึกษาปรียัติธรรม (แผนกนักธรรม) นักธรรมชั้นโท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

พระสงฆ์ที่มีการที่มีวุฒิการศึกษาปรียัติธรรม (แผนกนักธรรม) นักธรรมชั้นโท มีการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ด้านนโยบาย น้อยกว่าพระสงฆ์ที่มีการที่มีวุฒิการศึกษาปรียัติธรรม (แผนกนักธรรม) นักธรรมชั้นเอก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

สมมติฐานที่ ๕ พระสังฆาธิการที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี (แผนกบาลี) ที่ต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ของพระสังฆาธิการ แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๒ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง จำแนกตามวุฒิการศึกษาปริญญาตรี (แผนกบาลี)

(n = ๑๔๑)

การบริหารจัดการ การอบรมผู้บวช ระยะสั้นของคณะสงฆ์	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
๑. ด้านนโยบาย	ระหว่างกลุ่ม	๐.๔๐๘	๔	๐.๑๐๒	๐.๕๒๒	๐.๗๒๐
	ภายในกลุ่ม	๒๖.๕๙๕	๑๓๖	๐.๑๙๖		
	รวม	๒๗.๐๐๓	๑๔๐			
๒. ด้านรูปแบบ	ระหว่างกลุ่ม	๐.๗๕๕	๔	๐.๑๘๙	๐.๙๖๗	๐.๕๒๘
	ภายในกลุ่ม	๒๖.๕๗๓	๑๓๖	๐.๑๙๕		
	รวม	๒๗.๓๒๘	๑๔๐			
๓. ด้านปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	๐.๖๔๗	๔	๐.๑๖๒	๐.๘๓๖	๐.๕๐๔
	ภายในกลุ่ม	๒๖.๓๐๙	๑๓๖	๐.๑๙๓		
	รวม	๒๖.๙๕๕	๑๔๐			
๔. ด้านประเมินผล การปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	๐.๖๓๗	๔	๐.๑๕๙	๐.๗๕๗	๐.๕๕๕
	ภายในกลุ่ม	๒๘.๖๑๑	๑๓๖	๐.๒๑๐		
	รวม	๒๙.๒๔๘	๑๔๐			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๕๔๙	๔	๐.๑๓๗	๐.๙๕๗	๐.๔๓๓
	ภายในกลุ่ม	๑๙.๕๐๒	๑๓๖	๐.๑๔๓		
	รวม	๒๐.๐๕๑	๑๔๐			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๒ ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F - test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่า พระสังฆาธิการที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี (แผนกบาลี) ที่ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ของพระสังฆาธิการ ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า พระสังฆาธิการที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี (แผนกบาลี) ที่ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

สมมติฐานที่ ๖ พระสังฆาธิการที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี (แผนกสามัญศึกษา) ที่ต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ของพระสังฆาธิการ แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๓ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง จำแนกตาม วุฒิการศึกษาปริญญาตรี (แผนกสามัญ)

(n = ๑๔๑)

การบริหารจัดการ การอบรมผู้บวช ระยะสั้นของคณะสงฆ์	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
๑. ด้านนโยบาย	ระหว่างกลุ่ม	๑.๐๒๑	๓	๐.๓๔๐	๑.๗๙๔	๐.๑๕๑
	ภายในกลุ่ม	๒๕.๙๘๒	๑๓๗	๐.๑๙๐		
	รวม	๒๗.๐๐๓	๑๔๐			
๒. ด้านรูปแบบ	ระหว่างกลุ่ม	๐.๑๒๕	๓	๐.๐๔๒	๐.๒๐๙	๐.๘๙๐
	ภายในกลุ่ม	๒๗.๒๐๔	๑๓๗	๐.๑๙๙		
	รวม	๒๗.๓๒๘	๑๔๐			
๓. ด้านปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	๐.๔๒๙	๓	๐.๑๔๓	๐.๗๓๙	๐.๕๓๐
	ภายในกลุ่ม	๒๖.๕๒๖	๑๓๗	.๑๙๔		
	รวม	๒๖.๙๕๕	๑๔๐			
๔.ด้านประเมินผล การปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	๐.๙๑๑	๓	๐.๓๐๔	๑.๔๖๘	๐.๒๒๖
	ภายในกลุ่ม	๒๘.๓๓๗	๑๓๗	๐.๒๐๗		
	รวม	๒๙.๒๔๘	๑๔๐			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๕๒๓	๓	๐.๑๗๔	๑.๒๒๓	๐.๓๐๔
	ภายในกลุ่ม	๑๙.๕๒๘	๑๓๗	๐.๑๔๓		
	รวม	๒๐.๐๕๑	๑๔๐			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๓ ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F - test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่า พระสังฆาธิการที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี (แผนกสามัญศึกษา) ที่ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ของพระสังฆาธิการ ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า พระสังฆาธิการที่มี วุฒิการศึกษาปริญญาตรี (แผนกสามัญศึกษา) ที่ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

ตารางที่ ๔.๑๔ สรุปผลการทดสอบสมมติฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ตามสมมติฐานที่ ๑ - ๖ แสดงสรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

(n = ๑๔๑)

สมมติฐาน	ตัวแปรต้น	F-test	Sig.	ผลการศึกษา	
				ยอมรับ	ปฏิเสธ
๑.	อายุ	๐.๖๖๑	๐.๖๒๐	-	✓
๒.	อายุพรรษา	๐.๑๕๕	๐.๙๒๖	-	✓
๓.	ตำแหน่งทางคณะสงฆ์	๐.๕๐๘	๐.๗๓๐	-	✓
๔.	วุฒิการศึกษา (แผนกธรรม)	๑.๖๗๑	๐.๑๗๖	-	✓
๕.	วุฒิการศึกษา (แผนกบาลี)	๐.๙๕๗	๐.๔๓๓	-	✓
๖.	วุฒิการศึกษา (แผนกสามัญ)	๑.๒๒๓	๐.๓๐๔	-	✓

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๔ สรุปผลการทดสอบสมมติฐานได้ ดังนี้

สรุปได้ว่า พระสังฆาธิการที่มี อายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง จำแนกตามอายุ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระสังฆาธิการที่มี อายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

พระสังฆาธิการที่มี อายุพรรษาที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง จำแนกตามอายุพรรษา ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระสังฆาธิการที่มี อายุพรรษาที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

พระสังฆาธิการที่มี ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง จำแนกตามตำแหน่งทางคณะสงฆ์ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระสังฆาธิการที่มี ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

พระสังฆาธิการที่มี วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกนักธรรม) ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง จำแนกตามวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกนักธรรม) ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระสังฆาธิการที่มี วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกนักธรรม) ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง แตกต่างกัน ในด้านนโยบาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

พระสังฆาธิการที่มี วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกบาลี) ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง จำแนกตามวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกบาลี) ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระสังฆาธิการที่มีวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกบาลี) ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

พระสังฆาธิการที่มี วุฒิการศึกษาสามัญที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง จำแนกตามวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกสามัญ) ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระสังฆาธิการที่มี วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกสามัญ) ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

๔.๔ ปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง

ตารางที่ ๔.๑๕ ปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์
จังหวัดอ่างทอง ด้านนโยบาย

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ	จำนวน ความถี่
ปัจจุบันในส่วนของจังหวัด บางที่ ไม่มีอุปัชฌาย์ บางวัดมีเจ้า อาวาสชราเพียงรูปเดียว หากเกิดมี กุลบุตรบวชใหม่แล้ว ต้องการอยู่ ใกล้พ่อแม่หรือญาติพี่น้องเพื่อ บิณฑบาตโปรด ใครจะเป็นคนสอน	ให้พระสังฆาธิการและพระอุปัชฌาย์ เพิ่มความเข้มงวดกวดขันในการปกครอง ควบคุม สอดส่องดูแลอบรมพระภิกษุสามเณรที่บวชมา ใหม่ในการปกครอง ตามพ.ร.บ.คณะสงฆ์ อย่าง เคร่งครัด และเพิ่มความละเอียดถี่ถ้วนคัดกรองผู้ ขอเข้าบรรพชาอุปสมบท	๔ รูป/คน

ตารางที่ ๔.๑๖ ปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์
จังหวัดอ่างทอง ด้านรูปแบบ

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ	จำนวน ความถี่
พระสังฆาธิการบางท่านบาง รูปยังไม่ค่อยให้ความสนใจใส่ใจใน การอบรมสั่งสอนพระบวชใหม่หรือ ผู้ที่เข้ามาจะบวชในพระพุทธ ศาสนา	ให้พระสังฆาธิการและพระอุปัชฌาย์ กำหนดหลักเกณฑ์อบรมพระภิกษุในปกครองให้ เป็นที่พึงทางใจและทางสติปัญญาของประชาชน และบำเพ็ญกิจเพื่อประโยชน์ต่อสังคมและ ประเทศชาติ	๒ รูป/คน

ตารางที่ ๔.๑๗ ปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์
จังหวัดอ่างทอง ด้านการปฏิบัติงาน

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ	จำนวน ความถี่
วัดขาดอาจารย์ผู้สอนหรือ บางวัดมีอาจารย์สอนแต่พระซึ่ง เกียจสอนเข้าไปเจอพระบวชใหม่ไม่ อยากเรียนด้วย	ให้พระสังฆาธิการทบทวนปฏิบัติตามกฎ มส. ฉบับที่ ๑๗ พ.ศ. ๒๕๓๖ ว่า ด้วยการแต่งตั้งถอด ถอนพระอุปัชฌาย์ เพื่อให้แก้ไขความเสื่อมและ ปรับปรุงคุณภาพของพระสงฆ์ จะได้ปรากฏเป็นที่ ประจักษ์ชัดอย่างรวดเร็วและยั่งยืนต่อไป	๑ รูป

ตารางที่ ๔.๑๘ ปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์
จังหวัดอ่างทอง ด้านประเมินผลการปฏิบัติงาน

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ	จำนวน ความถี่
ผู้บวชใหม่ยังมีความไม่ เข้าใจและยังติดนิสัยฆราวาสมา เลยไม่ค่อยใส่ใจกับการบวชเรียน รอวันเวลากำหนดสัปดาห์ลาเพศ	พระบวชใหม่จะรอวันสึกหรือวันบวชแล้ว เพื่อให้ครบวันเวลาที่กำหนด อย่างเดียวไม่ได้ จะต้องศึกษาเรียนหนังสือตามหลักสูตรดังกล่าว ด้วย ในหลักสูตรดังกล่าวมีทั้งวิชา ธรรมะ วินัย พุทธศาสนา วิชาเทศนา ศาสนาพิธีและการเจริญ วิปัสสนาด้วย ส่วนชั่วโมงการเรียนก็มีความ แตกต่างกันออกไปตามระยะเวลาบวชเรียน	๒ รูป/คน

๔.๕ ผลการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การสัมภาษณ์นี้มีจุดมุ่งหมายในการศึกษารวบรวมข้อมูลประกอบการวิเคราะห์การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ใน ๔ ด้าน คือ ด้านนโยบาย ด้านรูปแบบ ด้านปฏิบัติงาน และด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ซึ่งสรุปบทสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน ๙ รูป/คน ดังต่อไปนี้

๑ ด้านนโยบาย

ผู้บวชเรียนมีเวลาน้อยเนื่องจากปัญหาทางสังคมกับความเป็นอยู่ทางครอบครัวและทางหน่วยที่รับผิดชอบจึงไม่สามารถที่จะทำการบวชเรียนได้นาน คณะสงฆ์ควรมีข้อกำหนดเกี่ยวกับการลางานในวาระต่าง ๆ ว่าสามารถให้ลาได้กี่วัน เช่น ลาบวช เป็นต้น^๑

พิจารณาผู้ที่จะมาบวช เพราะไม่ค่อยมีเวลามาเข้าวัดท่องขานนาค ข้อเสนอแนะ ให้ผู้บวชต้องนุ่งขาวห่มขาว เพื่อท่องขานนาค และทำประโยชน์ที่วัด^๒

พิจารณาผู้ที่จะมาบวช เพราะไม่ค่อยมีเวลามาเข้าวัดท่องขานนาค ข้อเสนอแนะ ให้ผู้บวชต้องนุ่งขาวห่มขาว เพื่อท่องขานนาค และทำประโยชน์ที่วัด^๓

ผู้บวชไม่ค่อยมีศรัทธาเลื่อมใสเท่าที่ควร ข้อเสนอแนะ ผู้ที่บวชต้องท่องหนังสือให้ได้ และทำความเข้าใจในหลักธรรมอย่างถูกต้อง^๔

ส่วนใหญ่แล้วผู้ที่เข้ามาบวชนั้นมีระยะเวลาไม่มาก และบวชเพียงแค่ตามประเพณี ข้อเสนอแนะ อาจมีการปรับเปลี่ยนระยะเวลาการบวชเพื่อเอื้อต่อผู้ที่มีศรัทธา แต่มีระยะเวลาไม่มาก^๕

ผู้บวชบางคนมีศรัทธาที่จะบวช แต่มีเวลาที่จะบวชน้อยเกินไป ควรกำหนดให้ผู้เข้ามาบวชต้องศึกษาเล่าเรียน โดยมีหลักสูตรพุทธศาสนาศึกษา^๖

ผู้ที่เข้ามาบวชนั้น บางครั้งไม่ได้ให้ความสนใจที่จะศึกษาและปฏิบัติเท่าที่ควร ข้อเสนอแนะ ต้องทำให้ผู้บวชนั้นเกิดศรัทธาอย่างแท้จริงว่าได้อะไรจากการบวช^๗

^๑สัมภาษณ์ นายพัฒนา กะสุผล, กำนันตำบลบ้านแห จังหวัดอ่างทอง, ๗ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^๒สัมภาษณ์ นายสัมพันธ์ ทองลิ้ม, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแห จังหวัดอ่างทอง, ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^๓สัมภาษณ์ นายธิตี คำคง, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๒ ตำบลบ้านแห จังหวัดอ่างทอง, ๗ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^๔สัมภาษณ์ นายบุญมี อัยลี, นักวิชาการศาสนาชำนาญการ, จังหวัดอ่างทอง, ๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^๕สัมภาษณ์ พระเทพสุวรรธมณี ดร., (ประถม กนต์สีโล), เจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง เจ้าอาวาสวัดต้นสน, ๗ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^๖สัมภาษณ์ พระศรีวิสุทธิโสภณ (สนอง เตชวีโร), เจ้าคณะอำเภอมืองอ่างทอง เจ้าอาวาสวัดป่าโมกวรวิหาร, ๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^๗สัมภาษณ์ พระครูวรปัญญาโกศล (ปรีชา วรปญโญ), รองเจ้าคณะอำเภอมืองอ่างทอง เจ้าอาวาสวัดทองคั้ง, ๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

ผู้บวชมองว่าเป็นการบวชแค่เพียงชั่วคราวชั่วระยะสั้นๆ จึงไม่ค่อยสนใจ และอีกอย่างก็คิดว่าเดี๋ยวก็สึกไปเป็นฆราวาสแล้ว ข้อเสนอแนะ ต้องทำให้ผู้บวชนั้นเห็นคุณค่าของการบวชอย่างแท้จริง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทั้งแก่ตน และคนอื่นได้^๘

ผู้ที่เข้ามาบวชต้องผ่านการกลั่นกรองเสียก่อน เพื่อให้ถูกต้องตามพระวินัยบัญญัติและมตคณะสงฆ์ พร้อมทั้งกรอกประวัติส่วนตัวให้ละเอียด ถูกต้อง และชัดเจน^๙

ตารางที่ ๔.๑๙ สรุปผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับ การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ด้านนโยบาย

ผลสรุปจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล	
๑	ผู้บวชเรียนมีเวลาในการบวชน้อย
๒	ผู้บวชเรียนมีภาระการทำงานจึงทำให้ไม่สามารถบวชได้นาน
๓	ผู้บวชเรียนบวชตามประเพณีเท่านั้น

ตารางที่ ๔.๒๐ ตารางความถี่สรุปผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับ การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ด้านนโยบาย

ผลสรุปจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล		จำนวน (รูป/คน)	ผู้ให้สัมภาษณ์ลำดับ ที่
๑	ผู้บวชเรียนมีเวลาในการบวชน้อย บวชตามประเพณี	๙	๑,๒,๓,๔,๕,๖,๗,๘,๙
๒	ผู้บวชเรียนมีภาระการทำงานจึงทำให้ไม่สามารถบวชได้นาน	๔	๑,๓,๔,๘,
๓	วัดแต่ละวัดไม่สามารถดำเนินตามแผนนโยบายได้	๗	๑,๒,๔,๕,๖,๘,๙

^๘สัมภาษณ์ พระครูกิตติยานันท์ (กิตติศักดิ์ กิตติภทฺโท), เจ้าคณะตำบลมหาไถย เจ้าอาวาสวัดโบสถ์ จังหวัดอ่างทอง, ๙ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^๙สัมภาษณ์ พระครูถาวรวิญญ์ (อำนาจ ถาวโร), เจ้าคณะอำเภอเมืองอ่างทอง (ธ) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพลตส์ตว์ จังหวัดอ่างทอง, ๗ ธันวาคม ๒๕๖๑.

ด้านที่ ๒ รูปแบบ

อุปกรณ์ในการอบรมต้องซื้อเพิ่มเติม เพื่อให้เหมาะกับเทคโนโลยีสมัยปัจจุบัน ข้อเสนอแนะ จัดสถานที่เป็นศูนย์กลางของจังหวัดอ่างทองไว้เพื่อรองรับกับพระผู้บวชระยะสั้น^{๑๐}

เท่าที่ทราบแผนการทำงานของจังหวัดยังไม่มีข้อบังคับอย่างเด่นชัด ข้อเสนอแนะ จัดทำแผ่น สื่อ การอบรมให้กับพระผู้บวชระยะสั้น^{๑๑}

ยังขาดสื่อการเรียนการสอนในรูปแบบดิจิทัลและเทคโนโลยี ข้อเสนอแนะ ให้ประชุมกรรมการชาวบ้าน จัดห้องเรียนสื่อ พร้อมทั้งให้การสนับสนุนจัดให้มีสื่อการเรียนการสอนในรูปแบบที่ทันสมัยเยอะ ๆ ^{๑๒}

การขาดผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการสอนหรือชี้แนะ ข้อเสนอแนะ จัดให้มีพระวิทยากรในการอบรมและกำหนดตารางเรียนในการสอน ให้ตรงกับรูปแบบการเรียนการสอนของมหาเถรสมาคม^{๑๓}

ผู้เข้ามาบวชแต่ละคนมีพื้นฐานทางการศึกษาแตกต่างกันจึงค่อนข้างจะปรับตัวในการเรียนรู้ได้ยาก ข้อเสนอแนะ ดังนั้นต้องมีการปรับพื้นฐานการอบรมผู้บวชระยะสั้นออกเป็น ๖ รายวิชา ได้แก่ ธรรม วินัย พุทธประวัติ การเทศนา ศาสนพิธี และการเจริญสติ^{๑๔}

ส่วนใหญ่ผู้เป็นวิทยากรจะเน้นความรู้ความสามารถและให้ความสำคัญในรายวิชาที่ตนเองถนัด ข้อเสนอแนะ มีการจัดอบรมหรือประชุมแนวทาง ในการถวายเป็นความรู้ของพระวิทยากรเสียก่อน^{๑๕}

บางครั้งสถานที่ หรือเครื่องมืออุปกรณ์นั้นไม่มีความพร้อม ข้อเสนอแนะ ให้ภาครัฐหรือภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุน^{๑๖}

ด้วยแต่ละวัดนั้นมีความพร้อมไม่เท่าเทียมกัน เช่น สถานที่ และอุปกรณ์การเรียนการสอน ข้อเสนอแนะ หากได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จะทำให้เกิดคุณค่าและประโยชน์อย่างมากในการสร้างศรัทธาให้กับผู้ที่เข้ามาบวชในระยะสั้น ๆ ^{๑๗}

ผู้บวชใหม่ยังไม่เข้าใจในเรื่องการบวช ควรจัดให้มีการอบรมพระนวกะ ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ เพื่อให้ผู้บวชใหม่ มีคุณสมบัติอันควรแก่การเป็นบรรพชิตทั้งด้านความประพฤติ และ

^{๑๐}สัมภาษณ์ นายพัฒนา กะสุผล, กำนันตำบลบ้านแห จังหวัดอ่างทอง, ๗ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๑๑}สัมภาษณ์ นายสัมพันธ์ ทองลิ้ม, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแห จังหวัดอ่างทอง, ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๑๒}สัมภาษณ์ นายธิตี คำคง, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๒ ตำบลบ้านแห จังหวัดอ่างทอง, ๗ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๑๓}สัมภาษณ์ นายบุญมี อัยลี, นักวิชาการศาสนาชำนาญการ จังหวัดอ่างทอง, ๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๑๔}สัมภาษณ์ พระเทพสุธรรมมุนี ดร., (ประถม กนตสีโล), เจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง เจ้าอาวาส วัดต้นสน, ๗ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๑๕}สัมภาษณ์ พระศรีวิสุทธิโสภณ (สนอง เทชวิโร), เจ้าคณะอำเภอเมืองอ่างทอง เจ้าอาวาสวัดป่าไมกวรวิหาร, ๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๑๖}สัมภาษณ์ พระครูวรปัญญาโกศล (ปรีชา วรปัญญา), รองเจ้าคณะอำเภอเมืองอ่างทอง เจ้าอาวาสวัดทองคั้ง, ๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๑๗}สัมภาษณ์ พระครูกิตติยาภินันท์ (กิตติศักดิ์ กิตติภโท), เจ้าคณะตำบลมหาไถไทย เจ้าอาวาสวัดโบสถ์ จังหวัดอ่างทอง, ๙ ธันวาคม ๒๕๖๑.

ความรู้ความเข้าใจในทางพระพุทธศาสนา เมื่อผู้บวชใหม่รู้แล้วก็สามารถนำไปใช้ได้อย่างถูกต้อง หรือนำไปสอนบุคคลอื่นได้อย่างถูกต้อง^{๑๘}

ตารางที่ ๔.๒๑ สรุปผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับ การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ด้านรูปแบบ

ผลสรุปจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล	
๑	ขาดสื่อการเรียนการสอนที่เป็นมาตรฐาน
๒	แผนงานการดำเนินงานนโยบายของจังหวัดไม่ชัดเจน
๓	วัดแต่ละวัดมีความพร้อมไม่เท่าเทียมกัน

ตารางที่ ๔.๒๒ ตารางความถี่สรุปผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับ การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ด้านรูปแบบ

ผลสรุปจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล		จำนวน (รูป/คน)	ผู้ให้สัมภาษณ์ลำดับ ที่
๑	ขาดสื่อการเรียนการสอนที่เป็นมาตรฐาน	๙	๑,๒,๓,๔,๕,๖,๗,๘,๙
๒	แผนงานการดำเนินงานนโยบายของจังหวัดไม่ชัดเจน	๕	๑,๓,๔,๘,๙
๓	วัดแต่ละวัดมีความพร้อมไม่เท่าเทียมกัน	๖	๑,๒,๔,๕,๘,๙

^{๑๘} สัมภาษณ์ พระครูถาวรวินัยวงศ์ (อานาจ ถาวโร), เจ้าคณะอำเภอเมืองอ่างทอง (ธ) ผู้ช่วยเจ้าอาวาส วัดปลัดสัตว์ จังหวัดอ่างทอง, ๗ ธันวาคม ๒๕๖๑.

ด้านที่ ๓ การปฏิบัติงาน

ปัญหาและอุปสรรค ปัจจุบันมีผู้บวชน้อยและเมื่อบวชก็ไม่ปฏิบัติตามหลักศาสนาเท่าที่ควร ข้อเสนอแนะ ควรเคร่งครัดเรื่องกฎ ระเบียบ และคุณสมบัติของผู้ที่จะบวชระยะสั้นให้มากกว่านี้^{๑๙}

ต้องแยกการบวชเป็น ๒ ระยะ ระหว่าง ๑๕ วัน และ ๓๐ วัน เพื่อให้ผู้บวชได้เลือกและมีข้อปฏิบัติที่แตกต่างกันไป ข้อเสนอแนะ ตั้งระเบียบข้อบังคับขึ้นมาเพื่อให้ผู้บวชระยะสั้นได้เลือกปฏิบัติตาม^{๒๐}

พระผู้บวชใหม่ว่ายากสอนยาก ไม่ค่อยเชื่อฟัง ข้อเสนอแนะ ควรทำความเข้าใจก่อนบวช โดยให้มาพักอาศัยอยู่ภายในวัดโดยมีการอบรมและฝึกความเป็นอยู่ของผู้เข้ามาบวชที่จะเป็นพระใหม่ให้เพื่อทำกิจวัตรของพระสงฆ์^{๒๑}

ผู้บวชใหม่ไม่เข้าใจคำว่าบวชเรียนเลยไม่ค่อยให้ความสนใจในการประพฤติปฏิบัติตัว ข้อเสนอแนะ ให้ผู้ที่เข้ามาบวชใหม่ ทดสอบทำแบบฝึกหัด และจัดการเรียนการสอนภายในวัดเพื่อซึมซับกับคำว่าบวชเรียน^{๒๒}

พระบวชใหม่ไม่เห็นคุณค่า หรือ ประโยชน์ที่ตนจะได้รับจากการอบรมผู้บวชระยะสั้น ข้อเสนอแนะ จัดการดำเนินการตามมติมหาเถรสมาคม เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างแท้จริง^{๒๓}

ผู้บวชระยะสั้นไม่มีความตั้งใจ ไม่มีความอดทน และความเพียรพยายามในการศึกษาเล่าเรียน ข้อเสนอแนะ ดำเนินการตามมติมหาเถรสมาคม เพื่อให้ผู้เข้ามาบวชในระยะสั้นได้รับประโยชน์จากการบวชอย่างแท้จริง และถูกต้อง^{๒๔}

เรื่องของส่วนระยะเวลาในการอบรม ในแต่ละรายวิชาที่ไม่เพียงพอ ข้อเสนอแนะ มีการส่งเสริมในเรื่องของแรงจูงใจของวิทยากร และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องรวมถึงผู้เข้ารับการอบรมด้วย^{๒๕}

บางครั้งในแต่ละวัดมีบุคลากร หรือเครื่องมือในการอบรมไม่เพียงพอ ข้อเสนอแนะ ให้มีการจัดการอบรมผู้บวชใหม่ไปตามวัดต่าง ๆ แบบสลับจร หรือแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน^{๒๖}

^{๑๙}สัมภาษณ์ นายพัฒนา กะสุผล, กำนันตำบลบ้านแห จังหวัดอ่างทอง, ๗ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๒๐}สัมภาษณ์ นายสัมพันธ์ ทองลิ้ม, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแห จังหวัดอ่างทอง, ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๒๑}สัมภาษณ์ นายธิตี คำคง, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๒ ตำบลบ้านแห จังหวัดอ่างทอง, ๗ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๒๒}สัมภาษณ์ นายบุญมี อัยลี, นักวิชาการศาสนาชำนาญการ จังหวัดอ่างทอง, ๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๒๓}สัมภาษณ์ พระเทพสุวรรณมุนี ดร., เจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง เจ้าอาวาสวัดต้นสน, ๗ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๒๔}สัมภาษณ์ พระศรีวิสุทธิโสภณ (สนอง เตชวีโร), เจ้าคณะอำเภอเมืองอ่างทอง เจ้าอาวาส วัดป่าโมกวรวิหาร, ๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๒๕}สัมภาษณ์ พระครูวรปัญญาโกศล (ปรีชา วรปณฺโญ), รองเจ้าคณะอำเภอเมืองอ่างทอง เจ้าอาวาสวัดทองคั้ง, ๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๒๖}สัมภาษณ์ พระครูกิตติยาภินันท์ (กิตติศักดิ์ กิตติภทฺโท), เจ้าคณะตำบลมหาไถไทย เจ้าอาวาส วัดโบสถ์ จังหวัดอ่างทอง, ๙ ธันวาคม ๒๕๖๑.

ผู้ที่เข้ามาบวชใหม่ในสมัยนี้มักจะบวชเรียนเพียงไม่กี่วัน ข้อเสนอแนะ จัดให้ผู้บวชเข้าศึกษาเล่าเรียนตามหลักสูตรพุทธศาสนศึกษาสำหรับผู้บวชระยะสั้น ตามความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม^{๒๗}

ตารางที่ ๔.๒๓ สรุปผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับ การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ด้านปฏิบัติงาน

ผลสรุปจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล	
๑	ผู้บวชใหม่ว่าอยากสอนยากไม่เชื่อฟังคำสั่งสอน
๒	ผู้บวชใหม่ไม่เห็นประโยชน์จากการอบรมหลักสูตรระยะสั้น
๓	วิชาที่สอนมีเวลาไม่เพียงพอสำหรับการสอน

ตารางที่ ๔.๒๔ ตารางความถี่สรุปผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับ การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ด้านที่ ๓ ปฏิบัติงาน

ผลสรุปจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล		จำนวน (รูป/คน)	ผู้ให้สัมภาษณ์ ลำดับที่
๑	ผู้บวชใหม่ว่าอยากสอนยากไม่เชื่อฟังคำสั่งสอน	๕	๑,๒,๔,๖,๙
๒	ผู้บวชใหม่ไม่เห็นประโยชน์จากการอบรมหลักสูตรระยะสั้น	๓	๓,๘,๙
๓	วิชาที่สอนมีเวลาไม่เพียงพอสำหรับการสอน	๓	๒,๔,๕

^{๒๗} สัมภาษณ์ พระครูถาวรวินยวงศ์ (อำนาจ ถาวโร), เจ้าคณะอำเภอเมืองอ่างทอง (ธ) ผู้ช่วยเจ้าอาวาส วัดพลดส์ตว์ จังหวัดอ่างทอง, ๗ ธันวาคม ๒๕๖๑.

ด้านที่ ๔ ประเมินผลการปฏิบัติงาน

ปัญหาและอุปสรรค พระผู้บวชใหม่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในทางพระพุทธศาสนาว่า จะต้องประพฤติปฏิบัติอย่างไรเพื่อสืบทอด ข้อเสนอนี้แนะ ควรได้รับการอบรมทั้งก่อนบวชและหลังบวชอย่างต่อเนื่องภายในระยะเวลาสั้น ๆ ^{๒๘}

ดูแลความประพฤติอย่างใกล้ชิดและความรับผิดชอบโดยพระพี่เลี้ยงของพระผู้บวชระยะสั้น ว่ามีการพัฒนามากน้อยเพียงไร ^{๒๙}

สามารถดู และสังเกต จากพฤติกรรมของพระผู้บวชระยะสั้นว่ามีความสำรวมมากน้อยเพียงไร ควรให้ดูแลความเรียบร้อยของพระผู้บวชระยะสั้นอย่างเข้มงวด ^{๓๐}

รายงานการประเมินผลการปฏิบัติงานไม่ครบ และไม่ถูกต้อง ควรให้เจ้าคณะจังหวัด อ่างทองเข้าตรวจสอบสถานที่อบรมพระผู้บวชระยะสั้น พร้อมทั้งรับฟังการปฏิบัติงาน ^{๓๑}

ควรจัดให้มีการประเมินผลการอบรมพระผู้บวชระยะสั้น ด้วยภาคทฤษฎี และปฏิบัติ ^{๓๒}

ควรประเมินผลการอบรมพระผู้บวชระยะสั้น และมีการมอบใบประกาศนียบัตรแต่ผู้ผ่านการอบรมตามหลักสูตร ^{๓๓}

ควรทดสอบความรู้ตามรายวิชาที่ได้เรียนมาทั้ง ๖ รายวิชา ได้แก่ ธรรม วินัย พุทธประวัติ เทศนา ศาสนพิธี ภาวนา ว่าผู้อบรมมีความรู้มากน้อยเพียงไร ^{๓๔}

ควรทดลองให้ทำแบบฝึกหัด และให้การบ้านพระผู้บวชระยะสั้นไปค้นคว้าหาคำตอบ รายงานการอบรมพระผู้บวชระยะสั้นว่ามีการพัฒนาเป็นอย่างไร และมีสิ่งใดเป็นอุปสรรคในการอบรมพระผู้บวชระยะสั้น เมื่อรู้ก็จะได้แก้ไข และพัฒนาให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป ^{๓๕}

ควรพระอุปัชฌาย์และเจ้าอาวาส ตลอดจนจนถึงพระพี่เลี้ยงจะช่วยสนับสนุนช่วยเหลือดูแลพระผู้บวชใหม่ และดูแลการอบรมพระผู้บวชระยะสั้นให้ดำเนินไปอย่างราบรื่น บรรลุตามวัตถุประสงค์ คือ ให้ผู้

^{๒๘} สัมภาษณ์ นายพัฒน กะสุผล, กำนันตำบลบ้านแห จังหวัดอ่างทอง, ๗ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๒๙} สัมภาษณ์ นายสัมพันธ์ ทองลิ้ม, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแห จังหวัดอ่างทอง ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๓๐} สัมภาษณ์ นายธิตี คำคง, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๒ ตำบลบ้านแห จังหวัดอ่างทอง, ๗ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๓๑} สัมภาษณ์ นายบุญมี อัยลี, นักวิชาการศาสนาชำนาญการ จังหวัดอ่างทอง, ๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๓๒} สัมภาษณ์ พระเทพสุวรรณมุนี ดร., (ประณม กนตสีโล), เจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง เจ้าอาวาส วัดต้นสน, ๗ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๓๓} สัมภาษณ์ พระศรีวิสุทธิโสภณ (สนอง เตชวีโร), เจ้าคณะอำเภอมืองอ่างทอง เจ้าอาวาสวัดป่าโมกวรวิหาร, ๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๓๔} สัมภาษณ์ พระครูวรปัญญาโกศล (ปรีชา วรปัญญา), รองเจ้าคณะอำเภอมืองอ่างทอง เจ้าอาวาสวัดทองคั้ง, ๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๓๕} สัมภาษณ์ พระครูกิตติยาภินันท์ (กิตติศักดิ์ กิตติภทโท), เจ้าคณะตำบลมหาไทย เจ้าอาวาส วัดโบสถ์ จังหวัดอ่างทอง, ๙ ธันวาคม ๒๕๖๑.

บวชเรียนมีศรัทธามั่นคงในพระรัตนตรัย และมีความรู้ความเข้าใจในแนวทาง และหลักการสำคัญของ พระธรรมวินัยพอที่จะประพฤติให้ถูกต้องและแนะนำแก่ผู้ใกล้ชิดได้^{๓๖}

ตารางที่ ๔.๒๕ สรุปผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับ การบริหารจัดการการอบรมผู้บวช ระยะเวลาสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ด้านประเมินผลการปฏิบัติงาน

ผลสรุปจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล	
๑	รูปแบบไม่มีความชัดเจนในการประเมินผลงาน
๒	สอวัดผลจากการอบรมหลักสูตรผู้บวชระยะสั้น
๓	ให้พระพี่เลี้ยงประเมินความประพฤติของผู้บวชระยะสั้นก่อนลาสิกขา

ตารางที่ ๔.๒๖ ตารางความถี่สรุปผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับ การบริหารจัดการการ อบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ด้านประเมินผลการปฏิบัติงาน

ผลสรุปจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล		จำนวน (รูป/คน)	ผู้ให้สัมภาษณ์ ลำดับที่
๑	รูปแบบไม่มีความชัดเจนในการประเมินผลงาน	๒	๑,๙
๒	สอวัดผลจากการอบรมหลักสูตรผู้บวชระยะสั้น	๕	๒,๓,๖,๘,๙
๓	ให้พระพี่เลี้ยงประเมินความประพฤติของผู้บวชระยะสั้น ก่อนลาสิกขา	๓	๒,๔,๕

^{๓๖} สัมภาษณ์ พระครูถาวรวินยวงศ์ (อานาจ ถาวโร), เจ้าคณะอำเภอเมืองอ่างทอง (ธ) ผู้ช่วยเจ้าอาวาส วัดปลัดสัตว์ จังหวัดอ่างทอง, ๗ ธันวาคม ๒๕๖๑.

๔.๖ สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย

จากการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ผู้วิจัยสรุปองค์ความรู้ ดังแสดงในแผนภาพที่ ๔.๑

แผนภาพที่ ๔.๑ สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย

ที่มา : จากการสังเคราะห์ของผู้วิจัย

จากแผนภาพที่ ๔.๑ ได้แสดงการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ได้ทั้ง ๔ ด้านได้แก่

๑) **ด้านนโยบาย** มีนโยบายในการพัฒนาบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นแก่คณะสงฆ์ที่ชัดเจนและมีหลักการในการอบรมผู้บวชระยะสั้นโดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์และกฎหมายเถรสมาคม มีการรับฟังความคิดเห็นและเปิดโอกาสให้คณะสงฆ์มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย วางกฎระเบียบ และการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในการอบรมผู้บวชระยะสั้น

๒) **ด้านรูปแบบ** มีการอบรมผู้บวชระยะสั้นเป็นไปตามแบบอย่างในการอบรมของคณะสงฆ์และมีรูปแบบการออกกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกันของผู้บวชระยะสั้นมีการบริหารจัดการประชุมคณะสงฆ์เพื่ออบรมสั่งสอนให้มีจิตสำนึกในการให้การอบรมผู้บวชระยะสั้น

๓) **ด้านการปฏิบัติงาน** มีการดูแลผู้บวชระยะสั้นภายในวัดอย่างทั่วถึง เท่าเทียมกันและเป็นธรรม มีบทบาทในการการอบรมผู้บวชระยะสั้นและมีการส่งเสริมสนับสนุนให้พระภิกษุผู้มีความรู้ความสามารถเป็นผู้อบรมแก่ผู้บวชระยะสั้นตามแต่โอกาส

๔) **ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน** มีการประเมินผลการบริหารการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์และเปิดโอกาสให้องค์กรภายนอกเข้ามาตรวจสอบงานการอบรม จัดเก็บรวบรวมข้อมูลภายในคณะสงฆ์เกี่ยวกับการอบรมผู้บวชระยะสั้นเพื่อจัดทำรายงานประจำปี มีการรายงานผลการปฏิบัติงานการอบรมผู้บวชระยะสั้นต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป สุดท้ายเก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินงานการอบรมผู้บวชระยะสั้น เพื่อนำไปปรับปรุง แก้ไขและพัฒนาต่อไป

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง” มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง เพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระสังฆาธิการในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง จำนวน ๑๔๑ รูป โดยได้จากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ (ทาโร ยามาเน่) ซึ่งสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ อายุพรรษา ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกธรรม) วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกบาลี) วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา) ดำเนินการวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ ๐.๗๗๗ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าความถี่และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติเชิงอนุมาน คือ การทดสอบค่าเอฟ (F-test) สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : ANOVA) และทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีการผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.) ผลการวิจัยสรุปอภิปรายผลและมีข้อเสนอแนะได้ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอายุ ๕๑ – ๖๐ ปี มากที่สุด จำนวน ๕๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๑๐ มีพรรษา ๑๖ – ๒๐ พรรษาขึ้นไป มากที่สุด จำนวน ๖๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๗๐ มีตำแหน่งทางคณะสงฆ์ เจ้าอาวาส มากที่สุด จำนวน ๙๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๕๐ มีวุฒิการศึกษา นักรธรรมชั้นเอก มากที่สุด จำนวน ๑๓๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๙๓.๖๐ ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม มากที่สุด จำนวน ๑๑๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๗๙.๔๐ มีวุฒิการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี มากที่สุด จำนวน ๘๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๐๐

๕.๑.๒ ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง

ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ในภาพรวม อยู่ในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = ๔.๒๗$ S.D. = ๐.๓๗๘

เมื่อพิจารณาเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยเป็นรายด้านแล้ว พบว่า ด้านนโยบาย มากที่สุด รองลงมาด้านรูปแบบ และน้อยที่สุดด้านประเมินผลการปฏิบัติงาน ตามลำดับ

๑) ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้น ของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ด้านนโยบาย โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๓๔

๒) ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ด้านรูปแบบ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากทุกข้อ มีค่าเฉลี่ย ๔.๓๐

๓) ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ด้านปฏิบัติงาน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากทุกข้อ มีค่าเฉลี่ย ๔.๒๖

๔) ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ด้านประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากทุกข้อ มีค่าเฉลี่ย ๔.๑๖

๕.๑.๓ ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

๑) อายุที่ต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง โดยภาพรวม ของพระสังฆาธิการ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งปฏิเสธข้อสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้น ของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ของพระสังฆาธิการที่มีอายุ ต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

๒) พรรษาที่ต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง โดยภาพรวม ของพระสังฆาธิการ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งปฏิเสธข้อสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้น ของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ของพระสังฆาธิการที่มีพรรษา ต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

๓) ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ที่ต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการ
อบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง โดยภาพรวม ของพระสังฆาธิการ ไม่แตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งปฏิเสธข้อสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้น ของ คณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ของพระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งทางคณะสงฆ์ ต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็น เกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

๔) วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกนักธรรม) ที่ต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง โดยภาพรวม ของพระสังฆาธิการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งปฏิเสธข้อสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า การบริหารจัดการการอบรมผู้วาระยะสั้น ของ คณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ของพระสังฆาธิการที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีธรรม (แผนกนักธรรม) ต่างกัน มี ผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้วาระยะสั้นของคณะสงฆ์ ไม่แตกต่างกันทุก ด้าน

๔) วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกบาลี) ที่ต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง โดยภาพรวม ของพระสังฆาธิการ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งปฏิเสธข้อสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ของพระสังฆาธิการที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี (แผนกบาลี) ต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

๕) วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา) ที่ต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง โดยภาพรวมของพระสงฆ์ การไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งปฏิเสธข้อสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้น ของ คณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ของพระสังฆาธิการที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีธรรม (แผนกสามัญศึกษา) ต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๑. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง

จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ในภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก ซึ่งน่าจะสอดคล้องกับความเป็นจริง เมื่อพิจารณาผลการวิจัยเป็นรายด้านสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

๕.๒.๑. ด้านนโยบาย จากการวิจัยพบว่า พระสังฆาธิการ มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ซึ่งสอดคล้องกับ พระมหาสมนึก หอมรินทร์^๑ ได้กล่าวถึงการบวชเพื่อมุ่งพระนิพพานว่าเป็นการบวชที่ เปนไปตามวัตถุประสงค์ดั้งเดิมของการบวชซึ่งมีมาในสมัยพุทธกาล ปัจจุบันก็ยังมีผู้ออกบวชเพื่อบรรลุนิพพาน ประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัดและครองเพศบรรพชิตไปตลอดชีวิต ผู้ที่บวชด้วยวัตถุประสงค์เช่นนี้มักจะไปบวชในวัดที่มีการปฏิบัติกัมมัฏฐานเป็นประจำหรืออยู่ในสายปฏิบัติเป็นพระปาและยังสามารถปฏิบัติธรรมได้สมควรแก่ธรรมเป็นข้อพิสูจน์จรรยาธรรมที่แท้ไม่เลือกสถานที่ถ้าเป็นคนจริงถึงอยู่กลางกรุงก็ปฏิบัติได้

๕.๒.๒ ด้านรูปแบบ จากการวิจัยพบว่า พระสังฆาธิการ มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า ซึ่งสอดคล้องกับ วิโรจน์ พรหมสุด^๒ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบวชกระบวนการขัดเกลาเพื่อความเป็น ศาสนทายาทคุณภาพ” ผลการวิจัยพบว่า การบวชหรือกระบวนการอุปสมบท เป็นการบำเพ็ญพรตในพระพุทธศาสนา ซึ่งชาวพุทธถือว่าได้บุญมาก แต่วิธีการบวชนั้นค่อยเปลี่ยนมาโดยลำดับตั้งแต่พระบรมศาสดายังทรงพระชนม์อยู่ เมื่อแรกตรัสรู้ยังมีผู้นับถือพระพุทธศานาน้อยพระพุทธองค์ทรงเป็นพระอุปัชฌาย์เอง พิธีบวชยังไม่มีพิธีการอะไรมากท่าง่าย ๆ แล้วก็ค่อยเปลี่ยนแปลงมาตามลำดับ

๕.๒.๓ ด้านการปฏิบัติงาน จากการวิจัย พบว่า พระสังฆาธิการ มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า สอดคล้องกับ จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์^๓ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พฤติกรรม การบวชของคนไทย” จากการศึกษาปัญหาเรื่องที่เกี่ยวข้องในระหว่างการบวช ผลการวิจัยพบว่า พระอุปัชฌาย์ไม่ได้ทำหน้าที่ของความเป็นผู้ให้กำเนิดทางธรรมอย่างสมบูรณ์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก กล่าวคือ อุปัชฌาย์ส่วนใหญ่เมื่อบวชแล้วไม่ได้ทำการสอนพระภิกษุสามเณรที่ตนบวชให้ ไม่ดูแลเอาใจใส่อย่างแท้จริง และพบว่าหลังจากที่บวชแล้วผู้บวชไม่ได้อยู่กับพระอุปัชฌาย์ แต่อาศัยอยู่คนละวัดกับ

^๑พระมหาสมนึก หอมรินทร์, สาเหตุและผลกระทบของการอุปสมบทระยะสั้นในสังคมไทย ปัจจุบัน, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๐).

^๒วิโรจน์ พรหมสุด, “การบวช : กระบวนการขัดเกลาความเป็นศาสนทายาทคุณภาพ”, วิทยานิพนธ์ สังคมวิทยาและมานุษยวิทยาบัณฑิต, (คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๗).

^๓รศ.ดร. จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์, “พฤติกรรม การบวชของคนไทย”, รายงานการวิจัย, ศูนย์พุทธศาสน์ ศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, (วิทยาเขตบางเขน: กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๗).

อุปนิสัยของตนส่วนเรื่องการอบรมสั่งสอน พบว่า พระอุปฌาย์ไม่มีความรู้ความสามารถในการสั่งสอนหลักธรรม เนื่องจากอายุมากเกินไป และมีภารกิจอื่น ๆ มากเกินไป รวมทั้งขาดการคัดเลือกบุคคลที่จะเข้ามาบวช ในขณะที่พระภิกษุที่ทำหน้าที่สั่งสอนพระภิกษุสามเณรนั้น มีปัญหาคล้ายกันกับอุปฌาย์คือพระอาจารย์ไม่ค่อยดูแลเอาใจใส่ให้การอบรมสั่งสอน ไม่มีความรู้ความสามารถในการสั่งสอน แนะนำได้เฉพาะเรื่องทำวัตรสวดมนต์และพิธีกรรม และซึ่งสอดคล้องกับ **บุญช่วย จันทร์เหาะ**^๕ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมกรรมการบริหารของเจ้าอาวาสที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ระดับพฤติกรรมกรรมการบริหารของเจ้าอาวาสและระดับการปฏิบัติงานวัดโดยภาพรวม อยู่ในระดับ ปานกลาง พฤติกรรมการบริหารของเจ้าอาวาสที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวัดโดยภาพรวมมี ๒ ด้าน คือ ด้านกระบวนการวินิจฉัยสั่งการและด้านการควบคุมการปฏิบัติงาน

๕.๒.๔ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน จากการวิจัย พบว่า พระสังฆาธิการ มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ซึ่งสอดคล้องกับ **พระมหาหรรษา นิธิบุญยากร**^๕ ได้ศึกษาวิจัย **วิกฤตพุทธศาสนา : ศึกษากรณีการบรรพชาเป็นสามเณรในประเทศไทย (๒๕๒๓ - ๒๕๔๓)** ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง สามเณรเป็นนักบวชที่ได้ผ่านกระบวนการของการบรรพชาเข้ามาเพื่อทำหน้าที่ที่สำคัญ คือ สืบต่อและดำรงรักษาพระพุทธศาสนา เพราะสามเณรมีสถานะเป็นผู้รับการบ่มเพาะคุณธรรมและจริยธรรมต่าง ๆ เพื่อเตรียมอุปสมบทเป็นพระภิกษุเมื่ออายุ ๒๐ ปีบริบูรณ์ สามเณรจึงเป็นเหล้ากอของสมณะซึ่งหมายถึงเหล้ากอของบุคคลผู้เพียบพร้อมไปด้วยองค์ความรู้ที่ประสานคล้องกับพฤติกรรมของตนทั้งการคิด การพูดและการกระทำ อันจะเป็นประโยชน์เกื้อกูลต่อการทำหน้าที่เป็นศาสนทายาทที่สำคัญในการสืบทอดพระพุทธศาสนาให้ยาวนานต่อไป

๒. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง โดยการจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑) อายุที่ต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ของพระสังฆาธิการ ไม่แตกต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **วิโรจน์ พรหมสุด**^๖ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบวช กระบวนการขัดเกลาเพื่อความเป็น ศาสนทายาทคุณภาพ” ผลการวิจัยพบว่า การบวชหรือกระบวนการอุปสมบท เป็นการบำเพ็ญพรตใน

^๕บุญช่วย จันทร์เหาะ, “พฤติกรรมกรรมการบริหารของเจ้าอาวาสที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๔).

^๕พระมหาหรรษา นิธิบุญยากร, “วิกฤตพุทธศาสนา : ศึกษากรณีการบรรพชาเป็นสามเณรในประเทศไทย (๒๕๒๓-๒๕๔๓)”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๕).

^๖วิโรจน์ พรหมสุด, “การบวช : กระบวนการขัดเกลาความเป็นศาสนทายาทคุณภาพ”, วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยามหาบัณฑิต, (คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๗).

พระพุทธศาสนา ซึ่งชาวพุทธถือว่าได้บุญมาก แต่วิธีการบวชนั้นค่อยเปลี่ยนมาโดยลำดับตั้งแต่พระบรมศาสดายังทรงพระชนม์อยู่ เมื่อแรกตรัสรู้ยังมีผู้นับถือพระพุทธศาสนาน้อยพระพุทธองค์ทรงเป็นพระอุปัชฌาย์เอง พิธีบวชยังไม่มีพิธีการอะไรมาทำง่าย ๆ แล้วก็ค่อยเปลี่ยนแปลงมาตามลำดับ

๒) พรรษาที่ต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ของพระสังฆาธิการ ไม่แตกต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาสมนึก หอมรินทร์**^๗ ได้กล่าวถึงการบวชเพื่อมุ่งพระนิพพานว่าเป็นการบวชที่ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ดั้งเดิมของการบวชซึ่งมีมาในสมัยพุทธกาล ปัจจุบันก็ยังมีผู้ออกบวชเพื่อบรรลุพระนิพพาน ประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัดและครองเพศบรรพชิตไปตลอดชีวิต ผู้ที่บวชด้วยวัตถุประสงค์เช่นนี้มักจะไปบวชในวัดที่มีการปฏิบัติก็มีมาตรฐานเป็นประจำหรืออยู่ในสายปฏิบัติเป็นพระปาและยังสามารถปฏิบัติธรรมได้สมควรแก่ธรรมเป็นข้อพิสูจน์ว่าธรรมที่แท้ไม่เลือกสถานที่ถ้าเป็นคนจริงถึงอยู่กลางกรุงก็ปฏิบัติได้

๓) วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกนักธรรม) ที่ต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ของพระสังฆาธิการ ไม่แตกต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **จ่านงค์ อติวัฒน์สิทธิ์**^๘ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมกรการบวชของคนไทย” จากการศึกษาปัญหาเรื่องที่เกี่ยวข้องในระหว่างการบวช ผลการวิจัยพบว่า พระอุปัชฌาย์ไม่ได้ทำหน้าที่ของความเป็นผู้ให้กำเนิดทางธรรมอย่างสมบูรณ์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก กล่าวคืออุปัชฌาย์ส่วนใหญ่เมื่อบวชแล้วไม่ได้ทำการสอนพระภิกษุสามเณรที่ตนบวชให้ ไม่ดูแลเอาใจใส่อย่างแท้จริง และพบว่าหลังจากที่บวชแล้วผู้บวชไม่ได้อยู่กับพระอุปัชฌาย์ แต่อาศัยอยู่คนละวัดกับอุปัชฌาย์ของตนส่วนเรื่องการอบรมสั่งสอน พบว่า พระอุปัชฌาย์ไม่มีความรู้ความสามารถในการสั่งสอนหลักธรรม เนื่องจากอายุมากเกินไป และมีภารกิจอื่น ๆ มากเกินไป รวมทั้งขาดการคัดเลือกบุคคลที่จะเข้ามาบวช ในขณะที่พระภิกษุที่ทำหน้าที่สั่งสอนพระภิกษุสามเณรนั้น มีปัญหาคล้ายกันกับอุปัชฌาย์คือพระอาจารย์ไม่ค่อยดูแลเอาใจใส่ให้การอบรมสั่งสอน ไม่มีความรู้ความสามารถในการสั่งสอน แนะนำได้เฉพาะเรื่องทำวัตรสวดมนต์และพิธีกรรม

๔) วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกบาลี) ที่ต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ของพระสังฆาธิการ ไม่แตกต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **บุญช่วย จันทรเฝ้า**^๙ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมกรการบริหารของเจ้า

^๗พระมหาสมนึก หอมรินทร์, สาเหตุและผลกระทบของการอุปสมบทระยะสั้นในสังคมไทย ปัจจุบัน, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๐).

^๘รศ.ดร. จ่านงค์ อติวัฒน์สิทธิ์, “พฤติกรรมกรการบวชของคนไทย”, รายงานการวิจัย, ศูนย์พุทธศาสน์ศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, (วิทยาเขตบางเขน: กรุงเทพมหานคร).

^๙บุญช่วย จันทรเฝ้า, “พฤติกรรมกรการบริหารของเจ้าอาวาสที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๔).

อ่าวาสที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ระดับพฤติกรรมการบริหารของเจ้าอาวาสและระดับการปฏิบัติงานวัดโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง พฤติกรรมการบริหารของเจ้าอาวาสที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวัดโดยภาพรวมมี ๒ ด้าน คือ ด้านกระบวนการวินิจฉัยสั่งการและด้านการควบคุมการปฏิบัติงาน

๕) วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกสามัญศึกษา) ที่ต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ของพระสังฆาธิการ ไม่แตกต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาหรรษา นิธิบุญยากร^{๑๐} ได้ศึกษาวิจัย วิภุตพุทธศาสนา: ศึกษากรณีการบรรพชาเป็นสามเณรในประเทศไทย (๒๕๒๓ - ๒๕๔๓) ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง สามเณรเป็นนักบวชที่ได้ผ่านกระบวนการของการบรรพชาเข้ามาเพื่อทำหน้าที่ที่สำคัญ คือสืบทอดและดำรงรักษาพระพุทธศาสนา เพราะสามเณรมีสถานะเป็นผู้รับการบ่มเพาะคุณธรรมและจริยธรรมต่าง ๆ เพื่อเตรียมอุปสมบทเป็นพระภิกษุเมื่ออายุ ๒๐ ปีบริบูรณ์ สามเณรจึงเป็นเหล้ากอของสมณะซึ่งหมายถึงเหล้ากอของบุคคลผู้เฝ้ายามพร้อมไปด้วยองค์ความรู้ที่ประสานคล้องกับพฤติกรรมของตนทั้งการคิด การพูดและการกระทำ อันจะเป็นประโยชน์เกื้อกูลต่อการทำหน้าที่เป็นศาสนทายาทที่สำคัญในการสืบทอดพระพุทธศาสนาให้ยาวนานต่อไป

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะทั่วไป

๑. พระสังฆาธิการควรส่งเสริมให้วัดต่าง ๆ จัดทำคู่มือเกี่ยวกับการบวชเรียนโดยเรื่องความเป็นอยู่ในพระพุทธศาสนา เพื่อให้ผู้บวชใหม่เข้าใจง่ายขึ้น

๒. พระสังฆาธิการควรจัดให้มีการอบรมสั่งสอนผู้บวชใหม่ และให้คำปรึกษาเกี่ยวกับหลักธรรมคำสอน

๓. พระสังฆาธิการควรกำหนดวิธีดำเนินการให้พระภิกษุ สามเณร ประพฤติปฏิบัติตนให้มั่นคงในพระธรรมวินัย สมฐานะผู้สืบทอดพระพุทธศาสนา

๔. พระสังฆาธิการควรประพฤติปฏิบัติกับผู้บวชใหม่ให้เข้มงวด และหลากหลายกว่าในอดีตที่ผ่านมาเพื่อเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของ มส.

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นกับพระสงฆ์และประชาชนทั่วไปเกี่ยวกับการบวชในระยะสั้น ๆ

๒. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายและมติเห็นชอบหลักสูตรพระบวชใหม่ระยะสั้น ๑๕ วัน และ ๓๐ วัน ของมหาเถรสมาคม

^{๑๐}พระมหาหรรษา นิธิบุญยากร, “วิภุตพุทธศาสนา : ศึกษากรณีการบรรพชาเป็นสามเณรในประเทศไทย (๒๕๒๓-๒๕๔๓)”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๕).

๓. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่จะเข้ามาบวชเรียน ว่ามีความคิดใดบ้างที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้ามาบวช

๔. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อจะได้ทราบรายละเอียด ด้วยการสัมภาษณ์ โดยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับพระสังฆาธิการพร้อมทั้งคณะสงฆ์ และผู้ที่จะเป็นบวชหรือที่บวชแล้ว

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ :

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือพระสังฆาธิการ ว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมการศาสนา, ๒๕๔๐.

กองแผนงาน กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วย พระราชบัญญัติกฎ ระเบียบและคำสั่งของคณะสงฆ์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมการศาสนา, ๒๕๔๒.

ข้าเลื่อง วุฒิจันทร์. “การพัฒนาวัดเป็นศูนย์กลางชุมชน”. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๒๙.

ข้าเลื่อง วุฒิจันทร์. การพัฒนากิจการคณะสงฆ์และการพระศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมการศาสนา, ๒๕๒๖.

ธงชัย สันติวงศ์. หลักการจัดการ. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๗.

ธรรมปราโมทย์. คู่มือพระแท้. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ๒๕๔๘.

บรรพต วีระชัย. สังคมวิทยา มานุษยวิทยา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๑๙.

บุญทัน ดอกไธสง. การจัดการองค์การ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑.

ประพัฒน์ ตรีณรงค์. ความเป็นมาของพุทธศาสนาในเมืองไทย. พระนคร: คลังวิทยา, ๒๕๒๐.

พยอม วงศ์สารศรี. องค์การและการจัดการ. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุภา, ๒๕๔๒.

พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ). เอกสารประกอบคำบรรยายเรื่องการปกครองคณะสงฆ์และการพระศาสนา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

พระธรรมโกศาจารย์ ศ. (ประยูร ธมมจิตโต). พุทธวิธีบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

พระธรรมปริยัติโสภณ (วรวิทย์ คงคปญโญ). วิทยาพระสังฆาธิการ เล่ม ๒. (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิก จำกัด, ๒๕๕๒).

พระพุทธวรญาณ (ทองย้อย กิตติทินโน). ธรรมญาณนิพนธ์: ๑๐๐ ปีพระพุทธวรญาณ. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๘.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พระไพศาล วิสาโล. **พุทธศาสนาไทยในอนาคต แนวโน้มและทางออกจากวิกฤต**. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์, ๒๕๔๖.
- พระไพศาล วิสาโล. **พุทธศาสนาในอนาคต แนวโน้มและทางออกจากวิกฤต**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์, ๒๕๔๖.
- พระมหาอรุณ อธิปญโญ และคณะ. **“พระสงฆ์กับการพัฒนาชนบท”**. การแสวงหาเส้นทางการพัฒนาชนบทของพระสงฆ์ไทย. กรุงเทพมหานคร: กองแผนงาน กรมการศาสนา, ๒๕๒๖.
- พระมหาสมทรง สิรินธโร และคณะ. **บทบาทของวัดและพระสงฆ์ไทยในอนาคต**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมการศาสนา, ๒๕๔๐.
- พระมหาสมทรง สิรินธโร. นายแพทย์ประเวส วะสี. นายสมบุญ สุขสำราญ และ ส. ศิวรักษ์. **บทบาทของวัดและพระสงฆ์ไทยในอนาคต**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เคล็ดไทย จำกัด, ๒๕๒๕.
- พระราชญาณวิสิฐ วิ. (เสริมชัย ชยมงคล). **การบริหารวัด**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐.
- พระราชญาณวิสิฐ วิ. (เสริมชัย ชยมงคล). **การบริหารวัด**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์, ๒๕๕๑.
- พระราชวรมนี (ประยุทธ์ ปยุตโต). **การศึกษาคณะสงฆ์ไทย ปัญหาที่รอทางออก**. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโกมลคีมทอง, ๒๕๒๙.
- พระราชวรมนี (ประยุทธ์ ปยุตโต). **ปรัชญาการศึกษาไทย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๐.
- พระสุธีวรญาณ (ณรงค์ จิตตโสภโณ). **พุทธศาสนาปริทรรศน์ รวมผลงานทางวิชาการเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา**. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑.
- พระโสภณคณาภรณ์ (เจริญ สุวฑฺฒโน). **การบวช**. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๓.
- พุทธทาสภิกขุ. **คำสอนผู้บวชพรรษาเดียว**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: สุขภาพใจ, ๒๕๔๔.
- รัชนิกร เศรษฐ์. **สังคมและวัฒนธรรมไทย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิมพ์เนต, ๒๕๒๓.
- วศิน อินทสระ. **ธรรมบททางแห่งความดี**. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร: ธรรมดา, ๒๕๔๘.
- วิทยา ด้านธำรงกุล. **การบริหาร**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอิร์ดเวฟ เอ็ดดูเคชั่น จำกัด, ๒๕๔๖.
- ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์. **องค์การและการจัดการ**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๔๖.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. รศ. และคณะ. **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ไดมอนด์ บิสซิเนส เวิร์ล, ๒๕๔๕.
- สนิท ศรีสำแดง. **พระพุทธศาสนากับการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.
- สมคิด บางโม. **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พิมพ์ดี จำกัด, ๒๕๔๕.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรปุณฺโญ). การเผยแผ่พระพุทธศาสนา. **คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยเรื่อง การคณะสงฆ์และการพระศาสนาในทวิ พลรัตน์ (บรรณาธิการ).** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรรมการศาสนา, ๒๕๔๐.
- สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรปุณฺโญ). การเผยแผ่พระพุทธศาสนา. **คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยเรื่อง การคณะสงฆ์และการพระศาสนาในทวิ พลรัตน์ (บรรณาธิการ).** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรรมการศาสนา, ๒๕๔๐.
- สมยศ นาวิการ. **การบริหาร.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, ๒๕๓๘.
- สมาน รัสโยกฤษฎ์ และ สุธี สุทธิสมบุญ. **หลักการบริหารเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ ๑๙. กรุงเทพมหานคร: สวัสดิการสำนักงานข้าราชการพลเรือน, ๒๕๔๔.
- สาคร สุขศรีวงศ์. ดร.. **การจัดการ: จากมุมมองนักบริหาร.** พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร: บริษัท จี.พี. ไชเบอร์พริ้นท์ จำกัด, ๒๕๕๓.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. **แกนหลักแนวคิดการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และเกณฑ์การประเมินโรงเรียนปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรรมการศาสนา, ๒๕๔๔.
- สำนักงานเจ้าคณะภาค ๑๖. **คู่มือปฏิบัติงานการคณะสงฆ์.** สุราษฎร์ธานี: สำนักงานเลขาธิการเจ้าคณะภาค ๑๖ วัดท่าไทร, ๒๕๔๗.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอำนาจเจริญการปฏิบัติงานพระพุทธศาสนา. **โครงการประชุมพระสังฆาธิการเจ้าคณะจังหวัดและเจ้าคณะอำเภอ.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรรมการศาสนา, ๒๕๔๗.
- สำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม กรรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. **คู่มือพระสังฆาธิการและพระวินยาธิการ.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรรมการศาสนา, ๒๕๔๒.
- สุเมธ เมธาวิทยกุล. **สังกัปพิธิ.** กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๒.
- อารยา กอบความดี. “**การบริหารวัดตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษาวัดสามพรานจังหวัดนครปฐม**”. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.
- อำนาจ ธีระวนิช. **การจัดการ.** นนทบุรี: บริษัท ซี.วี.แอล. การพิมพ์, ๒๕๔๗.
- อุทัย ไชยานนท์. **ชีวประวัติพระอรหันต์.** พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สำนักพิมพ์น้ำฝน จำกัด, ๒๕๔๔.
- เอกวิทย์ มณีธร. ผศ.ดร.. **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหาร/การจัดการ.** พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอ็ม.ที.เพรส, ๒๕๕๒.

บรรณานุกรม (ต่อ)

(๒) วิทยานิพนธ์ : สารนิพนธ์ : รายงานการวิจัย

ทัตตร ภูพวก. “สภาพและการบริหารวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๓”. การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๗.

บุญช่วย จันทร์เหาะ. “พฤติกรรมกรรมการบริหารของเจ้าอาวาสที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดกรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๔.

พระครูใบฎีกาสุนทรวิจิตร สุวิชาโน (สอนเล็ก). “ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการศึกษาตามแนววิถีพุทธ: กรณีศึกษาโรงเรียนวัดขมิ้นนิมิต อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

พระครูสันติธรรมภาณี (นาควิไล). “บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดราชบุรี”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

พระณัฐพล ฐิตธมโม (ปราบพิณาศ). “การบริหารงานวัดโดยการประยุกต์โดยใช้พรหมวิหาร ๔ ตามความคิดเห็นของพระสงฆ์ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

พระอนนต์ นาคสุวณโณ (นาคพิพัฒน์). “การบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์”. ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

พระไพศาล สุทธิจิตโต (โนนไยยะ). “การบริหารงานโรงเรียนการกุศลวัดในพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี”. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

พระมหาเรณูศักดิ์ พิมพ์สกุล. “รูปแบบการบริหารวัดในทศวรรษหน้า”. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๕.

พระมหาสมนึก หอมรีน. “สาเหตุและผลกระทบของการอุปสมบทระยะสั้นในสังคมไทยปัจจุบัน”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. คณะศิลปศาสตร์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๐.

พระมหาหรรษา นิธิบุญยากร. “วิกฤติพุทธศาสนา : ศึกษากรณีการบรรพชาเป็นสามเณรในประเทศไทย (๒๕๒๓-๒๕๔๓)”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๕.

บรรณานุกรม (ต่อ)

พระอธิการมนัส ปญฺญาวฑฒโน (เง่อสวส์ดี). ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ของพระสังฆาธิการในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี. **ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

รศ.ดร. จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์. “พฤติกรรมการบวชของคนไทย”. รายงานการวิจัย. ศูนย์พุทธศาสน์ศึกษา: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วิทยาเขตบางเขน, ๒๕๕๗.

วิโรจน์ พรหมสุด. “การบวช: กระบวนการขัดเกลาความเป็นศาสนทายาทคุณภาพ”. **วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาบัณฑิต**. คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๗.

สุรินทร์ พัฒนศิริ. อ้างใน พระมหาหรรษา นิธิบุญยากร. “วิกฤติพุทธศาสนา: กรณีศึกษาการบรรพชาเป็นสามเณรในประเทศไทย (๒๕๒๓ – ๒๕๔๓)”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๕.

(๓) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :

พระทนง ธมฺมโก (ปานทอง). **ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาการบวชในสังคมไทยปัจจุบัน**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.moe.go.th/mis/wwwboard3/messages/201.html> [๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

สำนักงานจังหวัดอ่างทอง. **ข้อมูลพื้นที่จังหวัดอ่างทอง**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : www.angthong.go.th/atgprb/m7-54/putasasana..doc [๒ มีนาคม ๒๕๖๑].

เจ้าประคุณ สมเด็จพระมหาธีรวงศ์ (มานิต ถาวรเถระ ป.ธ.๙). **การกำเนิดของพระรัตนตรัยตามสายอีสาน**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.watsamphan.com/oldpic/somdej90/006.html> [๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

(๔) สัมภาษณ์ :

สัมภาษณ์ พระเทพสุวรรณมุนี ดร. (ประถม กนตสีโล). เจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง เจ้าอาวาสวัดต้นสน, ๗ ธันวาคม ๒๕๖๑.

_____ พระศรีวิสุทธิโสภณ (สนอง เตชวีโร). เจ้าคณะอำเภอเมืองอ่างทอง เจ้าอาวาส วัดป่าโมกวรวิหาร, ๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

_____ พระครูวรปัญญาโกศล (ปรีชา วรปัญญา). รองเจ้าคณะอำเภอเมืองอ่างทอง เจ้าอาวาสวัดทองคั้ง, ๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

_____ พระครูกิตติยาภินันท์ (กิตติศักดิ์ กิตติภทโท). เจ้าคณะตำบลมหาไถไทย เจ้าอาวาสวัดโบสถ์ จังหวัดอ่างทอง, ๙ ธันวาคม ๒๕๖๑.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- _____ พระครูถาวรวิწყวศ์ (อำนาจ ถาวโร). เจ้าคณะอำเภอเมืองอ่างทอง (ธ) ผู้ช่วยเจ้าอาวาส วัดปลดสัตว์ จังหวัดอ่างทอง, ๗ ธันวาคม ๒๕๖๑.
- _____ นายพัฒนา กะสุผล. กำนันตำบลบ้านแห จังหวัดอ่างทอง, ๗ ธันวาคม ๒๕๖๑.
- _____ นายสัมพันธ์ ทองลิ้ม. นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแห จังหวัดอ่างทอง, ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๑.
- _____ นายธิตี คำคง. ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๒ ตำบลบ้านแห จังหวัดอ่างทอง, ๗ ธันวาคม ๒๕๖๑.
- _____ นายบุญมี อัยลี. นักวิชาการศาสนาชำนาญการ จังหวัดอ่างทอง, ๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

๒ ภาษาอังกฤษ :

(1) Books.

- Burtol K and Martin D.. **Management**. Boston: McGraw-Hill, 1998.
- Ernest Dale. **Management: Theory and Practice**. 3rd ed. (New York: McGraw-Hill, 1973.
- G.P. Malasekera. op.cit.. Vol. IA-DH. p 1146. note 4. อ้างใน อภิญวัฒน์ โพธิ์सान. **ชีวิตและผลงานนักปราชญ์พุทธ**. ขอนแก่น: โรงพิมพ์พระธรรมจันทร์, ๒๕๔๙.
- Harold D. Koontz and Cyril O Donnell. **Principles of Management: an Analysis of Managerial Functions**. 5th ed. New York: McGraw-Hill, 1972.
- Herbert A. Simon. **Administrative Behavior**. New York: The Macmillan Company, 1947.
- James H.. Donnelly Jr. and Others. **Fundamental of Management**. New York: Haper & Row Publishers, 1978.
- Joseph M. Dodge. **An Introduction to Business Management**. Philadelphia: The Iron Age, 1960.
- Peter F. Drucker. **The Practice of Management**. New York: Harper & Row Publishers, 1954.
- Samuel C. Certo. **Modern Management**. New Jersey: Prentice-Hall. Inc, 2000.
- French. Dereck and Saward Heather. **Dictionary of Management**. New York: International Publications Service, 1975.
- Robbins Stephen P. and DeCenzo. David A.. **Fundamentals of Management: Essential Concepts and Applications**. 4th ed. New Jersey: Prentice Hall, 2004.
- Rue. L. and Byars. L. **Management: Skills and Application**. 10th ed. USA: Irvin/ McGraw-Hill, 2002.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘๐๐๐ ภายใน (๘๒๐๓)
 ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๒๓๔ วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑
 เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

นมัสการ พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.

เนื่องด้วย พระอธิการรัตน์ ฉายา รตโน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๖๔ นิสิตหลักสูตร
 พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง”
 เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
 พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงใคร่อาราธนาท่านเป็น
 ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธ
 ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่าง
 ยิงว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้
 จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)
 ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
 ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระอธิการรัตน์ รตโน
 โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๘-๐๓๙๐๙๙๙

ยื่นคืนอนุเคราะห์ ได้ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือวิจัยแล้ว

(พระอุดมสิทธินายก,ดร.)
 ๑๒/๑๑/๒๕๖๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘๐๐๐ ภายใน (๘๒๐๓)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๒๓๔ วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เรียน ผศ.ดร.ยุพนา ปราณีต

เนื่องด้วย พระอริการัตน ญา ยารโน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๖๔ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็น
ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธ
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่าง
ยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ตรวจแล้ว

ผศ.ดร.เอกชน ปราณีต
๑๒ พ.ย. ๖๑

ผู้ประสานงาน: พระอริการัตน รตนโน
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๘-๐๓๙๐๙๙๙

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘๐๐๐ ภายใน (๘๒๐๓)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๒๓๔

วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

นมัสการ พระปลัดระพีณ พุทธิสารโร, ผศ.ดร.

เนื่องด้วย พระอธิการรัตน์ ฉายา รตโน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๖๔ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่อาราธนาท่านเป็น
ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธ
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่าง
ยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้
จึงน้อมสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ตราจกแล้ว
พระปลัดระพีณ พุทธิสารโร
พระปลัดระพีณ พุทธิสารโร ดร.
19 พ.ค. 2561

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระอธิการรัตน์ รตโน
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๘-๐๓๙๐๙๙๙

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘๐๐๐ ภายใน (๘๒๐๓)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๒๓๔

วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

นมัสการ พระมหาสุรนนท์ สุนนฺโท, ดร.

เนื่องด้วย พระอธิการรัตน ณาษา รตโน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๖๔ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่อาราธนาท่านเป็น
ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธ
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่าง
ยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้
จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

อ.สุรพล สุธะพรหม

ผู้ประสานงาน: พระอธิการรัตน รตโน

โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๘-๐๓๙๐๙๙๙

(พระมหาสุรนนท์ สุนนฺโท,ดร.)

๑๙/๑๑/๖๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๕๘๐๐๐ ภายใน (๘๒๐๓)

ที่ ศธ.๒๑๐๕.๒/ว.๒๓๔

วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

นมัสการ พระมหากษัตริยา กิตติโสภณ, ผศ.ดร.

เนื่องด้วย พระอธิการรัตน ฉายา รตโน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๖๔ นิสิตหลักสูตร พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่อาราธนาท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธ ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่าง ยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระอธิการรัตน รตโน

โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๘-๐๓๙๐๙๙๙

ยื่นต้นุเคราะห์

ได้ตรวจและปรับแก้ไขแล้ว

(พระมหากษัตริยา กิตติโสภณ,ดร.)

๑๓/๑๑/๖๑

ภาคผนวก ข
ผลการหาค่าความเที่ยงตรงของเครื่องมือ (IOC.)

ผลการหาคำดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ (IOC) ของแบบสอบถามเกี่ยวกับงานวิจัย
เรื่อง การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง
ของ พระอธิการรัตน์ รตโน (บัวทอง)

รายการ		ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	IOC	แปลผล
ด้านที่ ๑ นโยบาย									
๑.๑	มีหลักการและนโยบายในการพัฒนาบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นแก่คณะสงฆ์ที่ชัดเจน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑.๒	มีหลักการและนโยบายในการอบรมผู้บวชระยะสั้นโดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์และกฎหมายเถรสมาคม	๑	๑	๐	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๑.๓	มีนโยบายในการรับฟังความคิดเห็นและเปิดโอกาสให้คณะสงฆ์มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย วางกฎระเบียบ และการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในการอบรมผู้บวชระยะสั้น	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑.๔	มีหลักการและนโยบายในการพัฒนาและการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์อย่างเหมาะสม	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑.๕	มีหลักการและนโยบายของคณะสงฆ์เพื่อส่งเสริมการอบรมผู้บวชระยะสั้นในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	๑	๑	๐	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
ด้านที่ ๒ รูปแบบ									
๒.๑	๑. แนวคิดและการอบรมผู้บวชระยะสั้นเป็นไปตามแบบอย่างในการอบรมของคณะสงฆ์	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.๒	๒. มีรูปแบบการออกกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกันของผู้บวชระยะสั้น	๑	๑	๐	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๒.๓	๓. มีการวางรูปแบบการจัดประชุมคณะสงฆ์เพื่อชี้แจงกฎระเบียบตามวาระต่าง ๆ เกี่ยวกับการอบรมผู้บวชระยะสั้น	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.๔	๔. มีรูปแบบการบริหารจัดการประชุมคณะสงฆ์เพื่ออบรมสั่ง	๑	๑	๐	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้

2/82

รายการ		ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	IOC	แปลผล
	สอนให้มีจิตสำนึกในการให้การอบรมผู้บวชระยะสั้น								
๒.๕	๕. มีรูปแบบการจัดกิจกรรมของวัด เช่น บัญชีรายรับ - รายจ่ายให้เป็นไปด้วยดีและโปร่งใส	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ด้านที่ ๓ การปฏิบัติงาน									
๓.๑	๑. มีการดูแลผู้บวชระยะสั้นภายในวัดอย่างทั่วถึง เท่าเทียมกันและเป็นธรรม	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.๒	๒. มีบทบาทในการการอบรมผู้บวชระยะสั้น	๑	๑	๐	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๓.๓	๓. มีการส่งเสริมสนับสนุนให้พระภิกษุผู้มีความรู้ความสามารถเป็นผู้อบรมแก่ผู้บวชระยะสั้นตามแต่โอกาส	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.๔	๔. มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อช่วยเหลือในการบริหารงานการอบรมผู้บวชระยะสั้น	๑	๑	๐	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๓.๕	๕. มีการกำกับดูแลและจัดสถานที่ในการอบรมผู้บวชระยะสั้นให้เป็นระเบียบเรียบร้อย	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ด้านที่ ๔ ประเมินผลการปฏิบัติงาน									
๔.๑	๑. ได้มีการประเมินผลการบริหารการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.๒	๒. ได้เปิดโอกาสให้องค์กรภายนอกเข้ามาตรวจสอบงานการอบรม	๑	๑	๐	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๔.๓	๓. มีการรายงานผลการปฏิบัติงานการอบรมผู้บวชระยะสั้นต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.๔	๔. มีการเก็บรวบรวมข้อมูลภายในคณะสงฆ์เกี่ยวกับการอบรมผู้บวชระยะสั้นเพื่อจัดทำรายงานประจำปี	๑	๑	๐	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๔.๕	๕. มีการเก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินงานการอบรมผู้บวชระยะสั้น เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม
(Try-out)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๗๑๖

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม
นมัสการ พระครูโกศลธรรมานุสิฐ,ดร. รองเจ้าคณะอำเภอบางบาลม้า จังหวัดสุพรรณบุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระอธิการรัตน์ ฉายา รตโน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๖๔
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง” เพื่อ
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากพระภิกษุในการปกครองของพระคุณท่าน
จึงขอความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามในการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็น
อย่างยั้งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทาง
วิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

นมัสการด้วยความเคารพ

ในโอกาสที่
๒๙ พ.ค. ๖๑

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ภาคผนวก ง

ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Alpha)

ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (RELIABILITY)
เรื่อง "การบริหารจัดการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง"

พระอธิการรัตน์ รตโน (บัวทอง)

คณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วังน้อย พระนครศรีอยุธยา

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.777	20

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
1.1 มีหลักการและนโยบายในการพัฒนาบริหารจัดการอบรมผู้บวชระยะสั้นแก่คณะสงฆ์ชัดเจน	81.60	27.352	.102	.781
1.2 มีหลักการและนโยบายในการอบรมผู้บวชระยะสั้นโดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์และกฎหมายศาสนา	81.63	26.723	.222	.775
1.3 มีนโยบายในการรับฟังความคิดเห็นและเปิดโอกาสให้คณะสงฆ์มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย วางกฎระเบียบ และการดำเนินงานต่าง ๆ ในการอบรมผู้บวชระยะสั้น	81.93	23.789	.588	.749
1.4 มีหลักการและนโยบายในการพัฒนาและการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์อย่างเหมาะสม	82.00	23.517	.670	.744
1.5 มีหลักการและนโยบายของคณะสงฆ์เพื่อส่งเสริมการอบรมผู้บวชระยะสั้นในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	81.93	26.478		.198 .778

Signature

2.1 แนวคิดและการอบรมผู้บวชระยะสั้นเป็นไป ตามแบบอย่างในการอบรมของคณะสงฆ์	81.90	27.817	-.012	.792
2.2 มีรูปแบบการอบรมระยะสั้นในการอยู่ ร่วมกับฆราวาสผู้บวชระยะสั้น	81.83	24.902	.475	.759
2.3 มีการวางแผนการอบรมระยะสั้นเพื่อ ชี้แจงภาระกิจตามภาระต่าง ๆ เกี่ยวกับการ อบรมผู้บวชระยะสั้น	82.00	23.379	.541	.751
2.4 มีรูปแบบการบริหารจัดการประชุมคณะสงฆ์ เพื่ออบรมสั่งสอนให้มีจิตสำนึกในการอบรม ผู้บวชระยะสั้น	81.80	25.338	.446	.762
2.5 มีรูปแบบการจัดกิจกรรมวัด เช่น ปีญะ ราชูป - ราชจำไน้เป็นไปด้วยดีและโปร่งใส	81.83	25.385	.391	.765
3.1 มีการดูแลผู้บวชระยะสั้นภายในวัดอย่างพิถีพิ ถ่านเชื่อมโยงและเป็นธรรม	81.83	26.489	.179	.779
3.2 มีบทบาทในการอบรมผู้บวชระยะสั้น	81.90	24.990	.482	.759
3.3 มีการส่งเสริมสนับสนุนให้พระภิกษุมีความรู้ ความสามารถเป็นผู้ดูแลผู้บวชระยะสั้น ตามแม่กองวัด	81.83	25.523	.494	.760
3.4 มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อช่วย เหลือใน การบริหารจัดการอบรมผู้บวชระยะสั้น	81.90	26.093	.251	.774
3.5 มีการกำกับดูแลและจัดสถานที่ในการอบรมผู้ บวชระยะสั้นให้เป็นระเบียบเรียบร้อย	81.83	25.937	.298	.771
4.1 ได้มีการประเมินผลการบริหารการอบรมผู้ บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์	81.80	26.510	.231	.775
4.2 ได้เปิดโอกาสให้องค์กรภายนอกเข้ามา ตรวจสอบงานการอบรม	81.90	26.576	.294	.771
4.3 มีการรายงานผลการปฏิบัติงานการอบรมผู้ บวชระยะสั้นต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป	82.00	25.517	.337	.768
4.4 มีการเก็บรวบรวมข้อมูลภายในคณะสงฆ์ เกี่ยวกับการอบรมผู้บวชระยะสั้นเพื่อจัดทำ รายงานประจำปี	81.90	25.610	.328	.769
4.5 มีการเก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินงานการ อบรมผู้บวชระยะสั้น เพื่อนำไปปรับปรุง แก้ไข และพัฒนา	81.80	26.028	.277	.772

Scale Statistics

Mean	Variance	Std Deviation	N of Items
86.17	28.144	5.305	20

2/202

ภาคผนวก จ

หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๗๓๙

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอรังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม
นมัสการ พระเทพสุวรรณมุนี,ดร. เจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระอธิการรัตน์ ฉายา รตโน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๖๔
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัด
อ่างทอง” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากพระสงฆ์ในการปกครองของพระคุณท่าน
จึงขอความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามในการวิจัยซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็น
อย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทาง
วิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

นมัสการมาด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ขอแสดงความยินดีกับ ขอมูลที่
ที่ได้รับ

พระเทพสุวรรณมุนี
เจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง
ณ วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๑

ภาคผนวก จ

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย (สัมภาษณ์)

ព្រឹត្តិ ៦១០៥.២/១ ៣៤០

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โซนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 – 248 – 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 – 248 – 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th
กายน ๒๕๖๑

๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระครูจิตตยาภิรักษ์ เจ้าคณะตำบลมหาดไทย จังหวัดอ่างทอง
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระอภิสรรตน์ ฉายา รตโน รหัสประจำตัวนิสิต ๒๐๐๑๒๐๕๐๒๔
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง” เพื่อ
 เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้สืบดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงมีสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

นมัสการมาด้วยความเคารพอย่างสูง

Geo Jones

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระอธิการรัตน์ รตโน (บัวทอง)
โทรติดต่อน. ๐๘๘-๐๓๔๐๔๙๔๙

๕๖๓๗๑๒๐๙
 ๗๘๔๕๖๗๘๙
 ๑๒๓๔๕๖๗๘๙
 ๑๒๓๔๕๖๗๘๙
 ๑๒๓๔๕๖๗๘๙

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๗๔๐

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระศรีวิสุทธิโสภณ เจ้าคณะอำเภอเมืองอ่างทอง
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระอธิการรัตน์ ฉายา รตโน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๖๔
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง” เพื่อ
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นที่ต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี
และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสมการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

อธิการบดี
ดร.สุรพล สุธะพรหม
รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม
๖ ธันวาคม ๒๕๖๑

นมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระอธิการรัตน์ รตโน (บัวทอง)
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๘-๐๓๔๐๙๔๙๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๗๔๐

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th
๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระครูวรปัญญาโกศล รองเจ้าคณะอำเภอเมืองอ่างทอง
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระอธิการรัตน ฉายา รตโน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๖๔
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง” เพื่อ
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี
และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

นมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

ให้หรือผู้เก็บข้อมูล
รตโน

สุพล สุธะพรหม

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

พระครูวรปัญญาโกศล

วัดอัมพวัน

วัดอัมพวัน

๖/๑๒/๖๑

ผู้ประสานงาน: พระอธิการรัตน รตโน (บัวทอง)

โทรศัพท์: ๐๘๘-๐๓๙๐๙๙๙

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๗๔๐

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำลูกกา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระครูถาวรวิมลคุณ เจ้าคณะอำเภอมืองอ่างทอง (ธ)
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระอธิการรัตน ฉายา รตโน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๖๔
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง” เพื่อ
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี
และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสมการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

นมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

อัครราชบัณฑิตยสถาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

พระครูถาวรวิมลคุณ

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

(พระครูถาวรวิมลคุณ)

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

เจ้าคณะอำเภอมืองอ่างทอง (ธ)

๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๑

ผู้ประสานงาน: พระอธิการรัตน รตโน (บัวทอง)

โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๘-๐๓๙๐๙๙๙

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๗๔๐

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายบุญมี อัยลี รักษาการผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอ่างทอง
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระอธิการรัตน์ ฉายา รตโน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๖๔
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง” เพื่อ
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขออนุญาตให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระอธิการรัตน์ รตโน (บัวทอง)
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๘-๐๓๔๐๙๔๔๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๗๔๐

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th
๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายธิตี คำคง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๒ ตำบลบ้านแห จังหวัดอ่างทอง
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระอธิการรัตน ฉายา รตโน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๖๔
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง” เพื่อ
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ฉันทินันท์

(นายธิตี คำคง)
ผู้ใหญ่ม. ๒ ต. บ้านแห
จ. อ. ๒๕๖๑

ขอแสดงความนับถือ

ดร.สุรพล สุธะพรหม

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระอธิการรัตน รตโน (บัวทอง)
โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๘๘-๐๓๙๐๙๙๙

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๗๔๐

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม ไขนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายสัมพันธ์ ทองลิ้ม นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแห จังหวัดอ่างทอง
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระอธิการรัตน์ ฉายา รตโน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๖๔
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง” เพื่อ
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

อ.สุรพล สุธะพรหม

เพื่อมอบให้

ผู้ประสานงาน: พระอธิการรัตน์ รตโน (บัวทอง)
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๘-๐๓๓๔๐๙๙๙

(นายสัมพันธ์ ทองลิ้ม)
นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแห

10 ธ.ค. ๖1

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๗๔๐

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม ไขนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายพัฒนา กะสุพล กำนันตำบลบ้านแห จังหวัดอ่างทอง
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระอธิการรัตน์ ฉายา รตโน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๖๔
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง” เพื่อ
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นที่ต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

- นิสิตให้ข้อมูลวิจัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

พัฒนา
(นายพัฒนา กะสุพล)
กำนันตำบลบ้านแห

๗ ค.๓ ๖1.

ผู้ประสานงาน: พระอธิการรัตน์ รตโน (บัวทอง)
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๘-๐๓๙๐๙๙๙

ภาคผนวก ช
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง
“การบริหารจัดการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง”

คำชี้แจง

แบบสอบถามเพื่อการวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารจัดการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง

ผู้วิจัยใคร่ขอความร่วมมือจากพระคุณท่านในการตอบแบบสอบถามและโปรดตอบแบบสอบถามทุกข้อ ซึ่งแต่ละข้อมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการวิเคราะห์และมีคุณค่าอย่างมากต่อการวิจัยครั้งนี้ ผลของการวิจัยที่ได้จะเป็นประโยชน์ ในการนำไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาอุปสรรค และสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป

ข้อมูลที่ได้นี้ จะแปลผลการวิจัยในภาพรวม ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลของท่านไว้เป็นความลับ และใช้ประโยชน์เฉพาะการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อพระคุณเจ้าหรือวัดของพระคุณเจ้าแต่ประการใด

แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้ คือ

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพโดยทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open – Ended - Questionnaire) เพื่อให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการบริหารจัดการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณพระคุณเจ้าทุกรูปที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างยิ่ง

พระอธิการรัตน์ รตโน (บัวทอง)

นิสิตพุทธศาสนตรมหาบัณฑิต (ปริญญาโท)

คณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วังน้อย พระนครศรีอยุธยา

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การบริหารจัดการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง

ตอนที่ ๑ : แบบสอบถามข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : กรุณาทำเครื่องหมาย ☐ ลงใน ☐ ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

๑. อายุ

๑. ☐ ๒๐ - ๓๐ ปี ๒. ☐ ๓๑ - ๔๐ ปี
 ๓. ☐ ๔๑ - ๕๐ ปี ๔. ☐ ๕๑ - ๖๐ ปี ๕. ☐ ๖๑ ปีขึ้นไป

๒. พรรษา

๑. ☐ ต่ำกว่า ๕ พรรษา ๒. ☐ ๕ - ๑๐ พรรษา
 ๓. ☐ ๑๑ - ๑๕ พรรษา ๔. ☐ ๑๖ - ๒๐ พรรษา ๕. ☐ ๒๑ - พรรษาขึ้นไป

๓. ตำแหน่ง (การปกครองสูงสุดในปัจจุบัน)

๑. ☐ รักษาการเจ้าอาวาส ๒. ☐ เจ้าอาวาส
 ๓. ☐ เจ้าคณะตำบล ๔. ☐ เจ้าคณะอำเภอ
 ๕. ☐ พระสังฆาธิการอื่น ๆ โปรดระบุ.....

๔. วุฒิทางการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกธรรม)

๑. ☐ นักธรรมชั้นตรี ๒. ☐ นักธรรมชั้นโท
 ๓. ☐ นักธรรมชั้นเอก ๔. ☐ ไม่มีวุฒินักธรรม

๕. วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกบาลี)

๑. ☐ ประโยค ๑ - ๒ ๒. ☐ ป.ธ.๓
 ๓. ☐ ป.ธ. ๔- ป.ธ. ๖ ๔. ☐ ป.ธ. ๗ - ป.ธ. ๙
 ๕. ☐ ไม่มีวุฒิปริญญาธรรม

๖. วุฒิการศึกษาสามัญ

๑. ☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี ๒. ☐ ปริญญาตรี
 ๓. ☐ ปริญญาโท ๔. ☐ สูงกว่าปริญญาโทขึ้นไป

ตอนที่ ๒ : แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัด
อ่างทอง

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคำตอบที่ต้องการว่าอยู่ในระดับใดที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง โดยกำหนดระดับคะแนนดังนี้

- ๕ หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มากที่สุด
 ๔ หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก
 ๓ หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ ปานกลาง
 ๒ หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อย
 ๑ หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

การบริหารจัดการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านที่ ๑ นโยบาย	๕	๔	๓	๒	๑
๑. มีหลักการและนโยบายในการพัฒนาบริหารจัดการ การอบรมผู้บวชระยะสั้นแก่คณะสงฆ์ที่ชัดเจน					
๒. มีหลักการและนโยบายในการอบรมผู้บวชระยะสั้น โดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย และสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์และกฎหมายเถรสมาคม					
๓. มีนโยบายในการรับฟังความคิดเห็นและเปิดโอกาสให้ คณะสงฆ์มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย วาง กฎระเบียบ และการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในการอบรม ผู้บวชระยะสั้น					
๔. มีหลักการและนโยบายในการพัฒนาและการ ประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการอบรมผู้บวชระยะสั้น ของคณะสงฆ์อย่างเหมาะสม					
๕. มีหลักการและนโยบายของคณะสงฆ์เพื่อส่งเสริมการ อบรมผู้บวชระยะสั้นในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา					

การบริหารจัดการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านที่ ๒ รูปแบบ	๕	๔	๓	๒	๑
๑. แนวคิดและการอบรมผู้บวชระยะสั้นเป็นไปตาม แบบอย่างในการอบรมของคณะสงฆ์					
๒. มีรูปแบบการออกกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกันของผู้ บวชระยะสั้น					
๓. มีการวางรูปแบบการจัดประชุมคณะสงฆ์เพื่อชี้แจง กฎระเบียบตามวาระต่าง ๆ เกี่ยวกับการอบรมผู้บวช ระยะสั้น					
๔. มีรูปแบบการบริหารจัดการประชุมคณะสงฆ์เพื่อ อบรมสั่ง สอนให้มีจิตสำนึกในการให้การอบรมผู้บวชระยะสั้น					
๕. มีรูปแบบการจัดกิจการของวัด เช่น บัญชีรายรับ - รายจ่ายให้เป็นไปด้วยดีและโปร่งใส					
ด้านที่ ๓ การปฏิบัติงาน					
๑. มีการดูแลผู้บวชระยะสั้นภายในวัดอย่างทั่วถึง เท่า เทียมกันและเป็นธรรม					
๒. มีบทบาทในการการอบรมผู้บวชระยะสั้น					
๓. มีการส่งเสริมสนับสนุนให้พระภิกษุผู้มีความรู้ ความสามารถเป็นผู้อบรมแก่ผู้บวชระยะสั้นตามแต่ โอกาส					
๔. มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อช่วย เหลือในการ บริหารงานการอบรมผู้บวชระยะสั้น					
๕. มีการกำกับดูแลและจัดสถานที่ในการอบรมผู้บวช ระยะสั้นให้เป็นระเบียบเรียบร้อย					

การบริหารจัดการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านที่ ๔ ประเมินผลการปฏิบัติงาน	๕	๔	๓	๒	๑
๑. ได้มีการประเมินผลการบริหารการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์					
๒. ได้เปิดโอกาสให้องค์กรภายนอกเข้ามามตรวจสอบงานการอบรม					
๓. มีการรายงานผลการปฏิบัติงานการอบรมผู้บวชระยะสั้นต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป					
๔. มีการเก็บรวบรวมข้อมูลภายในคณะสงฆ์เกี่ยวกับการอบรมผู้บวชระยะสั้นเพื่อจัดทำรายงานประจำปี					
๕. มีการเก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินงานการอบรมผู้บวชระยะสั้น เพื่อนำไปปรับปรุง แก้ไขและพัฒนา					

ตอนที่ ๓ : แบบสอบถามปลายเปิด (Open – Ended - Questionnaire) ให้ผู้ตอบแบบสอบถาม
แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการ
บริหารจัดการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง

๑. ด้านการออกนโยบาย

๑.๑ ปัญหาและอุปสรรค.....

๑.๒ ข้อเสนอแนะ

๒. ด้านการวางรูปแบบ

๒.๑ ปัญหาและอุปสรรค.....

๒.๒ ข้อเสนอแนะ.....

๓. ด้านการปฏิบัติงาน

๓.๑ ปัญหาและอุปสรรค.....

๓.๒ ข้อเสนอแนะ.....

๔. ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน

๔.๑ ปัญหาและอุปสรรค.....

๔.๒ ข้อเสนอแนะ.....

ขอกราบขอบพระคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

พระอธิการรัตน์ รัตน (บัวทอง)

นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ซ
แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง “การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง”
(ผู้เชี่ยวชาญฝ่ายพระสงฆ์) / (ผู้เชี่ยวชาญฝ่ายฆราวาส)

แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะและแนวทางการส่งเสริม
“การบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง” ใน ๔ ด้าน

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ :

ตำแหน่ง : “

ที่อยู่ :

วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์ :

ส่วนที่ ๑ การกำหนดนโยบาย

ข้อที่ ๑ การกำหนดหลักการและนโยบายในการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์
จังหวัดอ่างทอง

๑.๑ วิธีการดำเนินการ.....

๑.๒ ปัญหาและอุปสรรค.....

๑.๓ ข้อเสนอแนะ.....

ข้อที่ ๒ การกำหนดวัตถุประสงค์ของการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง

๒.๑ การดำเนินการ.....

๒.๒ ปัญหาและอุปสรรค.....

๒.๓ ข้อเสนอแนะ.....

ด้านที่ ๒ รูปแบบ

ข้อที่ ๑ การจัดทำแผนหรือโปรแกรมการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง

๑.๑ วิธีการดำเนินการ.....

๑.๒ ปัญหาและอุปสรรค.....

๑.๓ ข้อเสนอแนะ.....

ข้อที่ ๒ การกำหนดวิทยากรในการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง

๒.๑ การดำเนินการ.....

๒.๒ ปัญหาและอุปสรรค.....

๒.๓ ข้อเสนอแนะ.....

ข้อที่ ๓ การจัดการเกี่ยวกับสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ เช่น สถานที่จัดอบรม สภาพห้องเรียน เครื่องมือ
โสตทัศนูปกรณ์ เอกสารประกอบการอบรม เป็นต้น

๓.๑ วิธีการดำเนินการ.....

๓.๒ ปัญหาและอุปสรรค.....

๓.๓ ข้อเสนอแนะ.....

ด้านที่ ๓ การปฏิบัติงาน

ข้อที่ ๑ การดำเนินการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง

๑.๑ วิธีการดำเนินการ.....

๑.๒ ปัญหาและอุปสรรค.....

๑.๓ ข้อเสนอแนะ.....

ข้อที่ ๒ การแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อช่วยเหลือและบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง ให้บรรลุวัตถุประสงค์

๒.๑ การดำเนินการ.....

๒.๒ ปัญหาและอุปสรรค.....

๒.๓ ข้อเสนอแนะ.....

ข้อที่ ๓ การกำกับดูแลการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง

๓.๑ วิธีการดำเนินการ.....

๓.๒ ปัญหาและอุปสรรค.....

๓.๓ ข้อเสนอแนะ.....

ด้านที่ ๔ ประเมินผลการปฏิบัติงาน

ข้อที่ ๑ การประเมินผลการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง

๑.๑ วิธีการดำเนินการ.....

๑.๒ ปัญหาและอุปสรรค.....

๑.๓ ข้อเสนอแนะ.....

ข้อที่ ๒ การรายงานผลการประเมินการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง

๒.๑ การดำเนินการ.....

๒.๒ ปัญหาและอุปสรรค.....

๒.๓ ข้อเสนอแนะ.....

ข้อที่ ๓ การปรับปรุงแก้ไขการบริหารจัดการการอบรมผู้บวชระยะสั้นของคณะสงฆ์ จังหวัดอ่างทอง จากการประเมินผลการปฏิบัติงาน

๓.๑ วิธีการดำเนินการ.....

๓.๒ ปัญหาและอุปสรรค.....

๓.๓ ข้อเสนอแนะ.....

พระอธิการรัตน รตโน (บัวทอง)

นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่กรุณาให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์การครั้งนี้

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ/ฉายา/นามสกุล	: พระอธิการรัตน์ รตโน (บัวทอง)
วัน/เดือน/ปีเกิด	: วันที่ ๑๒ เดือน ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๐
สถานที่เกิด	: จังหวัดอ่างทอง
การศึกษา	: ปริญญาตรีพุทธศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
สำเร็จการศึกษา	: พ.ศ. ๒๕๖๒
หน้าที่	: เจ้าอาวาสวัดโพธิวงษ์
ที่อยู่ปัจจุบัน	: วัดโพธิวงษ์ ๔๘ ม.๑ ตำบลบ้านแห อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง ๑๔๐๐๐
ประวัติการทำงาน	: เป็นคณะกรรมการอบรมพระนวกะภุมิ : เป็นคณะกรรมการดำเนินการสอบธรรมสนามหลวง นักธรรมชั้นตรี : เป็นกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนวัดโพธิวงษ์ : เป็นกรรมการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแห